

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΔΕΚΑΓΕΝΟΗΜΕΡΟΝ ΓΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1910

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΑΡΙΟΥ ΑΡΥ ΔΕΜΠΛΟΝ

Σεγκαντίνι.

ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀριστοφάνους «Νεφέλαι», ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτον μεταφρασίν του.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Δ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

Τὸ Παληοχώρι, παράδοσις.

MARGUERITE HANKES-DRIELSMA DE KRATBE

Τὸ Λεοντάρι, διήγημα.

ΕΜΕΡΣΟΝ

Κύκλοι, μεταφραστὴς Θ. Χ. Φλωράς.

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Ὀμιλίαις μετὰ τὸν ἑαυτό μου, συνέχεια.

ΔΗΜΟΣΘ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ρυθμοί, σίχλι.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΛΣΤΟΪ

Πρόλογος τῶν Ἀπομνημονευμάτων μου.

ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛΑ

Αἱ μυθιστορικαὶ περιπέτειαι τοῦ Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ, τέλος.

— Ἡ συνέχεια τῶν Περιεχομένων εἰς τὴν ἐπομένην σελίδα.

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 25. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 12.50.

ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.-Φρ. 2 κατὰ μῆνα. Ἡ πρώτη δόσις Δρ.-Φρ. 3.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΔΙΚΗ | Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 10. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 5.

καὶ τοὺς σπουδαστάς | ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ Δρ.-Φρ. 1 κατὰ μῆνα.

Αἱ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΗΝ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΟΝΟΝΤΑΙ

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἐκάστου μηνός.

Ἐκαστον διος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 τόμων: ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου. Τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομ. ἢ τραπέζινης ἐπιταγῆς πρὸς τὸν κ. Κίμωνα Μιχαηλίδην, διευθυντὴν «Παναθηναίων» Ἀθῆνας.

Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Ἐκαστον Τεῦχος Δραχ. 1

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΤΟΣ ΙΑ'

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ ἀντίλογοι ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα.—Τὰ Ὑπὲρ καὶ τὰ Κατὰ.—Ἀρχαιολογικά, ἀνασκαφὴ Πνικὸς ὑπὸ Κ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Τὸ ἐναρκτήριον μάθημα τοῦ κ. Κωνστ. Ράλλη. — Ἐπιστημονικὴ διάλεξις τοῦ κ. Α. Φωκά. — Ὁ Γαληνὸς περὶ γυμναστικῆς. — Λέων Τολστόϊ. — Ὁ Ρισπὲν ὁμιλῶν διὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀραβαντινοῦ «Ἀσκληπιὸς καὶ Ἀσκληπιεία». — Ἡ ἀκρίβεια τῆς σημερινῆς ζωῆς. — Νέον βιβλίον διὰ τὸν Λουδοβίκον Β' τῆς Βαυαρίας. — Παῦλος Χάϋζε. — Ἰωάννης Κάιντε. — Ὁ κ. Γκουρμόν περὶ Μαλλαρμέ. — Σημειώσεις ἀνέκδοτοι τοῦ Φλωμπέρ. — Ὀλγρόστιχα. — Προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ. — Νέαι ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Σεγκαντίνι, αὐτοπροσωπογραφία, ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — 5 εἰκόνες ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Σεγκαντίνι. — Λέων Τολστόϊ. — Γελοιογραφία.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

Ἐκδιδόμενη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Δρος Ι. ΖΕΡΒΟΥ

Max Nordau Κοινωνιολογικὰ παράδοξα.

Μετ. Η. Οικονομοπούλου

Τὸ δεύτερον μέρος τῶν φιλοσοφικῶν ἀντιλήψεων τοῦ Νορντάου, σχετικῶν πρὸς τὴν ὑπόστασιν τῆς σημερινῆς κοινωνίας καὶ πρὸς τὰς τάσεις τῆς μελλούσης κοινωνικῆς ἐξελίξεως, περιέχεται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐπιστημονικῶς ῥιζοσπαστικὸν καὶ φιλοσοφικῶς φιλελεύθερον. Δρ. 3.

Π. Βράϊλα Ἀρμένη Στοιχεῖα φιλοσοφίας.

Συμπλήρωσις τοῦ ἔργου «Περὶ πρώτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν» καὶ διδασκαλία ἰδεολογίας, ἠθικῆς, ψυχολογίας καὶ φιλοσοφίας εἶναι τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦ φιλοσόφου Βράϊλα, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν κύκλον τῶν γνώσεων τούτων περιέλαβε καὶ τὰς περὶ Γλυπτικῆς, Ζωγραφικῆς, Μουσικῆς, Ποιήσεως μεταφυσικῆς ἀντιλήψεις, καθὼς καὶ τὰς περὶ δικαίου θεωρίας. Δρ. 3.

Felix le Dantec Ὁ ἀθεϊσμός.

Μετάφρασις Ἀφ. Καμπάνη

Τὸ σύστημα τοῦ Ὀριστικισμοῦ (déterminisme), ἥτοι ἡ φιλοσοφία ὡς συμπέρασμα τῶν ἐξηκριβομένων ἐπιστημονικῶν γνώσεων, διατυπώται μετὰ πολυμάρτυριον, μετὰ ἰσχυρὸν λογικὸν εἰρμόν καὶ μετὰ συγγραφικὴν χάριν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ καθηγητοῦ Νταντέκ σχετικῶς μετὰ τὰς κοσμολογικὰς καὶ θρησκευτικὰς θεωρίας. Χωρὶς νὰ διδάσῃ καθ'αὐτὸ τὸν ἀθεϊσμόν, συνοψίζει τὰς σχετικὰς παλαιότερας καὶ συγχρόνους θεωρίας, πολεμεῖ κυρίως τὴν αὐθαίρετον σκέψιν εἰς κάθε δόγμα εἴτε θεϊτικὸν εἴτε ὕλιστικόν καὶ ὑποδεικνύει ὀρίζοντα ἐλευθέρως σκέψεως, ὑποταγμένης εἰς τοὺς μαθηματικούς, φυσικούς, χημικούς καὶ βιολογικούς νόμους. Ὅστε ἀνεξαρτήτως πεποιθήσεων καὶ ἰδεῶν παύσκει οὐσιαστικῶς πλῆθος γνώσεων εἰς κάθε ἀνθρώπον τῆς σκέψεως. Ἡ μετάφρασις ἐπιμελημένη ὑπὸ τοῦ λογογράφου κ. Ἀφ. Καμπάνη Δρ. 4.

Θ. Κεῖρη Φιλοσοφικά.

Εἶναι τὸ κεφάλαιον τοῦ ἔργου τοῦ ἐξόχου τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἠθικολόγου, μεταφυσικοῦ φιλοσόφου καὶ αἰρεσιολόγου Θ. Κεῖρη, ὁ ὁποῖος ἔσχε μεγάλην ἐπίδρασιν παλαιότερα καὶ ἔτι σήμερον. Αἱ ἰδέαι του περὶ Θεϊσμοῦ, περὶ ἠθικῆς, περὶ Νόμων, περὶ Λογικῆς, περὶ Κόσμου κ.τ.λ. διατυπώνονται εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο εὐλητὰ καὶ σύντομα. Δρ. 2.

Η. Τάινε = Φιλοσοφία τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι.

Μετ. Ἀγαθονίου

Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ κριτικὴ τοῦ διαστήματος Ταῖν περὶ τῶν λόγων τῆς ἀναπτύξεως τῆς Καλλιτεχνίας, Ποιήσεως, Τραγωδίας, Γλυπτικῆς, Ζωγραφικῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι περιέχονται εἰς τὸ βιβλίον αὐτό. Ἡ ποικιλία τῶν γνώσεων, ἡ κομψότης τῶν ἀντιλήψεων, ἡ γοητεία τοῦ ὅρου τοῦ καίμουν ἐξαιρετικὰ ἐλκυστικὸν καὶ προσκίττον εἰς κάθε ἀναγνώστην. Ἡ μετάφρασις ἐπιμελημένη ὑπὸ τοῦ Ἀφ. Ἀγαθονίου. Δρ. 2,50.

Η. Τάινε = Φιλοσοφία τῆς τέχνης ἐν Ἰταλίᾳ.

Μετ. Ἀγαθονίου

Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεωρίας του «τοῦ περιβάλλοντος» περιγράφει ὁ Ταῖν τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ἐξηγεῖ πῶς ἐφανερώθη ἐντὸς ὀλίγου χρόνου τόση ἀκριβὴς καὶ ἰταλὴ μετὰ τὸν Ραφαήλ, τὸν Μιχαὴλ Ἀγγελόν, τὸν ντὰ Βίντσι καὶ τοὺς ἄλλους κορυφαίους ζωγράφους, γλύπτας καὶ καλλιτέχνας ἐν γένει. Δρ. 2,50.

100 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

44 - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - 44

"Ολα τὰ ἑλληνικὰ βιβλία

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ

Ζ. ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ

Ὁδὸς Πρασσεῖου 10

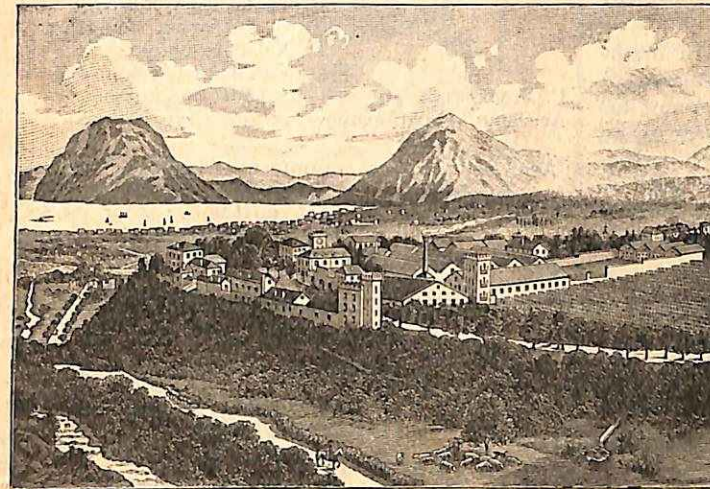
ΘΕΟΦ. Μ. ΧΑΛΚΩΜΑΤΑΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ Α.Β.Υ. ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21Α

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ
ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οἶνων παλαιῶν ἄνω τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορίων καὶ ἱαματικῶν

Μαυροδάφνη, Μάλβασία, Ἀχαιοὺς

ὡς καὶ ἐπιτραπεζίων οἶνων

Δεμέστιχα λευκὸς καὶ μέλας Μορέα καὶ Καλάβρυτα.

KONIAK «Royal» τοῦ 1887.

» «Des Princes» τοῦ 1890.

» «Τῶν 2 Στεμμάτων» τοῦ 1895

» «Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900

Τιμολόγια ἀποστέλλονται παντὶ τῷ αἰτούντι.

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰνοποιτικῆς Ἑταιρίας

"Η ΑΧΑΪΑ,"

ΑΘΗΝΑΙ.—Ὁδὸς Νίκης 1 καὶ ὁδὸς Πανεπιστημίου 52.

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ
ΔΙΑ ΚΥΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΡΑΦΕΙΑ

ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΗΤΟΙ

ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ ΕΛΩΔΙΜΑ ΠΟΤΑ ΚΛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ — ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΛΙΤΑΣ—ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΛΑΡΥΓΓΟ-ΩΤΟΛΟΓΟΣ ΙΑΤΡΟΣ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

8 - ΟΔΟΣ ΔΩΡΟΥ - 8

Ωραι ἐπισκέψεως 10-12 π.μ. 3-5 μ.μ.

FILTRE CHAMBERLAND
Système PASTEUR

Le seul autorisé par
Pasteur à porter son nom.
Le seul s'opposant à la
transmission de la fièvre
typhoïde par les eaux
d'alimentation.

Représentant Général J. B. RODIER

50 rue Hippocrate — Athènes

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητής των «Παναθηναίων» ο οποίος εγγράφει ΕΝΑ νέον συνδρομητήν ἐτήσιον και συν- αποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρω καταλόγου.

Τὰ βιβλία ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρ. τελῶν. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀνα- λαμβάνομεν ν' ἀποστείλωμεν ὅ,τι δῆποτε βιβλίον μᾶς ζητηθῇ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.—Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν ἐτήσιαν ἐγγραφήν.

Κάθε συνδρομητής μας ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν φίλον ἢ συγγενὴ φίλανγνῶστην, διατεθειμένον νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἔργον ἐνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενὴ ἂς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράψῃ εἰς τὰ «Παναθηναία». Ὅ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρο- μητάς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἓναν χωριστά. ΜΕΓΙΣΤΗ ὁμως θὰ ᾔηται ἡ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις τῶν «Παναθηναίων» καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πρὸδος καὶ βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Πρὸς δρ. 1 ἕκαστον

Ν. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημὲς ψυχῆς, δράμα.
Κώστας Λαδόπουλος: Χαμένη εὐτυχία, δράμα.
Σπύρος Μελάς: Ὁ Γυιὸς τοῦ Ἰσκιου, δράμα.
Κίμων Μιχαλίδης: Σὰν Ζωὴ καὶ σὰν Παραμῦθι.
Α. Μαυροῦδης: Τραγούδια.
Παντελῆ Χόρν: Μελάχρα, δράμα.
Παῦλος Νιρβάνας: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια.
Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.
Τὸ Χελιδόνι, δράμα.
Μαρία Πενταγιώτισσα, δράμα.
Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ.

Γ. Στρατήγης: Δεύκωμα «Παναθηναίων» 20 καλλιτεχν. εἰκόνες.

Ἅγις Θέρος: Δημοτικὰ Τραγούδια, εἰκονο- γραφημένα Δρ. 3.
Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος, 13ος Δρ. 4.
Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα—Ἐκδ. Παναθην. > 4.

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ
ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ:

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ (ΕΚΔΟΣΙΣ ΛΕΪΦΙΑΣ)

α) Ποίησις Μαλακῆς:	
Στὴν ἀνέμη καρφωμένα	Δρ. 1.—
Τραγουδάκι	1.—
Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθώρης . . .	1.—
β) Ποίησις Ἀλεξ. Πάλλη:	
Μολιβιάτισσα	Δρ. 1.—
Μισριωτίτισσα	1.—
Ρουμελιώτισσα	1.50
Ἀφροδίτη	1.50
Χαίντε Χοῦρδε	1.—
Μικρούλα	1.50

Ὅλα μαζί ἓνας τόμος δρ. 5

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ

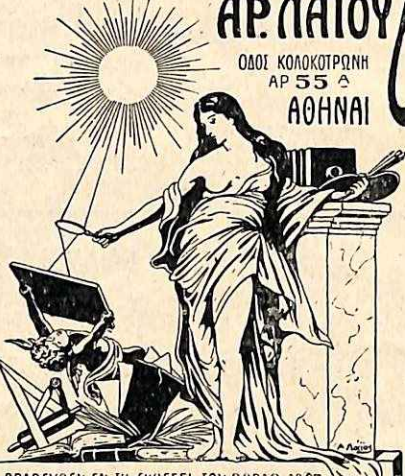
ΕΝ ΑΜΙΣΩ:

Α. Γ. ΜΑΥΡΟΥΚΑΚΗΣ

ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ — ΨΥΧΙΑΤΡΟΣ

71 — Ὁδὸς Ἀκαδημίας — 71

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΞΥΛΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΡ. ΠΑΪΟΥ
ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΩΤΡΩΝΗ
ΑΡ 55 Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΝ Τῇ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ 1907
ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛῃ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΧΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ — ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ
ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρὰ τῇ Πλατείᾳ Συντάγματος

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ε. ΚΑΖΑΝΗ
ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ Τῇ ΑΝΑΤΟΛῃ.

ΒΡΑΒΕΥΘΗΝ
ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
ΟΔΟΣ ΛΕΚΑ—ΣΤΟΛ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΟΝΟΝ
ΤΟ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ε. ΚΑΖΑΝΗ
ΕΒΡΑΒΕΘΗ ΕΝ Τῇ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ. — Ὁδὸς Ἑρμοῦ.

Πλούτος γραφικῆς ὕλης.—Ἐν- τυπα καὶ ἐπισκεπτήρια καλλιτε- χνικά.—Ἐργοστάσιον φακέλλων τέλειον.—Χάρτης τυπογραφικὸς λευκὸς καὶ ἐξωφύλλων παντὸς εἶδους καὶ ποιότητος.

ΕΥΘΗΝΙΑ, ΤΑΧΥΤΗΣ, ΑΚΡΙΒΕΙΑ

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιὸς Ἀ' τάξεως τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς
Σχολῆς τῶν Παρισίων

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπι- στημόνων φαρμακοποιῶν.—Γαλλικαὶ καὶ Ἀγγλικαὶ εἰδικότητες (Spécialités).—Πρόσφατα μεταλλικὰ ὕδατα.—Απολυμάνσεις καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν καὶ κλιβάνων.—Τεχνητὸς ὀρρός.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων.—Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς ἐρεῦνης.—Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

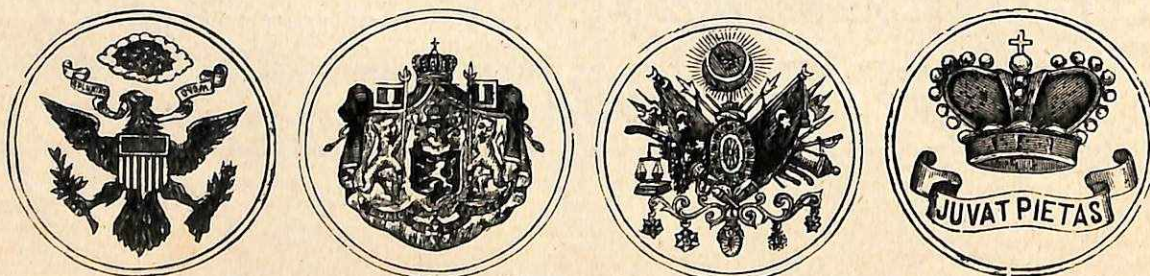
Ὅλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀκαταγωνίστους

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΜΜΩΣΕΩΣ
Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΕΠΙΠΛΩΝ ΚΑΙ ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑΣ

ΜΩΡΑΪΤΟΥ Κ. ΔΕΣΙΠΡΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4 ΚΑΙ ΠΕΝΤΕΛΗΣ 9, ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HOUSTON.—ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧ. 10,000,000. ≡ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10,000,000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ.—Σταθμοί: Ἐν Ἀθήναις, Πειραιεὶ, Νέῳ Φαλήρῳ καὶ Κηφισσίᾳ.—Ἡλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν Τροχιο- δρόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων.—Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἀερίου: Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου, Χαλκίδος.—Ἡλεκτρικὸς Τροχιοδρόμος Πατρῶν.

Ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινητηρίου δυνάμεως καὶ ἐν γένει πᾶσα ἐργασία σχετιζομένη μὲ τὸν ἡλεκτρισμόν.—Ἡ Ἑταιρία προμηθεύει παντὸς εἶδους ὕλικά ἡλεκτρισμοῦ, ἰδίᾳ ὄργανα καὶ μηχανὰς Thomson Houston τῶν ὁποίων εἶναι ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ: Όλη ή σειρά, τόμοι 20, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν Δρ.—Φρ. 225

Ἡ ὅλη σειρά, τόμοι 20, πωλεῖται καὶ κατὰ δόσεις μηνιαίας ἐκ . . . Δρ.—Φρ. 25

Κατὰ τὴν πληρωμὴν ἐκάστης δόσεως ἀποστέλλονται δύο τόμοι. Οὕτω μὲ τὸν 20ὸν τόμον θὰ ἔχῃ ἀποπληρωθῇ ἡ ἀξία ὧν, ἦτοι . . . Δρ.—Φρ. 250

Οἱ τόμοι 3^{ος} καὶ 14^{ος}, τῶν ὁποίων ὀλίγιστα ἀπομένουν ἀντίτυπα, ἀποστέλλονται εἰς τὸν κατὰ δόσεις ἀγοραστὴν κατὰ τὴν πληρωμὴν τῆς τελευταίας δόσεως.

Παύλου Νιρβάνα:	Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.—Ἐκδοσίς «Παναθηναίων» . . . πρὸς Δρ.—Φρ. 0.50 ἀντὶ 1
	Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.—Ἐκδοσίς «Παναθηναίων» . . . » » 1 ἀντὶ 2
	Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.—Ἐκδοσίς «Παναθηναίων» . . . » » 1 ἀντὶ 2
	Τὸ Χελιδόνι, δράμα.—Ἐκδοσίς «Παναθηναίων» . . . » » 1 ἀντὶ 2
	Μαρία Πενταγιώτισσα, δράμα . . . » » 1 ἀντὶ 2
	Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια . . . » » 0.50 ἀντὶ 1
	Ὅταν σπάσῃ τὰ δεσμά του . . . » » 1.20 ἀντὶ 2
Κίμωνος Μιχαηλίδου:	Σὰν Ζωὴ καὶ Σὰν Παραμύθι, διηγήματα καὶ εἰκόνες.—Ἐκδο-
	σίς «Παναθηναίων» . . . » » 1 ἀντὶ 2
Σπύρου Μελά:	Ὁ Γυιὸς τοῦ Ἰσκιου, δράμα.—Ἐκδοσίς «Παναθηναίων» . . . » » 1 ἀντὶ 2
Ἀ. Θέρου:	«Δημοτικὰ Τραγοῦδια», εἰκονογραφημένα . . . » » 2.50 ἀντὶ 3
Γ. Στρατήγγου:	Τραγοῦδια τοῦ Σπυτιοῦ, ποιήματα.—Ἐκδ. «Παναθηναίων» . . . » » 1 ἀντὶ 3
Ν. Ἐπισκοποπούλου:	Ἑρμῆς ψυχῆς, δράμα.—Ἐκδοσίς «Παναθηναίων» . . . » » 1 ἀντὶ 2
Λεύκωμα τῶν «Παναθηναίων»	. . . » » 1 ἀντὶ 2
Ἀλ. Φωτιάδου:	Ἀνοιχτὰ Μυστικά, ποιήματα.—Ἐκδοσίς «Παναθηναίων» . . . » » 1 ἀντὶ 2
Παντελεὴ Χόρν:	Μελάχρα, δράμα.—Ἐκδοσίς «Παναθηναίων» . . . » » 0.50 ἀντὶ 1

Ὅλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

ΤΕΪΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ BLUE CROSS TEA

Εἶνε τὰ ἀρίστα τῶν Τεϊῶν, συσκευάζονται εἰς πακέτα καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖτε ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἢ κυτίου τὸν ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως ἑδωδιμοπωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βόλου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ.—Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὧν ἡ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρὰ τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν ὧν ἡ ἐν ὁρισμένη προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ:

1 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὧν ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ Δρ. 10,000, πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου δοῖσιν ἐπὶ εἰς 1 τοῖς % κατ' ἔτος μέχρι 50,000 δραχμῶν πέρα δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς 1 1/2 τοῖς %. Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδόμενου τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου ἐπιταγῶν.— 2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 2 1/2 μηνῶν τοῦλάχιστον.— 2 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος

διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἐν ἔτος τοῦλάχιστον.— 3 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τοῦλάχιστον.— 3 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τρία ἔτη τοῦλάχιστον.— 4 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τοῦλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσόν.

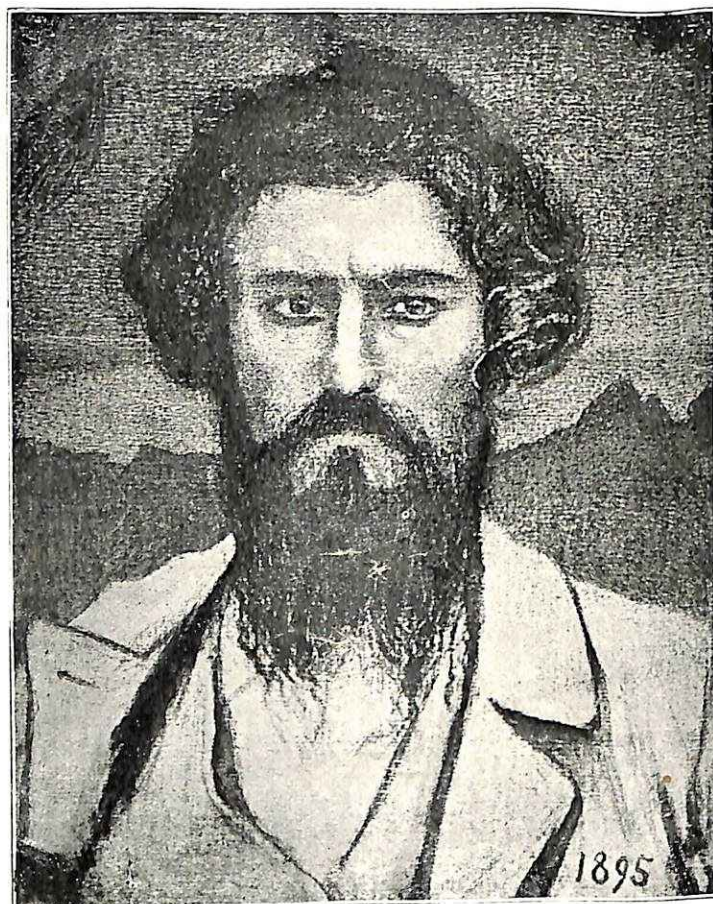
Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἦτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὁρισμένη προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ:

1 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ καταθ. 6 μηνῶν τοῦλάχιστον	
2 » » » » » 1 ἔτους »	
2 1/2 » » » » » 2 ἐτῶν »	
3 » » » » » 4 ἐτῶν »	
4 » » » » » 5 ἐτῶν »	

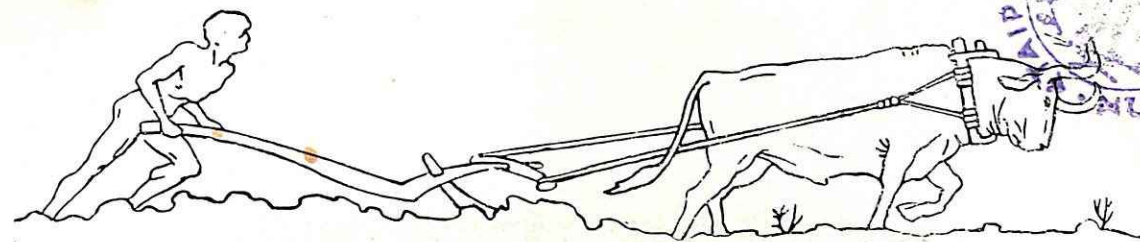
Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαί ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρῶνται παρὰ τῷ Κεντρικῷ καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

ΤΖΟΒΑΝΝΙ ΣΕΓΚΑΝΤΙΝΙ
ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 15 ΝΟ.
ΕΜΒΡΙΟΥ 1910

ΣΕΓΚΑΝΤΙΝΙ

Ο Τζοβάννι Σεγκαντίνι, με την πραγματικότητα και την καθαρότητα, με την αλήθειαν και τὸν ἰδανισμόν, εἶναι ἡ πλέον παραστατικὴ ἐκδήλωσις τοῦ ἰταλικοῦ πνεύματος εἰς τὴν σύγχρονον ζωγραφικὴν, εἰς βαθμὸν ὅπου οἱ εὐρωπαῖοι κριτικοὶ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κύκλου τὸν θαυμάζουν ὡς κλασσικόν, οἱ δὲ Ἴταλοι ἀνεξάρτητοι, οἱ *ριτβιζιονίστ*, τὸν ἀνεγνώρισαν διδάσκαλον. Ὁ Σεγκαντίνι εἶναι μία ἔκφρασις νέα με αὐτὸν ἡ Ἰταλία ἀλλάζει οὐρανόν. Δὲν βλέπομεν πλέον τοὺς θερμοὺς τῆς Μεσογείου οὐρανοὺς τοῦ Βερονῆς καὶ τοῦ Τιντορέτου ὅπου τοὺς ἔδιδαν τοὺς πολυτελεῖς τόνους τῶν ἀνατολικῶν ὑφασμάτων καὶ τὴν πλουσίαν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν πολυχρῶμων μαρμάρων μέσα εἰς περιβάλλον διακοσμητικῶν ἐφορτῶν εὐρισκόμεθα ἔμπρὸς εἰς ἓνα γαλάζιο βουνήσιο, εἰς ἓνα στερεῶμα πρωτογενές, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὰ χρώματα παίρνουν ποικιλίαν τόνων ἀπὸ τὸ χιόνι τὸ δροσερὸν καὶ ἀκτινοβόλον. Ὁ Τζοβάννι Σεγκαντίνι, ἐγκατέλειπε τὴν παραλίαν καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν Μπριάντσαν, μακρότερα ἀκόμη εἰς τὸ Τυρόλον, νὰ ζητήσῃ τοὺς τύπους τῆς φυλῆς του καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀπὸ νέος ἀγαποῦσε τὸ βουνό: φύσις νευρική καὶ γεμάτη ζωὴν ἐφέρετο πρὸς αὐτό, μετὴν ἰδίαν νευρικότητα ἡ ὁποία κατεῖχε τὴν Ἰταλίαν τὴν ἐπαύριον τῆς Ἀνεξαρτησίας, καὶ τὴν Ἰταλίαν τὴν πάντοτε ἀποβλέπουσαν πρὸς βορρᾶν, ἀνῆσχον νὰ ἐκτείνῃ τὰς πόλεις τῆς με ταχύτητα ἀμερικανικὴν σχεδὸν καὶ ν' ἀναπτύξῃ τὴν τώρα γεννωμένην βιομηχανίαν τῆς διὰ νὰ συναγωνισθῇ τοὺς γίγαντας εὐρωπαίους ἀντιπάλους. Ἡ τεχνικὴ μόρφωσις του ἦτο μισογαλλικὴ — μισογερμανικὴ, ἀπορρέουσα ἐλαφρῶς ἀπὸ τὸν εὐαγγελικὸν νατουραλισμὸν τοῦ Μιλλῆ καὶ τὸν συμβολισμὸν τοῦ Μπαϊκλιν, ὅπου χωρὶς νὰ τὴν πιέσουν ἄφιναν ἐλευθέραν τὴν ἐμπνευσιν,

πλέον εἰλικρινῇ καὶ τραχεῖαν, πλέον ὑψηλὴν. Ἐκεῖ, ἐπάνω εἰς τὰς κορυφάς, ἐμεγάλωσε ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ του με αἴσθημα δλοένα βαθύτερον καὶ ὑψηλότερον, γλυκύτερον καὶ φυσικώτερον καὶ σχεδὸν ὀλίγον ὑπερήφανον, κατὶ τὸ πρωτογενὲς ποῦ ἐνθυμίζει τὸν Ρουσσώ. Ἐχρειάζετο καὶ ἡ Ἰταλία τὸν ἀνθρώπον τῆς ὁποῖος νὰ κηρύξῃ τὴν «Ἐπιστροφὴν εἰς τὴν Φύσιν».

Εἰς τὰς ἰταλικὰς Ἀλπεις ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύκτα εἶναι ὅμοιαι, ἀδελφαί, μέσα εἰς ὑπέροχον λαμπρότητα. Τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως ἀπέναντι τῆς μικρότητος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι περισσότερον αἰσθητὸν τὴν νύκτα, καὶ ὁ ζωγράφος τὸ ἔδειξε εἰς τὰς νυκτερινὰς εἰκόνας του τοῦ Σαιν-Μορίς: ἡ σελήνη, ὅπου εἰς τὸν οὐρανὸν ἡ μορφὴ τῆς ἀκτινοβολεῖ με δύναμιν σὰν μεγαλοπρεπὴς θεότης, ἀπαλύνει τὸ φῶς τῆς, ὥς εἰποῦμε τὸ βλέμμα τῆς ἐπάνω εἰς τὴν Γῆν, ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς λίμνης, εἰς τὰ μικρὰ σπιτάκια. Ἀλλὰ καὶ τῆς ἡμέρας τὸ μεγαλεῖον δὲν κἀμνει ὀλιγώτερον βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν καλλιτέχνην. Τὸ ἀπέδωσε πλατύτερα, περισσότερον ὀρισμένον, με περισσοτέραν θέλησιν μεταδοτικὴν εἰς μίαν μεγάλην του εἰκόνα *Ἡ Ζωή*, ὅπου γύρω ἐνός βίου σιωπηλοῦ καὶ ἐργατικοῦ, τὰ βουνά, ὅρια τῆς εὐτυχίας, ζωγραφίζον τὸν θεῖον τῶν διάκοσμον. Ἡσυχία, θρεπτικὴ καὶ λιτὴ γλῶσση σκεπάζει τὴν γῆν καὶ ἀντανάλλει τὸ χρῶμα τῶν ἐπάνω εἰς τὰ σκοτεινὰ κράσπεδα τῶν ὑψωμάτων. Ἐπάνω ἀπὸ μίαν μητέρα ποῦ θηλάζει τὸ παιδί τῆς, ἓνα δένδρον, μοναχικόν, βαθεῖα ριζωμένον, — εἰκόνας νέας τοῦ ἀρχαίου δένδρου τῆς ζωῆς — ἀπλόνει ἀργὰ καὶ βαρεῖα τοὺς διαφανοὺς καὶ κυματιστοὺς κλάδους του. Καὶ οἱ κύκλοι ποῦ σχηματίζουν αἱ διάφοροι κορυφαί, εἶναι καὶ αὐτοὶ ἡ μεγάλη ὀρχήστρα ὁπού, ἐπάνω εἰς τὰ ὕψη αὐτά, ψάλλει αἰωνίως τὸν συμφωνικὸν ὕμνον τῆς γαλήνης ἢ τελευταία

ΟΙ ΔΥΟ ΜΑΝΝΕΣ

ΣΕΓΚΑΝΤΙΝΙ

ράχη γυμνή και χιονισμένη λαμποκοπᾷ· ἐκεῖνο λοιπὸν ποὺ λάμπει περισσότερο εἶναι τὸ τελευταῖον ἐπίπεδον, ὅπως τὸ ἰδεώδες, ἡ εὐτυχία, ἡ γαλήνη. Τὸ μάτι ἐκεῖ πέφτει ἀμέσως, καὶ κατόπιν μένει καὶ πάλιν σταθερὰ προσηλωμένον. Ὁ οὐρανὸς κρατεῖ τὸ βλέμμα, πλατὺς, πυκνός, καθαρός, εἰς τόνον πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ τὰ χρώματα τοῦ Πυβὶ δὲ Σαβιάν, φυσικώτερον ἀλλ' ὁμοιομόρφως ἰδεώδη, εἰς ἓνα τόνον ἡρεμίας, εἰρήνης, σιγῆς: ὅταν κυττάξῃς τὴν εἰκόνα, ἔχεις τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι προσωρισμένος διὰ τὸν ἄνθρωπον ὅπως ἡ γλῶσσά διὰ τὰ ζῶα. Σοὺ δίδει ἐπίσης τὸ σκληρὸν αἶσθημα τοῦ ἡρέμου καὶ μονοτόνου ψύχους τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν, ὅπου ἡ ζωὴ γίνεται πιὸ ἀπλῆ, καὶ πιὸ ἰσχυρὰ καὶ πιὸ εὐγενική: μετὰ σχεδὸν θετικόν, ὠρισμένον, δυνατόν, ποὺ περιλαμβάνει τὰς γραμμὰς τῶν βουνῶν καὶ τῶν δένδρων καὶ καθορίζει τὰς τόσον ἀνθρωπίνους συνθετικὰς κινήσεις τῶν ὄντων, τὸ ἔργον αὐτὸ παρουσιάζει σοβαρὸν, βουκολικὸν δράμα, γεμάτον ἀπὸ αὐστηρὸν βιβλικὸν μεγαλεῖον, τὸ ὁποῖον δὲν εὐρίσκεται εἰς ἄλλον ζωγράφον: διότι ἀπορρέει ἀπὸ μίαν βαθεῖαν σκέψιν καὶ ἀπὸ μίαν ἐπίσης βαθεῖαν ἀγάπην. «Παρατηροῦσα, ἔγραφε, τοὺς βράχους, τὰ χιόνια, τὰς μεγάλας σειρὰς τῶν βουνῶν, τὴν γλῶσσαν, τὰς τοὺς χειμάρρους καὶ ἐξήγησα μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου τὴν σκέψιν ὅλων αὐτῶν τῶν πραγμάτων. Ἡρώτησα τὸ ἄνθος ποῖα εἶναι ἡ παγκόσμιος ἐμορφιά, καὶ τὸ ἄνθος ἀπήντησε ἀρωματίζον τὴν ψυχὴν μου μετὰ ἀγάπην». Αἰσιθάνεσαι

εἰς τὸ ἔργον τοῦ ὅλως διαφορετικὴν γαλήνην παρὰ εἰς τοὺς Γάλλους ζωγράφους. Ἰδεαλιστὴς καὶ οὐτοπιστής, ὁ Πυβὶ δὲ Σαβιάν ἢ ὁ Ἀνρὺ Μαρτέν, τὴν ζητοῦν εἰς μίαν πλατωνικὴν κοινωνίαν, τῆς ὁποίας ἡ ζωὴ ἀναπτύσσεται ἁρμονικῇ καὶ σοφῇ εἰς τὴν πεδιάδα ὑπὸ τὸν λαμπρὸν ἥλιον· ρεαλιστής, ὁ Ἰταλὸς Σεγκαντίνι τὴν εὐρίσκει εἰς τὰ βουνά του, τὰ ἀραιὰ κατοικημένα ἀπὸ χωρικοὺς, κατὰ τὸ λυκόφως, ὅπου, ὅπως ὁ ἴδιος λέγει, «ἡ ψυχὴ φέρεται πρὸς γλυκεῖαν μελαγχολίαν». Τὸ αἶσθημα τῆς φύσεως εἶναι ἐπίσης πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ τοῦ Μιλλέ καὶ τοῦ Τρουαγιόν: ὁ ἥλιος εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς εἰκόνης εἰς τὸν Ἑσπερινόν ἢ τὸ Ἰούρισμα· εἰς τὴν Ζωὴν ἢ εἰς τὸ *Alla Stanga* αἱ χιονισμέναι κορυφαὶ φωτίζουν τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ παρατηρητοῦ, ἀποδίδουσαι καθαρῶτα τὴν ἔννοιαν ποὺ τοὺς δίδει ὁ Σεγκαντίνι γενικῶς: ἐκ τούτου γεννᾶται μία ἔκφρασις πνευματικότητος εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν τοπίων ἢ τῆς ἐξοχικῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἔφθασαν ποτὲ οἱ Γάλλοι ζωγράφοι τῆς σχολῆς τοῦ Μπαρμπιζόν. Ἐμπρὸς εἰς τὸ *Alla Stanga*¹ τοῦ Σεγκαντίνι ἐνθυμῆσαι τὸν Τρουαγιόν, μεταμορφωμένον ὅμως ἀπὸ μίαν ὑψηλὴν ἔμπνευσιν: τὰ δένδρα, εἰς τὸ βάθος τῆς εἰκόνης, μετέχουν τῆς τελειότητος τοῦ φωτός καὶ τῆς χάριτος· εἶναι κοινῶν τοῦ λυκόφωτος· τὸ *Alla Stanga*, μετὰ τὸ κοπάδι τῶν βοδιῶν εὐλαβῶς παρατεταγμένον ἔμπρὸς

¹ Μουσεῖον τῆς νεωτέρας τέχνης, Ρώμη.

στοὺς ἀπλοὺς καὶ ὑψηλοὺς χωρικοὺς, εἶναι κυριολεκτικῶς σκηνὴ πατριαρχικὴ ὅπου ἐκφράζεται ὁ σεβαστὸς καὶ ἱερὸς χαρακτὴρ τοῦ ἀγροτικοῦ πολιτισμοῦ.

Εἰς τὸ βουνὸ τὰ ζῶα δὲν εἶναι σκλάβοι τῶν ἀνθρώπων· τὰ ἀφίνου ἐλεύθερα καὶ τὰ μεταχειρίζονται φιλικά. Ὑπάρχει εἰς τὸν Σεγκαντίνι ὡς ζωγράφον τῶν ζῶων, ἓνα αἶσθημα εὐαγγελικόν, πολὺ βαθύτερον ἀπ' ὅ,τι ἐγκλείουν οἱ νόστιμες ζωγραφίαι τοῦ Μιλλέ. Τὸ *Γούρισμα* π.χ. ἐνθυμίζει τὸν Γάλλον διδάσκαλον μετὰ τὴν ἀντίθεσιν ποὺ παρουσιάζουν τὸ σκοτάδι τοῦ λυκόφωτος καὶ ἡ καθαρότης τοῦ ὁρίζοντος, μετὰ τοὺς ρωμαλέους χωρικοὺς, τὴν πιστὴν στάσιν τοῦ ζῶου, τὴν μονοτονίαν τῆς κομμένης γλῶσσης· ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἡ γειννίασις τῆς ταπεινῆς καλύβης, τὰ φῶτα ποὺ λάμπουν σὰν πυγολαμπίδες τῶν σπιτιῶν, ὁ τρόπος μετὰ τὸν ὁποῖον ἡ σιλουέττα τοῦ βοσκοῦ ξεπετᾷ ἐπάνω εἰς τὴν ἀντανάκλασιν τῆς φωτιᾶς ἀπὸ τὴν ἀνοιγμένην θύραν, δίδουν τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀγροτικῆς γνωριμίας πολὺ

διαφορετικὰ βαθεῖαν παρὰ εἰς τὸν Μιλλέ, ὁ ὁποῖος παραπολὺ ἐλαφρὰ ἐνεπνεύσθη τὸ θέρος τῆς γαλλικῆς ἐξοχῆς.

Ἐνα αἶσθημα χριστιανοῦ μυθογράφου ἐμψυχώνει ὅλα τὰ ἔργα του. Εἰς τὸν Μάϊον ἓνα κατσικάκι βυζαίνει καὶ ἡ μάννα του κυττάζει τὸ μικρὸ του σωματάκι. Ἡ σκιά των πέφτει ἐπάνω εἰς τὴν γλῶσσαν, ποὺ μοιάζει μετὰ τὸ μαλλί των. Τὰ πόδια των εἶναι ἀδύνατα, σὰν κλωνάρια. Στὸ πλάϊ ἓνα μικρὸν δένδρον στραβό. Ἀνθρώπους δὲν βλέπεις. Μακρὰν εἶναι βουνὰ χιονισμένα σὰν ἀπὸ γάλα καὶ ἐπάνω ἀπ' αὐτὰ, σύννεφα σὰν πηγμένα μέσα εἰς τὴν διαύγειαν τοῦ οὐρανοῦ. Ὅλον τὸ τοπίον, ὅλη αὐτὴ ἡ φύσις, συγκεντρώνεται εἰς τὰ δύο αὐτὰ ἄκακα ζῶα. Ἡ ζωὴ αὐτὴ ποὺ βελάζει καὶ ποὺ βλέπει, ἡ μητρικὴ αὐτὴ τρυφερότης ποὺ ἐνέχει τὴν γαλήνην τοῦ οὐρανοῦ, ἡ ἄκακη γλῶσσά, ἡ ἡσυχία ἡρεμίας τῆς πεδιάδος, ἡ υγεία τῶν βουνῶν καὶ ἡ ἰδιοτροπία τῶν φυτῶν ποὺ ξεπετοῦν, κυριαρχοῦν μετὰ κάποιαν συναίσθησιν τῆς ζωῆς των καὶ τῆς καλωσύνης των. Εἶναι μιὰ ἀτελειώτη

ΣΚΙΤΣΟ

ΣΕΓΚΑΝΤΙΝΙ

σειρά: η μάννα δίδει ζωήν εις τὸ μικρόν της, τὸ φῶς εἶναι ὠφέλιμον εις τὴν χλόην, τὸ χιόνι εις τὸ βουνό: παντοῦ τὸ ὠφέλιμον προσδίδει καὶ τὸ θεῖον εις καθεὶ καὶ τὸ κάμνει ποιητικόν. «Θέλω οἱ ἄνθρωποι ν' ἀγαποῦν τὰ ἀγαθὰ ζῶα πού τοὺς δίδουν τὸ γάλα, τὸ κρέας καὶ τὸ δέσμα· ἔτσι ζωγραφίζω τὶς Δύο Μάννες, καὶ τὸ ἄλογο πού ἐργάζεται κάτω ἀπὸ τὸ ἄροτρον μαζί με τὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὴν ἀνάπαισιν μετὰ τὴν ἐργασίαν· καὶ παντοῦ ἀπέδωκα τὰ ζῶα γεμῆτα καλωσύνης στὰ μάτια».

Ἀνθρώποι καὶ ζῶα εἶναι ἀδέλφια εις τὴν ἐξοχήν: Ὁ Σεγκαντίνι μᾶς τὸ λέγει με παραβολὰς ὅπως ἡ περιήρημει εἰκὼν του *Χαῖρε Μαρία*, ὁπὺ μέσα εις μίαν βάρκαν, εις μίαν λίμνην, ἤρεμον ὅπως τὴν λίμνην τῆς Ναζαρέτ, εἶναι μαζωμένα μία οἰκογένεια καὶ ἓνα κοπάδι ἀπὸ πρόβατα εις μίαν στιγμὴν γαλήνης, ἀγάπης καὶ φωτός. «Ἡ γυναῖκα σκύβει κοντὰ στὸ παιδί, ὁ ἄνδρας ἀφίνει τὰ κουπιά, τὰ πρόβατα εἶναι στριμωγμένα τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο, καὶ ἡ προσεγγὴ ἀνεβαίνει, ὁρατὴ σχεδόν, πρὸς τὴν εὐλογίαν τοῦ χρυσοῦ οὐρανοῦ πού κατεβαίνει πίσω ἀπὸ τὸ κωδωνοστάσιον». *Οἱ Δύο Μάννες* δείχνουν μέσα εις τὸ θερινὸν καὶ φωτεινὸν σκιά-φως τοῦ σταύλου μίαν μητέρα καὶ ἓνα παιδί ἀποκοιμισμένα ἐπάνω σὲ μιὰ καρέκλα στὸ πλάϊ μιᾶς ἀγελάδας μετὰ τὸ παιδί της».

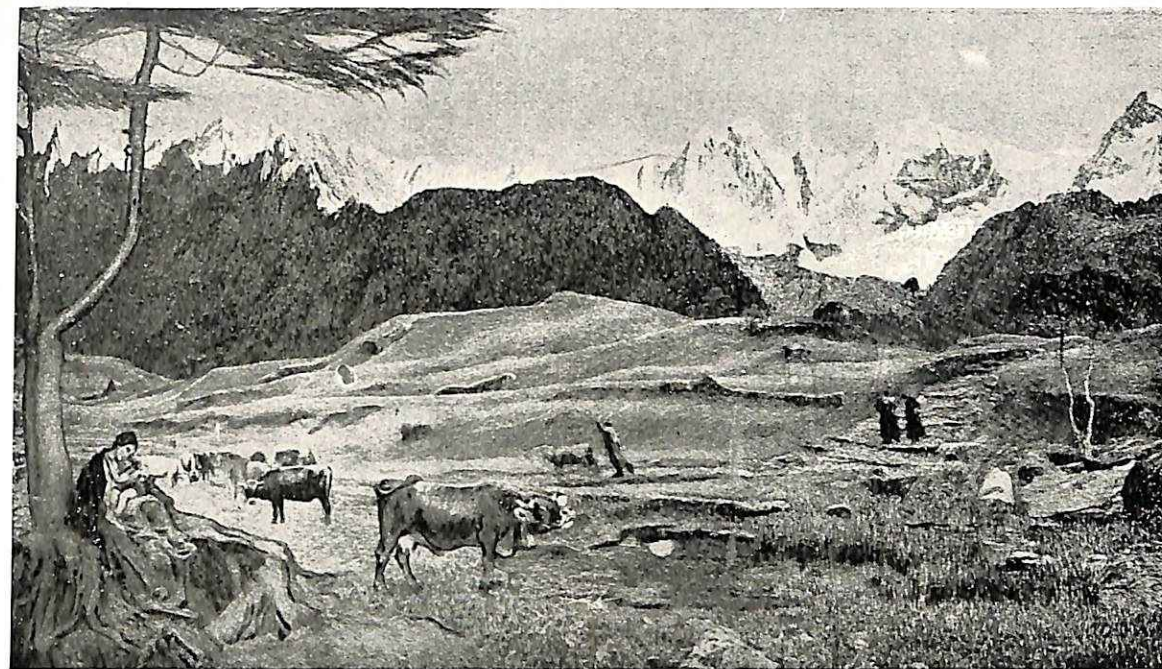
Εἰς τὴν μεγάλην εἰκόνα ἡ *Φύσις*, ἡ ἰδέα τοῦ τῆς πατριαρχικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ζῶου παρουσιάζεται συνθετικῇ. Ἐνας ἄνδρας προχωρεῖ, μετὰ τὰ χέρια στὶς τσέπες, τὰ πόδια ἀνοιχτά, καὶ ἡ ἀγελάδα ἀκολουθεῖ τὴν γυναῖκα μετὰ τὸ ἴδιο βᾶδισμα. Τὰ βᾶδια προπορεύονται στὸ μονοπάτι καὶ φθάνουν εἰρηνικὰ καὶ ἀπλὰ· δὲν περιμένουν νὰ τὰ σπρώξουν ἢ νὰ τὰ κεντρί-σουν, ἀπλῶς τὰ συνοδεύουν· δὲν εἶναι στὴ σκλα-βιά. Ἡ ῥάχη τοὺς εἶναι ἀργὴ καὶ ἴσια ὅπως ἡ ῥάχη τῶν βουνῶν· τὰ πλεῖρα τῶν εἶναι ποικι-μένα μετὰ ἄσπρο ὅπως μετὰ φῶς ὁ λόφος, ὅπως ἡ χλόη μετὰ τὶς σταχτιῆς βοῦλλες τῶν βράχων. Εἰς κάποια ἀπόστασιν μία γυναῖκα βαδίζει ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ ζῶα· ὁδηγεῖ ἓνα ἄδύνατο μοσχάρι, καὶ ἡ ἀγελάδα, μετὰ τὸ κοιδοῦνι στὸν λαιμό, ἀκολου-θεῖ μετὰ μάτι προσεκτικὸ καὶ ἤρεμον. Τὸ πρόσω-πον τῆς γυναίκας στρέφεται πρὸς τὸ μοσχάρι μετὰ κάποια φροντίδα μητρική: ὑπάρχει ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη, στοργικὴ συντροφιά. Ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα δὲν μιλοῦν, πιδ ἀδελφικὰ ἔτσι μετὰ τὰ ζῶα. Στὸ βάθος οἱ κορυφές μαργαριτα-ρένιες, κεχρομπαρένιες, τρανταφυλλίες, πορφυρεῖς ἀναλόγως τῆς θέσεως τοῦ ἡλίου πού βασιλεύει, εἶναι ἄφρονες καὶ κυματίζουν σὰν κοπάδι στὴν

ἄκρη τοῦ κάμπου. Τὰ ὄντα αὐτὰ δὲν εἶναι μονάχα διαβάται εις τὸ τοπίον: τὸ ἐφήμερον τῶν ἀνθρωπίνων σχημάτων καὶ τὸ αἰώνιον τῶν γηϊνῶν σχημάτων δὲν εἶναι καθωρισμένα· τὸ βουνὸ φαίνεται νὰ τρέχῃ μαζί μετὰ τὸν δρόμον, μετὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ μετὰ τὰ ζῶα· τὰ σχήματα αὐτὰ κυματίζουν παραλλήλως στὸ κυματιστὸν τῶν πέρασμα κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι πού λάμπει καθαρίο. Ὁ ἥλιος βασιλεύει, μὰ δὲν σβύνει· ἀπομένει σὰν μιὰ αὐγὴ στὸ λυκόφως αὐτό· ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἐκείνου πού δὲν τελειώνει, σμίγουν· θὰ ἔλεγε μάλιστα ὅτι τὸ φῶς τὸ τωρινὸ δὲν θ' ἀλλάξῃ πειά: μιὰ ζωὴ ἀθάνατη διαωνίζεται στὶς κορυφές τῶν βουνῶν. Εἶναι ἡ ἀποθέωσις τοῦ λυκόφωτος, χωρὶς νὰ θέμε ν' ἀκούσωμε τὴν καμπάνα τοῦ ἐσπερινοῦ, ἕνας πανθεϊστικὸς ἐσπερινὸς ἡχολογᾷ βαρεῖα στὸν ἄερα· καμπαναριὰ εἶναι οἱ μακρυνές κορυφές· οἱ μόνοι παλμοὶ τοῦ αἰωνίου καὶ ἀγνοῦ φωτός ἀντηχοῦν ἐπάνω στὰ βουνὰ· ψηλὰ εις τὸ στερέ-ωμα εἶναι σὰν ἀκτινοβόλημα τοῦ ἡλίου πού κρύφθηκε, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων τῆς ζωῆς. Ἐνα σύννεφο εὐτυχισμένο στέκεται μέσα στὸν ἄπειρο φωτισμὸ τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ εὐλογημένου.

Οἱ χωρικοὶ — οἱ ἄνθρωποι — τοῦ Σεγκαν-τίνι εἶναι πρωτογενεῖς. Εἰς τὴν Γαλλίαν, ὁ Πυβὶ δὲ Σαβάν, καὶ αὐτοὺς ἐξωγράφισε ἀνθρώπους πρωτογενεῖς ἀλλὰ τοὺς ἐπλασε σύμφωνα μετὰ τὴν πνευματικὴν του καὶ ἀνθρωπιστικὴν δη-μιουργίαν, σύμφωνα μετὰ τὴν φαντασίαν τὴν αἰσθητικὴν.

Ὁ Μιλλέ, εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, περιορίσθη νὰ ζωγραφίσῃ χωρικοὺς ἀγαθοὺς, ἄξεστους, μετὰ τὴν ἀληθινὴν τῶν ὑπόστασιν, χωρὶς νὰ τοὺς ἐξιδι-αινεύσῃ, ἐμφυχόνων αὐτοὺς μετὰ τὴν ἀτομικὴν του αἰσθηματικότητα. Ὁ Σεγκαντίνι παίρνει τοὺς ἀνθρώπους του ἀπὸ τὴν πραγματικότητα πού καθημερινῶς τὴν ἐσπούδασε, καὶ τοὺς ἐξιδι-αινεύει μετὰ τὴν συγκέντρωσιν καὶ τὴν μελέτην τῶν παρατηρήσεών του, δίδων εις αὐτοὺς ὅ,τι ἡ εὐλαβὴς ψυχὴ του εὐρίσκει μέσα τοὺς αἰώνιον, πρωτογενεῖς τοὺς ἐξιδανικεῖ ἀκόμη τοποθετῶν αὐτοὺς εις τὰ ὕψη τῆς γῆς εις μίαν ἀτμοσφαῖ-ραν ὕψηλὴν, μέσα εις τὴν ἔκτασιν τῆς ἡρεμίας, εις τὴν μισοερημιά τῶν βουνῶν, πού εἶναι περισσότερο παθητικὴ ἀπὸ τὴν τῆς ἐρήμου, διότι οἱ ἄνθρωποι ἡμποροῦν νὰ κατοικήσουν ἐκεῖ, ὅμως ὀλίγοι μόνον, διὰ νὰ ἐργάζωνται καὶ ν' ἀγαπῶνται χωρὶς σύγχυσιν ὅπως εις τὰς πό-λεις. Ἐτσι κατῳρίσθη αὐθόρμητα νὰ συμπῆξῃ μέσα του τὸν αἰσθηματικὸν ρεαλισμὸν τοῦ Μιλλέ μετὰ τὴν σοφὴν πνευματικότητα τοῦ Πυβί.

Τὸ ἔργον τοῦ Σεγκαντίνι χαρακτηρίζεται βα-θεῖα — ἀπὸ τὸ βάθος αὐτὸ προκύπτει πρὸ παντός ἡ πρωτοτυπία του — ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει ὡς ἑδαφος τὸ βουνὸ καὶ ὄχι τὸν κάμπον. Ὁ Ἰταλὸς ζωγρά-

H. ZOH — SEGANTINI

φος μεταδίδει παθητικὰ τὸ κάλλος τῆς μοναξιάς τοῦ βουνοῦ.

Εἰς τὸν Σεγκαντίνι κυριαρχεῖ τὸ αἶσθημα τῆς ἀπείρου Καλωσύνης, ἡ πίστις εις αὐτήν. Ὁ χρι-στιανισμὸς του εἶναι μία θρησκεία ἐκστάσεως γλυκειάς, δὲν εἶναι μετάνοια· εἶναι ἀνάληψις μᾶλλον παρὰ συντριβὴ καὶ τύψις· εἶναι λατρεία παθητικὴ καὶ συγκεκριμένη, ἤρεμος καὶ βραδὺς ἐνθουσιασμὸς· θρησκεία ὁρειῶν μετὰ ὅλον τὸν μεγαλοπρεπὲς εὐαγγελισμὸν τοῦ λόγου ἐπάνω εις τὸ ὄρος. Διὰ νὰ τὴν ἀποδόσῃ, διαρκῶς ἀπλο-ποιοῦσε, ἐλάφρυνε, ἔκαμε ἀγγελικωτέραν, ἂν ἡμπορῇ νὰ λεχθῇ, τὴν τέχνην του, μεταχειριζό-μενος χρώματα ἀμυγῇ, σὰν διαφανή, μέσα εις ἀτμοσφαῖραν διαυγῇ, ὁπὺ ὅλα λάμπουν λεπτό-τατα, βουτηγμένα εις μίαν φωτεινότητα χωρὶς σκιάς, ἐπομένως χωρὶς ἀντιθέσεις, καὶ ἡ ὁποία μολαταῦτα εἶναι ὑπερόχως λαμπρὰ χάρις εις τὴν ἔλλειψιν, τελειότεραν δλοένα, τῆς ἐπιθέσεως τῶν χρωμάτων, ὁπὺ καθεὶ συνάγεται εις ἓνα σκιά-φως ἀπὸ σκόνην θαυμαστὸν τοῦ ὑπαίθρου,

μελαγχολικὸν ἀκτινοβόλημα νυκτὸς τῶν Ἄλπεων πού τὴν διαπνέει ἡ ἡμέρα. Ἡ τέχνη του ἀπέρ-ρεε κατ' εὐθείαν ἀπὸ μίαν θρησκευτικὴν ἀτένι-σιν τῶν πραγμάτων μετὰ κάποιαν γαλήνην, ἀπὸ μίαν φροντίδα νὰ δρέψῃ προπάντων τὴν γλυ-κύτητα, τὴν χάριν τοῦ φωτός τοῦ ἁνωθεν, ἐπάνω εις τὰ γηῖνα πράγματα· ὅπως οἱ ἐμπροσειονισταί, ἡσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ ἀκμὴ αἰσθητὴν τὴν μεσολάβησιν τῆς ἀτμοσφαίρας εις τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων· ἀλλ' ἐνῶ ἐκεῖνοι, ὕλισται, μετὰ ὕλικὸν πλοῦτον προσπαθοῦν νὰ ἐξεύρουν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας εις τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πραγ-μάτων, τόσον πού τὰ πλημμυροῦν μετὰ αὐτό, αὐτὸς, ἰδανικὸς, ζωγραφίζων εις τὴν κρυσταλλί-νην ἀτμοσφαῖραν τῶν βουνῶν, ἐζήτησε νὰ ἀπο-τυπώσῃ τὴν ἀντανάκλασιν, τὸ πέραςμα, τὴν σταθεράν ἀλλ' ἀσύλληπτον παρουσίαν ἀτμο-σφαίρας ἐξαιρετικῶς διαγούσης, ἐλαφροῦς, ἀσυλ-λήπτου ἀλλὰ καὶ ζωηρᾶς ὅπως ἡ ψυχὴ, πού τὴν τὴν φαντάζεται ὁ πιστὸς χριστιανὸς· ἤθελε νὰ δώσῃ τὸ αἶσθημα σὰν αἰωνίου χαιρετισμοῦ τοῦ φωτός.

Ὑπὸ Κ. Μ. ἀπὸ τὴν μελέτην τοῦ
ΜΑΡΙΟΥ ΑΡΥ ΛΕΜΠΛΟΝ

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ "ΝΕΦΕΛΑΙ,"

(Απόσπασμα από την ανέκδοτον έμμετρον μετάφρασιν τῶν «Νεφελῶν» φιλοτεχνουμένην ἀπὸ τὸν κ. Πολύβιον Δημητρακοπούλου, διὰ τὴν σειρὰν ἀρχαίων ποιητῶν Γ. Φέξη).

ΧΟΡΟΣ ΝΕΦΕΛΩΝ

Νεφέλες ἀτελείωτες, ἅς σηκωθοῦμε
εὐκίνητες καὶ δροσερὲς [φανερὲς
ἀπ' τὸν Ὁκεανὸ [ἔδω πέρα]
τὸν βαρυστέναχτον πατέρα,
εἰς τῶν βουνῶν τῆς κορυφῆς τῆς πυ-
[κνοφυτεμένες,
ἀπὸ σκοπιῆς νὰ βλέπουμε παντοῦ
τῇ γῇ τὴν ἱερά, [φανερωμένες
ποὺ τρέφει δένδρα καρπερά, —
τῆς θάλασσας [τὰ κύματα]
μὲ τὰ βαρὺὰ βροντήματα —
καὶ τὰ τραγούδια [τῶν νερῶν]
τῶν ποταμῶν τῶν ἱερῶν.
Λαμποκοπάει ἀκούραστο τὸ μάτι
τῆς μέρας, μὲ τὸ φῶς τὸ ἀστραφτερό·
ἡ συγνεφιά, ποῦνε βροχὴ γεμάτη,
ἀπὸ τὸ σῶμα μας ἅς βγῇ,
νὰ ἰδοῦμε σὰν θεὸς τῇ γῇ
μὲ μάτι καθαρό.
Ἐμεῖς, παρθένες βροχερές,

στῆς Ἀθηνᾶς τῆς λιπαρῆς
τῆς χώρες ἅς ἔλθοῦμε,
τὴν πόλιν τὴν εὐχάριστη,
ποὺ βγαίνουν ἄνδρες ἄριστοι
τοῦ Κέκροπος νὰ ἰδοῦμε, —
ποὺ σέβονται τὰ ἱερὰ
μυστήρια, κάθε φορὰ
[ποὺ ὁ λαὸς πηγαίνει]
στὴν ἄγια τὴν τελετή,
κι' ὁ μυστικὸς ναὸς κρατεῖ
τὴ θύρα του ἀνοιγμένη —
ποὺ ἔχουν δῶρα οἱ θεοί, —
ποῦν' ὑπερύψηλοι ναοὶ
καὶ ποὺ τ' ἀγάλματα εἶνε μύρια, —
ποὺ γίνονται στεφανωτὲς
θυσίης, κ' ἱερὲς γιορτῆς
κι' ὅλον τὸ χρόνον πανηγύρια· —
κι' ὅταν ἡ ἀνοιξὶ προβάλλῃ,
στὰ Διονύσια [καὶ πάλιν]
καλοτραγούδιστοι χοροὶ
συναγωνίζονται πολλοί,
καὶ τῶν αὐλῶν ἀντιλαλεῖ
ἡ μουσα ἡ βροντερή!

ΠΟΛΥΒΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΠΑΛΗΟΧΩΡΙ

— ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ —

Η θειά - Σμέρτω, μὲ τὴν τρομάρα ὀλοφάνερη
στὸ πρόσωπό της, τρέχει καὶ στηλώνεται
στὴν ἄρμαρωμένη πόρτα, καὶ κόβει, ἔτσι, τὸ
ἔβγα τοῦ Γαλάνη.

Ἐκεῖνος, ἀκράτητος κι' ἀγριεμένος, τρέχει νὰ
τὴν ἀποτραβήξῃ.

— Μέριασε, μάννα, νὰ ξεβγῶ!...

— Ὅχι, παιδάκι μου, ὄχι!... Ξεφουκάριασε τὸ
σπαθὶ σου καὶ κόψε με κοψίδια! δὲ σ' ἀφίνω!...
ἀνοιξε πρῶτα τὸ κυβούρι μου, τάφιασέ με, καὶ
στερνὰ σῦρε ὅπου θέλεις!...

— Μάννα, τοῦ κάκου παραδέρνεσαι!... τ' ὀρκί-
στηκα σὲ μένα!... ἀποσπεροῦ θὰ τὸν παραφυ-
λάξω!... μέριασε, σοῦ κρένω, μὴ μ' ἀντιώνεσαι!...

— Ὅχι, Γαλάνη μ', ὄχι!... μὴ μὲ τραβᾷς,
γιατὶ θὰ σκοῦξω τὸ χωριὸ στὸ πόδι!...

— Μέριασε, σοῦ κρένω, γιατί ζιγώνει μεσο-
νύχτι, τὸ φεγγάρι θὰ ξεβγῇ, κι' ὅπου νᾶνε θὰ
σκαρίση!...

— Βρὲ παιδάκι μου, ἔλα στὰ γνωστικά σου,
καὶ μὴ σὲ τρώει τὸ αἷμα σου. Μείνε, παιδάκι
μου, στὸ ριζικό σου, γιατί εἶδα κι' ἀκουσα σήμε-
ρα καὶ κάτι κακὰ σημάδια... Κατὰ τὸ γιῶμα,
πέρασε καὶ στάθῃ, λίγ' ἀπὸ τὰ κεραμίδια
μας, ἓνα κοπάδι γεράκια, κρᾶζοντας τρομαχτά,
τρομαχτά!... Στὸ κράξιμό τους, τὰ δονίδια
τσακίστηκαν, κακαρίζοντας, καὶ μπῆκαν στὸ
κατῶ. Ἐγώ, γύρισα τὸ μαντύλλι μου τ' ἀνά-

ποδα, καὶ τοὺς εἶπα: τὰ νύχια τους νὰ φᾶνε!
Στερνότερα, τὸ σκυλί μας τριγύρισε τρεῖς βολὲς
τὸ καλύβι μας οὐρλίζοντας λυπερὰ λυπερά!
Τέτοια σημάδια, παιδάκι μου, βγαίνουν πάντα
σὲ κακὸ!...

— Μάννα, μὴν ἀδικοκόβεσαι! τῶπα καὶ θὰ
τὸ κάμω. Ξέρεις, τὸ δικό μου βόλι, ἀνάτυχά δὲν
πέφτει. Βρίσκει κορμί, καὶ ρίχνει τὸ στὸν τόπο.

— Τὸ ξέρω, παιδάκι μου, μὰ κείνος ἔνε φάν-
τασμα. Πῶς τὸ λένε μαῖδες... αἰδωτός...

— Ἀἶδος ξεαἰδωτός, ἐγὼ θὰ τὸν ἰδῶ καὶ
θὰ παλαίψω ἀντάμα του, ἀνάστημα μ' ἀνά-
στημα. Δὲν τὸν σκιάζονται!

— Μά, παιδάκι μου, αὐτὸς τοῦ δὲ βγαίνει!
μοναχὰ τὸ σφύριγμά του καὶ τὸ βρόντο τῶν
φλωριῶν του, ποὺ τὰ λυχνάει μὲ τὸ μαλαματέ-
νιο φκιαρι του, ἀκοῦνε. Ἔτσι μολογáει οὐλο
τὸ χωριό.

— Ἄς μὴν ξεφαίνεται! ἐγὼ θὰ τὸν κραῶ
καὶ θὰ παρσιαστή.

— Γαλάνη μου, μὴν παραπαίνεσαι, παιδάκι
μου!... Τὸ κάμαν κι' ἄλλοι πρὶν ἀπὸ σένα, καὶ
χάθηκαν. Ξέχασες τί μολογáει τὸ χωριὸ γιὰ τὸν
Ντεβελέκο καὶ τὸν Πραχαλιᾶ; Καὶ κείνοι πῆγαν
καὶ τοῦκαμαν καρτέρι πέρα κεῖ στὸ μύτικα, μὰ
τοὺς ἔκαμε κούτσουρο, κουβάρι. Καὶ ρέβαν χρό-
νια στὸ στρωσίδι τοὺς βουβοὶ κι' ἀμίλητοι!...
Ἔλα, παιδάκι μου, ἄλλαξε σκεφτικό.

— ... Μὰ κείνοι δὲν πῆγαν γιὰ πάλαιμα. Πῆ-
γαν νὰ τοῦ πατήσουν τὰ φλωριά μοναχά, γιὰ
νὰ τὰ συκαθῇ ἐκεῖνος, νὰ τὰ πάρουν αὐτοὶ
τους. Πῆγαν, μαῖδες, ἀναντρα καὶ κλέφτικα.
Γιὰ δαῦτο καὶ τοὺς κράτησε.

— Μὰ πῶς νὰ τὸν πάλαιβαν ποῦναι ἡσκίος,
παιδάκι μου! Γιὰ νὰ τὸν δῇ κανέννας, πρέπει
νὰν' ἀλαφροῖσκιωτος, καὶ παστρικὸς ἀπ' οὐλα
τὰ πράματα.

— Ἔ!... καὶ τ' εἶμαι γώ, κολασμένος; Κάθε
Κυριακὴ καὶ κάθε γιορτῇ, λειτουργίεμαι, ἐγώ
καὶ τ' ἄρματά μου ἀκόμα. Τὰ χέρια μου εἶνε πα-
στρικά. Ξένο σφαχτὸ δὲν πιάσαν, οὔτε σὲ κορι-
τσοῦ τὸν κόρφο μπῆκαν. Ἡ γλῶσσα μου; δὲν
κακολόγησε κανέναν. Ἀλαφροῖσκιωτος; Ξέρεις
πῶς χόρεψα καὶ τραγούδησα μὲ τὲς Νεραΐδες.
Ἄν σκιάζονται; Ξέρεις πῶς τὰ στοιχεῖά μὲ
φρεύγουν!...

— Τὸ ξέρω, παιδάκι μου. Μὰ κι' ὁ πατέρας
σου ἐπῆγε κι' ἔρριξε φλῶμο στὴ σπηλιά του καὶ
στὸ νερό του γιὰ νὰ τὸν φλωμώσῃ. Μὰ κι' αὐ-
τόν, παιδάκι μου, τὸν πάγωσε. Καὶ σὲ παρᾶτημα
σὲ μένα ἀρφανὸ μέσα στὲς φασκὲς. Καὶ γιὰ νὰ
σ' ἀναστήσω, σὲ τάιζα δώδεκα χρονῶν ἡμέρες
κριθαρὸψωμο ζυμωμένο μὲ τὰ δάκρυα μου καὶ
τὸν ἰδρωτά μου!

— Πᾶψε, μάννα!... μὴ μοῦ θυμίζεις πα-
τέρα ποὺ δὲ θυμῆθηκα!... Τὰ δάκρυα κεῖνα

ποὺ μὲ πότιζες τόσα χρόνια ζυμωμένα στὸ ψωμί,
στοίχειωσαν, στὰ σωτικά μου μέσα, τὸν πατέρα
μου, κι' ἔτσι... εἶμαι δύο!... Πᾶψε, μὴ μ' ἀλι-
κοντᾷς ἀνάκερδα!... Δό μου μοναχὰ τὴν εὐκή
σου καὶ τὴν ὀρμήνεια σου. Δὲ γλέπεις; οὐλο τὸ
χωριὸ γλίσβεται καὶ βογγάει! Σὰ σκιαγμένα πρό-
βατα περνᾶνε!... Κανέννας μὲ τὸ φεγγάρι δὲν
κοτάει νὰ θερίσῃ, οὔτε μὲ τὸ χάραμα νὰ δργώσῃ.
Τὴ μιὰ χρονιά μᾶς κατακαίει τὰ γεννήματα
ἀπάνου στὸ ξεστάχιασμα, στερέβοντας τὸ νερό
τοῦ κεφαλαριοῦ, καὶ τὴν ἄλλη πάλαι, τὰ γιομίζει
ἥρα καὶ δαυλίτη. Κι' ἔτσι, ἄσπρο καὶ γλυκὸ
ψωμί, κανέννας μας δὲν τρώει. Καὶ σὰ νᾶμαστε
δονίθια, ἀρμαρωνόμαστε μὲ τὰ σιδώματα στὰ
καλύβια μας, ἀφίνοντας τὲς ἀργατιὲς καταμεσίς.
Γιατί; γιατί βγαίνει, λέει, ὁ Ἀράπης νὰ βοσκήσῃ
τὰ φλωριά του, τὸ βιός του. Κι' ἂν μείνῃ κανέ-
νας ὅξω καὶ τοῦ τὰ πατήσῃ, ἀνάθελα ἡ ἐπὶ
τούτου, πεισιμῶνει καὶ κάνει κακὸ σ' οὐλο τὸν
τόπο. Κ' ἓνα ὀλάκαιρο χωριὸ δὲν μπορεῖ νὰ
τὸν ξολοθρέψῃ!... Μὰ γώ τ' ὀρκίστηκα, καὶ τὰ
φλωριά του νὰ ποδοπατήσω, καὶ τὸν ἀπὸ του
νὰ ξολοθρέψω!...

— Γαλάνη μου, μὴν τόσο παραπαίρνεσαι!...
Μὲ τὰ στοιχεῖα μὴ συμμαχεῖσαι, παιδάκι μου,
γιατὶ πέρα δὲν τὰ βγαίνεις. Καλὰ νὰ τὸν νική-
σῃς, μ' ἂν σὲ πάρῃ κείνος κάτω;... Τότε τί
χάνω γώ, παιδάκι μου;... τί γένουμαι;...
κι' ἄλλοιῶτικα, τί θὰ κερδέψω;... Θὰ μείνω
ἔρημη σὰν κούτσουρο στὸ λόγγο, σὰν καλαμιὰ
στὸν κάμπο!...

— Ὅχι, μάννα!... Ἄν νικήσω, θὰ ξεγλυ-
τώσω τὸν τόπο. Ἄν νικηθῶ, ὁ κάμπος καὶ ὁ
λόγγος, θὰντιλαοῦν ἀπὸ τὸν ἥχο καὶ τὰ λόγια,
ποὺ θὰ μοῦ τραγουδοῦν ἡ ὠμορφὴ καὶ οἱ παλ-
λῆκαροι τοῦ τόπου. Καὶ σένα, μάννα μου, ὅπου
περνᾷς καὶ διαβαίνεις, οὐλοί θ' ἀντιστηκώνονται
ὀλόρθοι, θὰ σὲ καλοχαιρετοῦν, καὶ θὰ λένε
μέσα τους κι' ἀκουστά: νὰ ἡ μάννα τοῦ Γαλάνη,
ὁ γονιὸς ἐκεῖνου ποὺ πάλαιψε μὲ τὸ στοιχεῖο
τοῦ τόπου!...

— Παιδάκι μου!... οὐλα τοῦ κόσμου τὰ καλό-
λογα, δὲν ξεπικραίνουν τὴν καρδιά πανέρητης
κι' ἀρφανειμένης μάννας!... Γύρισε, παιδάκι
μου, στὴ γνώση σου! κρέμασε πίσω τ' ἄρματά
σου, καὶ μείνε στὸ φτωχικό μας!... Δὲ σκέ-
φτεσαι, καὶ δὲ ρωτᾷς τὸν ἀπὸ σου, σὲ ποῖ ἀγκα-
λιά, παιδάκι μου, θὰ γύρω νὰ πεθάνω;... καὶ
σὲ ποῖον θάφῃκω τὴ στερνὴ εὐκή μου μὲ τόλο
μου στερνὸ φιλή;...

— Μὰ πῶς κρένεις ἔτσι, μάννα!... σὰ νὰ
πέθαναι, σὰ νὰ περπατῶ στὸν τάφο!...

— Κρένει, γιούλη μου, ὁ δυνατότερος πόνος
τοῦ γονιοῦ, ποὺ γινάει νὰ μὴν κλείσῃ δεύτερη
καὶ παντοτεινὴ βολὰ ἡ πορεία τοῦ καλυβιοῦ
του!...

— Κι' ὁ πεθαμένος γονιός μου νάναστηθῇ τούτ' ἐδὼ τὴν ὥρα, μάννα, δὲ θὰ τὸν ἀκούσω! Πίσω δὲ θὰ γυρίσω! Τὸν ὄρκο ποῦδ' ἔχω σὲ μένα, δὲν τὸν μεταπαίρνω! Μέριασε νὰ ξεβγῶ!

— Παιδάκι μου, ἀπόσωσα πλιά τὰ λόγια μου!... ἄλλα δὲ μ' ἀπόμειναν!... Δὲν συγκρατιέσαι πλιά!... εἶς ἀγύριστος!... σῦρε μὲ τὴν εὐκή μου!... τὸ νοῦ σου μοναχά, παιδάκι μου, μὴν τὸν βλαστημήσης καὶ τοῦ μιλήσης ἀπάνου στὸ πάλαιμα, γιατί' εὐτὺς θὰ σοῦ παγώσῃ τὸ αἷμα!... Συγκράτησε τὸν πεισμό σου!...

Ἡ Γαλάνης ξαλαφρώθη μὲ μιὰ ἀνάσα ἀπὸ μέσα του, καὶ δρασκελίσε, ἀμπόδιστος πλιά, τὸ κατῶφλι. Ἡ μάννα του, τὸν σταυροφίλησε ἀνάλαλη, καὶ τὸν εὐκήθη: μὲ τὸ Θεὸ νὰ πᾶς καὶ νὰ ῥθῃς!...

Ἔτσι, προφυλαχτὰ προφυλαχτὰ, ξεβγήκε αἰδωτός ἀπὸ τὸ χωριό, καὶ μονοπάτι σὲ μονοπάτι ἔφτασε, χωρὶς ἀνάσα, στὸ διάσελο τοῦ Ἀράπη.

— Ὁ πατέρας μου, λένε, πῆγε καὶ πλάγιασε στὰ χεῖλια τῆς σπηλιάς του, καὶ τὸν γκρέμισε ἀπὸ τὸ βράχο κάτου! Ἐγὼ θὰ πλαγιάσω δῶ, κατὰλακα, γιὰ νὰ ῥθω στὸ πάλαιμα καὶ ξάπλα, ἀέρα... Μὰ πρῶτα πρῶτα, νὰ κάμω τὴν ὁρμήνεια τῆς γρηγόρησας τῆς Σκοτεινιάς.

Ἔτσι, ξεγυμνώνει τὸ σπαθὶ του, καὶ χαρὰ κώνει καταγῆς ἓνα γῦρο, ὡς ἓνα στρώμα. Καὶ μὲς στὸ γῦρο χαρὰ κώνει πάλε, σταυρωτά, δυὸ γραμμὲς, μιὰ τοῦ πλάτου καὶ μιὰ τοῦ μάκρου. Ὑστερα, μπῆκε μέσα, προσκύνῃσε κατὰ τὸν ἥλιο, καὶ ξαπλώθη τ' ἀνάσκελα κατὰ γῆς.

— Ἄν περάσῃ μέσ' στὸ γῦρο, μοῦπε ἡ πολυξερὴ γρηγόρησά πὼς θὰ τὸν πάρω κάτου. Ἄν περάσῃ ἀπ' ἀνακρά, νὰ μὴν τοῦ κρίνω ὀλότελα, γιατί' εἶν' τὰ σύνορά του!... Καλά... ἄς ῥθῃ καί' ἡ ὥρα...

Ἦταν μεσάνυχτα. Μέσα στὴ νέκρα καὶ στὴ σιγαλιά τῆς νύχτας, ἀκούστη ἓνας βρόντος. Ἦταν τ' ἀθεόρατο χαλκοματένιο ποῦμα μὲ τὴ χοντρή κρυκέρα του καταμεσίς, ποὺ ἀπόθετε καταγῆς ὁ Ἀράπης ξεπονιμώνοντας τὴ στέρνα του μὲ τὰ φλωριά του. Συναπτόντα, ἀκούεται ἄλλος βρόντος ἀπὸ κυλούμενα φλωριά, κ' ἓνα σφύριγμα βαρὺ, ἀρειὸ καὶ κοφτό. Σὲ λίγο ὁ Γαλάνης βλέπει τὰ φλωριά νὰ διαβαίνουν, κυλούμενα σὰν ἀργοπόταμο, κατὰνακρα στὸ γῦρο του μὲ τὸ σταυρό, καὶ συναπτόντα τὸν Ἀράπη, ὡς κεῖ πάνου, λυχνώντας τα μὲ τὸ πλατὺ καὶ μακρόνυχτο μαλαματένιο φκιάρι του. Ἔτσι, προσπέρασαν τὰ φλωριά μὲ τὸν κύρη τους χωρὶς ν' ἀγγιάξουν τὸ γῦρο τοῦ Γαλάνη.

— Τί θὰ πῇ γῦρος καὶ ξεγῦρος! οὐλα γυναικεία κοροϊδέματα!...

Ἔτσι μίλησε μέσα του καὶ σὰν ἀητομάχος, ξεπετάχτη ἀπὸ τὸ γῦρο του, καὶ προφτάνον-

τας τὰ φλωριά, τὰ ποδοπατοῦσε σὰν τὸ λειῶμα τ' ἄλογα στ' ἄλῳνι.

Ὁ Ἀράπης κοντοστάθη ἀφνιασμένος· σήκωσε στὸν ὦμο του τὸ φκιάρι, καὶ ρώτησε τὸ στρατοκράτη του μὲ πεισμό:

— Ἐ!... ποῖος εἶσε σὺ ποὺ ποδοπατᾷς τὸ βίός μου;...

— Εἶμαι γὼ ποὺ δὲ σὲ σκιάζουμαι!

— Καὶ τί γυρεύεις πὸ τὰ μένα;

— Γυρεύω πίσω τὸ αἷμα τοῦ γονιοῦ μου.

— Καὶ ποῖος σ' ὁρμήνεψε νὰ ῥθῃς τέτοια ὥρα δῶ;...

— Κεῖνος ποὺ τὸν σκότωσε ἀναντρα ἀπάνου στὸν ὕπνόν του!...

— Μέριασε, ἀρρίζικε, σοῦ κρένω μὲ τὸ καλό! Μέριασε νὰ πᾶω στὴ βοσκή μου! Μέριασε, μὴ μοῦ κρατεῖς τὴ στράτα...

— Δὲ μεριάζω! Ἡρῥα δὼ ἐπὶ τούτου ἀποσπεροῦ, γιὰ νὰ μετρηθοῦμε...

Καὶ μὲ τὸ λόγο, τοῦ ἄδειασε κατάστηθα τὸ βόλι. Ὁ Ἀράπης, ἔσκασε κάτι γέλια τόσο δυνατὰ κ' ἄγρια, ποὺ γιὰ πολλὴ ὥρα ἀντιβούτζε τὸ διάσελο. Ὁ Γαλάνης βαριοβλαστημώντας καὶ τρίζοντας, ἀπὸ πεισμό, τὰ δόντια του, ρίχτη καταπάνου του μὲ τὸ σπαθί. Ὁ Ἀράπης σήκωσε τὸ φκιάρι του καὶ τὸ χτύπησε μὲ τόση δύναμι στὰ πόδια τοῦ Γαλάνη, ποὺ ἡ γῆ ἀνατραντάχτη καὶ τὰ γῦρα βουνὰ τρεμοσειστήκαν. Ὁ ἄνθρωπος, σωριάστη, μ' ἓνα βόγγο, καταγῆς μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι! Τὸ στοιχειό, ἔγινε ἀρατο ἀντάμα μὲ τὸ βίός του!...

Ὁ Γαλάνης, ἅμα ξεθάμπωσε καὶ συνεπῆρε λίγο, σηκώθη στὰ πόδια του, καὶ ξεκίνησε, τρεκλίζοντας, καὶ γάλια γάλια, γιὰ τὸ χωριό. Ἐκεῖ φτάνοντας, ἔπεσε κατακοιμένος, καὶ μελαιπὸς σὰν κάβαλο, στὸ στρωσίδι του. Ὅλο τὸ χωριὸ κατάκλυσε τὸ καλύβι του, καὶ μάθαινε, ἀπὸ δαῦτον, τὸ πὼς πάλαιψε. Ἡ θειὰ-Σμερτώ, τραβώντας τὰ μαλλιά της καὶ κλαίοντας στὸ προσκεφάλι του, τὸν ρωτοῦσε κλαφτερά:

— Γιούλη μου, πὼς τῶπαθες, λαχτάρω μου;

— Ἀχ! μάννα μου!... ἔεχασα τὴν ὁρμήνεια σου καὶ τὸν βλαστήμησα!... Δὲν κράτησα τὸν πεισμό μου, παρὰφέρθηκα!...

Περνοῦσαν ἡ μέρες κ' ὁ Γαλάνης δὲν ξεγέρευε! Φώναξαν τὸν πνεματικὸ καὶ τοῦ διάβασε τάγια γραμμάτων· τὲς γιάτρισες καὶ τὸν πότισαν τὰ βότανα τῆς γῆς, μὰ δὲν ξαρρώστενε! οὐλο καὶ βαρύτερα!... Ἐκραξαν καὶ τὴ γρηγόρησά τὴ Σκοτεινιά, τὴν ἀκουστὴν μάγισσα καὶ ξορκίστρα, κ' εἶπε τὸ στερνότερο λόγο:

— Γιατρεῖα καὶ ζήση μὴ παντηχαίνετε!...

Ὁ ἄρρωστος νικήθη, γιατί' ξεβγήκε τοῦ γύρου τὸ χαράκι!...

Καὶ μὲ τὸ βασίλεμα τοῦ ἡλίου, ὁ Γαλάνης πέθανε!...

Ἀπὸ τότε οἱ χωριανοί, πῆραν τὸ κινητὸ τους βίος, τάγια τῆς Ἐκκλησιάς καὶ τὸ νόμα τοῦ χωριοῦ, καὶ πῆγαν σ' ἄλλον τόπο κ' ἔχτισαν, γιατί' ὁ Ἀράπης γύρισε τὸ κεφαλάρι ἄλλου, καὶ ξεράθηκε ὁ τόπος.

Σήμερα τὸ λένε παλιοχώρι. Χορτάρι καὶ κλαρὶ ἄνθρωπος ἐκεῖ δὲ βλέπει. Μοναχὰ τὰ χαλάσματα τοῦ χωριοῦ, καὶ ἀντίπερα, κατάμεσα στὸ ξεροβοῦνι, ἄχαρη τὴν ἀραποσπηλιά. Καὶ κατάμεσα στὸ διάσελο, μιὰ σκαμάδα, ποὺ ἀνοῖξε ὁ Ἀράπης μὲ τὸ φκιάρι του, χτυπώντας τὸ Γαλάνη.

Ἐκεῖ πετούμενα δὲ λαλοῦνε. Μοναχὰ, πέρα στὰ σκοτιδιάσματα, τὸ θλιβερὸ τῆς κουκουβαίας

χουλιτιό, κλαίοντας τὸ ρίμασμα τοῦ χωριοῦ. Οὔτε διαβατάρικα πουλιὰ ξεπετεύουν ἐκεῖ. Γιατὶ δὲ βρίσκουν φῦτρο νὰ ξακρίσουν, οὔτε νερὸ νὰ δροσιστοῦν. Τὸ λίγο κ' ἀστέρευτο νεράκι, ποῦνε μαζωμένο στὸ χαράκι τοῦ Γαλάνη, εἶνε γιὰ νὰ ξεπλένουν, κάθε καλοκαίρι, τὰ φαρμακερὰ φείδια τὸ κεντρί τους.

Εἶνε τόπος χωρὶς ζωὴ, τόπος ποὺ δὲν κρατεῖ ἀνθρώπου μάτι!...

Χλόη στὰ χαλάσματα δὲ γλοῖζει, οὔτε πραινίζει δέντρο. Μοναχὰ τῆς Ἐκκλησιάς ὁ χώρος εἶνε χορταριασμένος, κ' ἀπόξω στὴν αὐλή της στέκει πράσινο καὶ βουβὸ ἓνα γέρικο προυναίρι, ποὺ κεῖνα τὰ χρόνια ἀνέβαιναν τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, καὶ χτυποῦσαν τὸ σημαντήρι τῆς Ἐκκλησιάς, ποὺ κρεμόταν ἀπὸνα παρακλάδι του.

ΘΕΟΔ. Δ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ
ΒΑΛΤΕΤΣΙΩΤΗΣ

ΤΟ ΛΕΟΝΤΑΡΙ

Πάνω στὸν τοῖχο ποὺ ἀπλονότανε γύρω στὴν αὐλὴ τοῦ πύργου, ἔβλεπες, στὸ δεξιὸ μέρος, ἓνα λεοντάρι ἀπὸ γρανίτη. Ἦσως ἀριστερὰ νὰ ἦταν ἄλλο ἓνα· μέσα στοὺς αἰῶνες ὁμως, ὁ ἀνεμιος, ποὺ φουσομανᾷ παντοτεινὰ ἀνατολικὸς στὸν τόπο μου, εἶχε μισοσκεπάσει τὸν τοῖχο χαμηλὰ μὲ τὸ χῶμα, καὶ τὸ λεοντάρι ποὺ ἦταν ἐκεῖ σσημένο, ποῖος ξέρει τί νὰ γίνηκε.

Κάποιος βασιλεὺς, ποὺ νίκησε τὸν ὑποτελῆ του πυργοδεσπότη, ἴσως νὰ πῆρε τὸ λεοντάρι γιὰ τρόπαιο. Τὸ τραγοῦδι λέει πὼς στὰ μισὰ τοῦ 14^{ου} αἰῶνος ὁ βασιλεὺς Βαλδεμάρ ξεκίνησε κατὰ τοῦ πύργου καὶ ἔπειτα ἀπὸ μακρινὴ πολιορκία, ἐνίκησε τὸν Μποῦγκε, τὸν ἱππότη ποὺ εἶχε δικὰ του «ἐκατὸ ἄλογα».

Τὸ λεοντάρι ποὺ ἀπόμεινε ἦταν ἀρκετὸ νὰ φυλάγῃ τὸ σπῆτι. Ἦσαν καὶ περήφανα ἦσαν καθισμένο πάνω στὸν τοῖχο, καὶ τὸ ἄγριονο μάτι του δὲν τὸ σήκωνε ἀπὸ τὸ δρόμο ὅπου τὰ ἀμάξια μπαίνουν στὸν πύργο. Τὸ πρόσωπό του ἦταν σοβαρὸ καὶ ἥρεμο. Ἐνοιῶθα τὴν καλὴ σὺνῃ ποὺ μιλοῦσαν οἱ μεγάλες γραμμὲς του καὶ ἔπαιζα στὰ πόδια του ὅπως παίζωμ στὰ πόδια τῆς πολυθρόνας τοῦ παπποῦ, ποὺ κάθεσαι τριγυρισμένος ἀπὸ τὴν ἀγάπη μας.

Ἐνα πρᾶγμα μοῦ ἔκανε ἐντύπωσι. Τὴν ἡμέρα, ὅταν ὁ ἥλιος χυνότανε ἀπλετα πάνω σὲ καθετὶ, ἔβλεπες τὸ στόμα τοῦ λεονταριοῦ ὀλάνοιχτο· τὰ δόντια του ἦταν ἀπειλητικὰ καὶ νόμιζες πὼς θ' ἀκούσης τὸ βογκητὸ τῆς χαρᾶς ἢ τοῦ θυμοῦ του. Τὸ βράδυ, ποὺ ἡ σκιά ἀπλονόταν πάνω στὸν τοῖχο σκεπάζοντας τὰ δένδρα καὶ τὴ γῆ, τὸ ἄγριονο μάτι τοῦ λεονταριοῦ ἦταν πιδὲ μεγάλο καὶ πιδὲ φοβερό· τὸ στόμα του ὁμως ἔμοιαζε κλεισμένο, φρόνιμο καὶ σιωπηλό.

Τὸ ὀπτικὸν αὐτὸ φαινόμενον μοῦ προξενοῦσε θαυμασμὸ καὶ ἀπορία. Τὸ λεοντάρι κλοῦσε τὸ στόμα, τὴ νύχτα. Ἦταν φανερό.

Ἡ δύναμή του καὶ ἡ φρονιμάδα του σὰν μυστήριον μεγάλωναν στὰ μάτια μου. Πὼς γινόταν αὐτό; Καθετὶ ἦταν γιὰ μένα γεμάτο ζωὴ καὶ τίποτε δὲν εὑρίσκα παρὰδόξο· ἤθελα ὁμως, ἐπιθυμοῦσα νὰ ἰδῶ, νὰ νοιώσω νὰ κλείνῃ τὸ πέτρινο στόμα του.

Ἐνα βράδυ, κατὰ τὸ βασίλεμα τοῦ ἡλίου, σκάλωσα στὸν τοῖχο καὶ ἔβαλα τὸ χέρι μου στὸ στόμα τοῦ λεονταριοῦ. Ἐπλωμένη ἀνάμεσα στὰ μπιστινά του πόδια, ἀκουμποῦσα τὸ κεφάλι μου στὸν ὦμο του καὶ περιμένα τὴ μοναδικὴ στιγμή ποὺ ὁ παλιός μου φίλος θάβλινε τὸ στόμα του. Πολλὴν ὥρα περιμένα ὑπομονετικά.

Ἀρχισα νὰ νοιώθω κάποιο κρύο ἐπλωμένη ἀπάνω στὸ πέτρινο σῶμα του· τὸ σκοτάδι εἶχε ἀπλωθῇ παντοῦ τὸ στόμα τοῦ λεονταριοῦ πάντα ἀνοιχτό.

Μιὰ φωνὴ ἐτάραξε τὴ σιωπὴ: ἦταν ἡ Κάρεν ποὺ μὲ ζητοῦσε νὰ μὲ βάλῃ νὰ κοιμηθῶ. Ἐχάιδεψα τὴ μύτη τοῦ λεονταριοῦ γιὰ νὰ τοῦ πῶ καληνύχτα. Τὸ λοιπόν, δὲν ἐκλούσε τὴ νύχτα τὸ στόμα του. Μὰ δὲν μ' ἔμελε γι' αὐτό· πάντα ἦταν ὁ σεβαστὸς φύλακας καὶ κατέβηκα τὸν τοῖχο.

Ὅταν πάτησα στὴ γῆ, σήκωσα τὸ κεφάλι νὰ τὸ κινάξω ἀκόμη μιὰ φορὰ, καί, νά, — περιεργο! — τὸ στόμα του ἦταν κλεισμένο.

Τὸ κῆταξα μιὰ στιγμή, μὲ δλάνοιχτα μάτια καὶ ἔπειτα κατάλαβα: τὸ λεοντάρι δὲν ἤθελε νὰ κλείσῃ τὸ στόμα του ὅσο ἤμουν ἐκεῖ πάνω γιὰ νὰ τὴν δαγκώσῃ τὸ χέρι μου.

Δὲν ἤμουν ἀπατημένη γιὰ τὴν καλωσύνη ποὺ διάβαζα στὴ σοβαρὴ σιλουέτα του.

MARGUERITE HANKES - DRIELSMA DE KRABBÉ

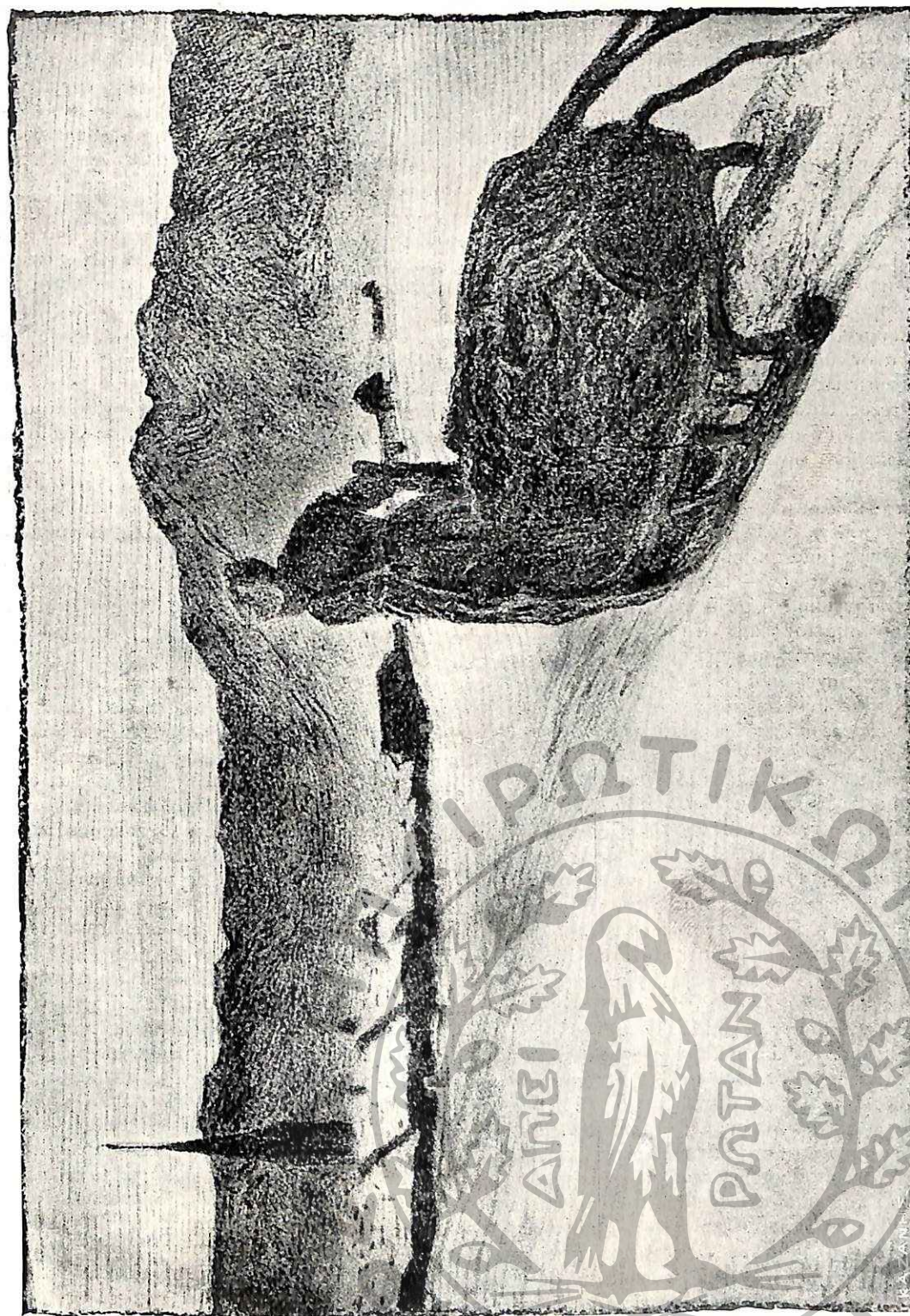
Ο ὀφθαλμὸς εἶνε ὁ πρῶτος κύκλος· δευτέρως κύκλος εἶνε ὁ ὁρίζων τὸν ὁποῖον ὁ ὀφθαλμὸς σχηματίζει καὶ εἰς ὅλην τὴν φύσιν ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἴδιον θεμελιῶδες σχῆμα, χωρὶς τέλος. Αὐτὸ εἶνε τὸ ὑπέρτατον σύμβολον τῆς μυστηριώδους γραφῆς τοῦ κόσμου. Ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος θέλων νὰ περιγράψῃ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ὅτι εἶνε κύκλος ἔχων τὸ κέντρον του παντοῦ καὶ οὐδαμοῦ τὴν περιφέρειαν. Εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν καταγινόμεθα πῶς νὰ ἐξιχνιάσωμεν τὴν ἀσύλληπτον σημασίαν τοῦ πρώτου τούτου τῶν σημάτων. Καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἐδιδάχθημεν ἕως τώρα, εἶνε ὅτι εἰς κάθε ἀνθρωπίνην πράξιν ὁ κύκλος αὐτὸς κλείεται, ἢ ὅτι γίνεται μία ἐξίσωσις. Θὰ ἴδωμεν τώρα καὶ μίαν ἀναλογίαν, καθότι πᾶσα πράξις ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ τὴν ἀνωτέραν της. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς μας λαμβάνομεν γνῶσιν τῆς ἀληθείας, ὅτι περίε παντὸς κύκλου ἡμπορεῖ νὰ σχηματισθῇ ἕτερος κύκλος, ὅτι τέρμα εἰς τὴν φύσιν δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι κάθε τέρμα εἶνε ἀρχή, ὅτι μετὰ τὸ μεσονύκτιον πάντοτε θ' ἀνατείλῃ νέα πρωῒα καὶ ὅτι εἰς τὸ βάθος πάσης ἀβύσσου χαίνει ἄλλη βαθύτερα ἄβυσσος.

Τὸ γεγονός τοῦτο, καθόσον δὲν ἀπεικονίζει συμβολικῶς τὴν ἠθικὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀνεφίκτου, τοῦ τελείου, τὸ ὁποῖον, αἰωνίως ἐφήμερον, δὲν ἡμπορεῖ νὰ περικλεισθῇ μέσα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον παράγει τὸν ἐνθουσιασμόν διὰ πᾶσαν ἐπιτυχίαν καὶ συγχρόνως εἶνε καὶ ἡ καταδίκη πάσης ἐπιτυχίας, αὐτὸ τὸ γεγονός, λέγω, ἡμπορεῖ νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ πολὺ καλὰ εἰς τὸ νὰ συνδυάσωμεν ἀναμεταξύ των πολλὰ φαινόμενα τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως.

Τίποτε δὲν ὑπάρχει σταθερὸν καὶ ἀσάλευτον εἰς τὴν φύσιν. Τὸ σύμπαν διαρκῶς ῥέει καὶ κινεῖται. Διάρκεια εἶνε σχετικὴ μόνον ἔννοια. Ἡ γῆνι σφαῖρα μας, θεόθεν ὀρωμένη, εἶνε νόμος διαφανῆς καὶ ὅχι μᾶζα σταθερῶν γεγονότων. Ὁ νόμος διαλύει τὸ πραγματικὸν καὶ τὸ διατηρεῖ ῥευστόν. Ὁ πολιτισμὸς μας εἶνε ἡ ἐπικράτης μίᾳς ἰδέας, ἡ ὁποία κατόπιν της σύρει τὴν μακρὰν αὐτὴν ἄλυσον τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων κτισμάτων. Ἐὰν τεθῶμεν εἰς τὸ ἐπίπεδον μίᾳς ἰδέας ὑψηλοτέρας, θὰ ἐξαφανισθοῦν ὅλα ταῦτα. Ἡ ἑλληνικὴ γλυπτικὴ ἐντελῶς διελύθη ὥς νὰ ἦσαν τὰ ἔργα της ἀγάλματα ἐκ πάγου καὶ δὲν ἐναπέμειναν ἐξ αὐτῆς παρὰ μόνον ὀλίγα τεμάχια ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ μερικαὶ μορφαί, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ εἰς τοὺς μῆνας Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον βλέπομεν μερικὰς κηλίδας καὶ λείψανα

χιόνων εἰς τὰς ψυχρὰς χαράδρας καὶ κοιλότητας τῶν ὑψηλῶν ὄρεων. Διότι ὁ νοῦς ὁ πλάσας τὰ ἔργα ἐκεῖνα ἀσχολεῖται τώρα νὰ πλάσῃ ἄλλο τι. Περισσότερον χρόνον διατηρεῖται ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ θὰ ὑποστῇ τὴν ἰδίαν τύχην καὶ θὰ πέσῃ μέσα εἰς τὴν ἀναπόφρευτον ἄβυσσον ποῦ ἀνοίγει ἡ δημιουργία νέων ἰδεῶν διὰ κάθε τι ποῦ εἶνε παλαιόν. Οἱ νέοι κόσμοι ἐκτίσθησαν μὲ τὰ ἐρείπια ἑνὸς παλαιοῦ πλανήτου, αἱ νέαι γενεαὶ ἐτράφησαν ἀπὸ τὴν σῆψιν ἐκείνων ποῦ προηγήθησαν. Νέαι τέχναι καταστρέφουν τὰς παλαιάς. Δὲν βλέπεις ὅτι τὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα ἄλλοτε διετίθεντο εἰς ὑδραγωγεῖα κατέστησαν τώρα περιττὰ μὲ τὴν ὑδραυλικήν, τὰ ὀχυρώματα μὲ τὴν πυρίτιδα, αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ διώρυγες μὲ τοὺς σιδηροδρόμους, τὰ ἱστία μὲ τὸν ἀτμὸν, ὁ ἀτμὸς μὲ τὸν ἡλεκτρισμόν;

Βλέπεις τὸν ἐκ γρανίτου ἐκεῖνον πύργον καὶ τὸν θανμάζεις, ὅτι ἀντιστέκεται καὶ περιφρονεῖ τοὺς αἰῶνας! Καὶ ὅμως μία μικρὰ καὶ εὐστροφὸς χεὶρ ἀνήγειρε τὸ γιγάντιον ἐκεῖνο τεῖχος, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κτίζει εἶνε βέβαια ἀνώτερον ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ κτίζεται. Ἡ χεὶρ ἡ οἰκοδομήσασα, αὐτὴ πάλιν ἡμπορεῖ καὶ καλύτερα νὰ τὸ κατεδαφίσῃ. Ἀλλὰ καλυτέρα τῆς χειρὸς καὶ ταχυτέρα ἀκόμη ἦτον ἡ ἰδέα, ἡ ὁποία ἐνήργησε δι' αὐτῆς καὶ τοιουτοτρόπως ὅπισθεν μίᾳς χονδροειδοῦς ἐνεργείας βλέπομεν πάντοτε νὰ κρύπτεται μία λεπτὴ αἰτία, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ πάλιν, ἐὰν ἐξετασθῇ καλύτερα, θὰ εὗρεθῇ ὅτι εἶνε ἀποτέλεσμα μίᾳς ἔτι λεπτοτέρας αἰτίας. Πᾶν πρᾶγμα φαίνεται διαρκὲς μέχρις οὗ γνωσθῇ τὸ μυστικόν του. Μία μεγάλη περιουσία εἰς τὰς γυναῖκας φαίνεται ὥς καὶ σταθερὸν καὶ διαρκές, ὁ ἔμπορος ὅμως θὰ τὴν θεωρήσῃ ὥς κατὰ τὸ ὁποῖον ἀδιάφορον μὲ τί ὑλικόν, εὐκόλα δύναται νὰ σχηματισθῇ καὶ εὐκολώτερα ἀκόμη νὰ χαθῇ. Ἐκτεταμένος κῆπος, εὐφορὸς ἀγρὸς καὶ γαῖαι προσοδοφόροι θεωροῦνται ἀπὸ τὸν ἄστυν ὥς κτήματα μὲ σταθερὰν ἀξίαν μεταλλείων ἢ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸν καλλιεργητὴν τῶν ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ διάρκεια τῆς ἀξίας τῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς συγκομιδῆς. Καὶ ἡ φύσις φαίνεται διὰ μέσον τῶν αἰώνων προκλητικῶς σταθερὰ καὶ ἀμετάβλητος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα μίᾳς αἰτίας· καὶ ὅταν ἀπαξ κατανοήσω αὐτὴν τὴν αἰτίαν, θὰ ἐξακολουθήσουν κατόπιν αἱ πεδιάδες νὰ ἐκτείνωνται ἀπέναντί μου ἔτσι ἀκίνητοι καὶ τὰ κρεμάμενα φύλλα τῶν δένδρων θὰ ἦνε πλέον ἄξια τοιαύτης τινὸς ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἐκ μέρους μου; Σχετικὴ

μόνον εἶνε ἡ διάρκεια. Ὅλα τὰ πράγματα εἶνε μεταβατικά. Διὰ τὸν νοῦν μας τὰ ὅρια τῶν πλανητῶν δὲν εἶνε εὐρύτερα τῶν σφαιρῶν σφαιροιστηρίου.

Τὸ κλειδί παντὸς ἀνθρώπου εὐρίσκεται εἰς τὰς ιδέας του. Ὅσονδήποτε ἀκαμπτος καὶ ἰσχυρογνώμων καὶ ἂν φαίνεται, πάντοτε ἔχει ἐν πηδάλιον εἰς τὸ ὁποῖον ὑπακούει καὶ αὐτὸ εἶνε ἡ ιδέα ἡ ὁποία ταξινομεῖ καὶ κατατάσσει τὰ πορίσματα τῆς πείρας του. Μόνον ἐὰν παρουσιασθῇ εἰς αὐτὸν μία νέα ιδέα, ἰσχυροτέρα τῆς προηγουμένης, δύναται ν' ἀνακαινισθῇ καὶ νὰ προχωρήσῃ. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶνε κύκλος ἀνεπισσώμενος ἀφ' ἑαυτοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἑνα μικρότατον δακτύλιον ἠδρύνθη καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις εἰς νέους καὶ μεγαλυτέρους κύκλους χωρὶς τέλος. Πόσον δὲ αὐτοὶ οἱ κύκλοι δύνανται νὰ ἐπεκταθοῦν ὁ εἰς γύρω εἰς τὸν ἄλλον, αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν δύναμιν ἢ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν μιᾶς ἐκείτης ψυχῆς. Διότι μετὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ κύκλου τῆς ἀναλόγως μετὰ τὰς περιστάσεις — ὡς π. χ. ἐνὸς βασιλείου, τῶν κανόνων μιᾶς τέχνης, μιᾶς τοπικῆς συνηθείας, ἐνὸς θρησκευτικοῦ δόγματος — κάθε ιδέα καταλαμβάνεται ἀπὸ τὴν ἀδρανῆ τάσιν νὰ συμπυκνῶνται εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον καὶ νὰ γίνεται στερεὰ ὡς πρόχωμα καὶ νὰ περικλείῃ τὴν ζωὴν. Ἄλλ' ἐὰν ἡ ψυχὴ εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ζωντανή, υπερβαίνει καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τὰ ὅρια ταῦτα καὶ προχωρεῖ εἰς εὐρύτερας ἐκτάσεις καὶ σχηματίζει νέον καὶ ὑψηλότερον κύμα ιδεῶν, αἱ ὁποῖαι πάλιν τείνουν νὰ σταθοῦν καὶ νὰ στερεοποιηθοῦν. Ἡ ψυχὴ ὅμως δὲν θέλει νὰ φυλακισθῇ, καὶ μετὰ τοὺς πρώτους καὶ μυχιούς κύτους τῆς καρδίας προσπαθεῖ μετὰ ἀκατάσχετον δύναμιν νὰ ὁρμήσῃ πρὸς τὰ ἔξω εἰς ἀτέρμονα καὶ ἀμέτρητον ἔκτασιν.

Κάθε τελευταῖον γεγονὸς εἶνε τὸ πρῶτον μιᾶς νέας ἀλληλουχίας γεγονότων. Κάθε γενικὸς νόμος εἶνε μόνον ἐν ἰδιαιτέρον στοιχείον ἐνὸς γενικοῦ νόμου, ὁ ὁποῖος μέλλει ν' ἀποκαλυφθῇ. Ἐξὼ δὲν ὑπάρχει, περιβόλος δὲν ὑπάρχει, περιμετρος δὲν ὑπάρχει δι' ἡμᾶς. Ὁ ἀνθρώπος φέρει εἰς πέρας τὴν ἱστορίαν του — πόσον καλά! πόσον τελειωτικά! πόσον αὐτὴ ἡ ἱστορία δίδει εἰς ὅλα τὰ πράγματα μίαν νέαν ὄψιν! Ὁ ἀνθρώπος γεμίζει τὸν οὐρανόν. Σήκω νὰ ἰδῇς! Καὶ ἐκεῖ σηκώνεται ἑνας ἀνθρώπος καὶ περιγράφει ἑνα κύκλον ἀκριβῶς περίξ τοῦ κύκλου ἐκείνου περὶ τοῦ ὁποῖου ἐλέγομεν πρὸ ὀλίγου ὅτι περικλείει τὸν κόσμον. Ὁ πρῶτος ἄρα ἀγορητὴς μας δὲν εἶνε ὁ ἀνθρώπος, ἀλλὰ μόνον εἰς ἀπλούς πρῶτος ἀγορητὴς. Καὶ ἡ μόνη θεραπεία δι' αὐτὸν θὰ συνίσταται τοῦ λοιποῦ εἰς τὸ νὰ περιγράψῃ ἑνα κύκλον περίξ τοῦ ἀντιπάλου του. Αὐτὸ δὲ κάμνουν καὶ οἱ ἀνθρώποι. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ σήμερον, ἡ ὁποία θεωρεῖται τὰ πνεύματα καὶ

δὲν πρέπει νὰ παροραθῇ, συμπτύσσεται εἰς μίαν λέξιν καὶ ἡ ἀρχή, ἡ ὁποία ἐφαίνεται ὅτι ἐξηγεῖ τὴν φύσιν, περικλείεται καὶ αὐτὴ εἰς ἑνα κύκλον, ὡς μονομερὲς μόνον παράδειγμα μιᾶς τολμηροτέρας ἐκγενικεύσεως. Εἰς τὴν ιδέαν τοῦ αὐρίου πάλιν κρύπτεται μία δύναμις τείνουσα νὰ καταργήσῃ ὅλην σου τὴν πίστιν, ὅλας τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας, ὅλας τὰς φιλολογίας τῶν λαῶν καὶ νὰ σὲ ὑψώσῃ εἰς ἕνα οὐρανόν, τὸν ὁποῖον δὲν ἠμπόρεσεν ἀκόμη νὰ φαντασθῇ οὐδὲ τὸ ἡρωϊκώτερον ὄνειρον. Ἐκαστος ἀνθρώπος εἰς τὸν κόσμον δὲν εἶνε τόσον ἐργάτης, ὅσον εἶνε ὑποδήλωσις ἐκείνου πού ἔπρεπε νὰ εἶνε. Οἱ ἀνθρώποι παρέρχονται ὡς προφητεῖαι τοῦ μέλλοντος χρόνου.

Βαθμίδα πρὸς βαθμίδα ἀνερχόμεθα τὴν μυσηριώδη αὐτὴν κλίμακα· κάθε βῆμα πρὸς τὰ ἑλάνω εἶνε πράξις, ἡ νέα ἀποψις ἡ ὁποία μᾶς διανοίγεται εἶνε δύναμις. Πᾶσα νέα ἐπιτυχία ἀποτελεῖται καὶ καταδικάζεται ἀπὸ τὴν ἐπομένην· ὁ καθείς φαίνεται ἐλεγχόμενος καὶ ἀναιρούμενος ἀπὸ τὸν διάδοχόν του, ἀλλὰ μόνον περιορίζεται ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ νέος ὁρισμὸς καὶ ἡ γνώμη μισεῖται πάντοτε ἀπὸ τὴν παλαιάν καὶ φαίνεται εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπιμένουν εἰς τὴν παλαιάν ὡς ἄβυσσος σκεπτικισμοῦ. Ἄλλ' ὁ ὀφθαλμὸς δὲν ἀργεῖ νὰ ἐξοικειωθῇ διότι καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε ἀποτελέσματα μιᾶς αἰτίας· τότε δὲ γίνεται φανερόν πλεόν, ὅτι εἶνε ἀθῶα καὶ εὐεργετικὴ καὶ, ἀφ' οὗ ἐξοδευθῇ ὅλη ἡ δύναμις τῆς, ἀρχίζει καὶ αὐτὴ νὰ φθίνῃ καὶ νὰ ἐξαφανίζεται ἐνώπιον τῆς ἀποκαλύψεως τῆς νέας ὥρας.

Μὴ φοβῆσαι τὴν νέαν γενίκευσιν. Σοῦ φαίνεται τὸ γεγονὸς κατ' ἀρχὰς χονδροειδὲς καὶ καθαρώς ὕλιστικόν, οἶονεῖ ἀπειλοῦν νὰ ἐξευτελίσῃ τὴν θεωρίαν σου περὶ τοῦ πνεύματος; Μὴν ἀνθίστασαι· κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον θ' ἀποκαθάρῃ καὶ θὰ ἐξυψώσῃ τὴν θεωρίαν σου περὶ τῆς ὕλης.

Ἐὰν δώσωμεν βάσιν εἰς τὴν μαρτυρίαν τῆς συνειδήσεως, θὰ ἴδωμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε σταθερὸν καὶ ἀσάλευτον διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Κάθε ἀνθρώπος νομίζει ὅτι παραγινώσκει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον· ἀλλ' ἐὰν πραγματικῶς ὑπάρχῃ ἀλήθεια μέσα του, ἐὰν ἡ ὑπόστασις του κατὰ βάθος θεμελιούται ἐπὶ τῆς θεϊκῆς ψυχῆς, δὲν βλέπω ἐγὼ τὸν λόγον διὰ τί νὰ ἦνε ἀλλέως καὶ ὅχι ἔτσι. Χρεωστεῖ καὶ ὁ ἴδιος νὰ τὸ αἰσθάνεται, ὅτι δὲν ἠνοίχθη ἀκόμη τὸ τελευταῖον δομάτιον, ὁ κρύφιος θάλαμος, ὅτι μένει ἀκόμη κάποιον ὑπόλειμμα τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ νὰ κατανοηθῇ καὶ ν' ἀναλυθῇ. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι κάθε ἀνθρώπος πιστεύει ὅτι ἔχει ἐν μεγαλύτερον ἐνδεχόμενον.

Αἱ διάφοροι διαθέσεις μας δὲν συνδέονται πρὸς ἀλλήλας μετὰ τὴν ἐμπιστοσύνην. Σήμερον

εἶμαι γεμᾶτος μετὰ ιδέας καὶ ἠμπορῶ νὰ γράψω ὅτι μοῦ ἀρέσει. Δὲν εὐρίσκω τὸν λόγον διατί καὶ αὐριον νὰ μὴ ἔχω τὰς ἰδίας ιδέας, τὴν ἰδίαν δύναμιν τῆς ἐκφράσεως. Ὅτι γράφω μοῦ φαίνεται τὴν ὥραν πού τὸ γράφω ὡς τὸ φυσικώτερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ χθὲς εἰς τὸ ἔδαφος αὐτὸ πού σήμερον βλέπω τόσα πράγματα, δὲν ἔβλεπον τίποτε· καὶ μετὰ ἕνα μῆνα, εἶμαι βέβαιος, θ' ἀπορῶ ποῖος ἄρα γε νὰ ἦτον ἐκείνος ὁ ὁποῖος ἔγραψε τόσας σελίδας κατὰ συνέχειαν. Ἀχ, κρίμα δι' αὐτὴν τὴν ἀσθενῆ πίστιν, δι' αὐτὴν τὴν ταχέως παραλύουσαν θέλησιν, αὐτὴν τὴν τεραστίαν ἀμωπὴν μιᾶς τεραστίας παλιρροίας! Εἶμαι θεὸς ἐν τῇ φύσει καὶ εἶμαι ἀγριόχορτον εἰς τὰς γωνίας τῶν τοίχων.

Ἡ διαρκὴς προσπάθεια νὰ ὑψωθῶμεν ὑψηλότερα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας, νὰ φθάσωμεν εἰς ὕψος ἀνώτερον τῆς κορυφῆς εἰς τὴν ὁποίαν εἴχομεν φθάσει προηγουμένως, προδίδεται εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ἀναμεταξύ των. Διψῶμεν ἐπιδοκίμασιαν, ἀλλὰ δὲν συγχωροῦμεν ἐκείνον ὁ ὁποῖος μᾶς τὴν παρέχει. Ἡ ἀγάπη εἶνε τὸ καλύτερον εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' ἐὰν ἔχω ἕνα φίλον, μετὰ βασανίζουσι αἱ ἐλλείψεις μου. Ἡ πρὸς τὸν ἑαυτὸν μου ἀγάπη κατηγορεῖ τὸν ἄλλον. Ἐὰν εὐρίσκετο τόσον ὑψηλὰ ὥστε νὰ μὴ με βλέπῃ, τότε θὰ τὸν ἠγάπων καὶ διὰ τῆς ἀγάπης μου θ' ἀνηρχόμην εἰς νέα ὕψη. Τὸ μέγαλωμα ἐνὸς ἀνθρώπου βλέπομεν εἰς τοὺς διαφορούς φιλικούς κύκλους τοὺς ὁποῖους συνάπτει ἀλληλοδιαδόχως. Κάθε φίλον τὸν ὁποῖον χάνει χάριν τῆς ἀληθείας τὸν ἀντικαθιστᾷ μετὰ ἕνα ἄλλον καλύτερον. Ἡμῖν εἰς σκέψεις βυθισμένους εἰς ἕνα περίπατόν μου διὰ τοῦ δάσους καὶ ἐσκεπτόμην τοὺς φίλους μου, διὰ ποῖον λόγον ἄρα γε νὰ παίζω μαζί των αὐτὴν τὴν συμπαιγνίαν τῆς ἀποθεώσεως. Γνωρίζω καὶ βλέπω, ἐὰν δὲν θέλω νὰ ὑποκριθῶ τὸν τυφλόν, τὰ στενὰ ὅρια καὶ τῶν προσώπων ἐκείνων τὰ ὁποῖα λέγονται ὑψηλὰ καὶ ἀξιοσέβαστα. Εἶνε πλούσια, εὐγενῆ καὶ μέγαλα μόνον διὰ τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ λόγου μας, ἐν ᾧ ἡ ἀλήθεια εἶνε θλιβερά. Ὁ εὐλογημένον πνεῦμα, πού χάριν αὐτῶν σὲ ἀπληρότητιν, αὐτὰ δὲν εἶναι σύ! Ὅταν κατερχόμεθα τόσον χαμηλὰ καὶ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν τὰς προσωπικὰς σχέσεις, χάνομεν ἀνάλογον ποσὸν οὐρανοῦ ἀξιοπρεπείας. Πωλοῦμεν τοὺς θρόνους τῶν ἀγγέλων χάριν μιᾶς ἐφημέρου καὶ θορυβώδους τέρψεως.

Ποσάκις πρέπει νὰ διδασκῶμεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Οἱ ἀνθρώποι παύουν κινεῖντες τὸ ἐνδιαφέρον μας εὐθὺς ὡς εὐρωμεν τὰ ὅρια των. Ἡ μόνη ἁμαρτία εἶνε ὁ περιορισμὸς. Ὅταν φθάσῃς εἰς τὰ ὅρια ἐνὸς ἀνθρώπου, θὰ παύσῃς πλέον ἐνασχολούμενος μετ' αὐτόν. Ἐχει πρῶτον; Ἐχει ἐπιχειρηματικὸν νοῦν; Ἐχει γνώ-

σεις; Δὲν ὠφελεῖ. Χθὲς σοῦ ἦτον ἀπείρως ἐλκυστικός καὶ ἐνδιαφέρων, ἦτο μία μεγάλη ἐλπίς, ἦτο θάλασσα ὅπου νὰ κολυμβᾷς ἀτελείωτα, ἀλλὰ σήμερον ἐφθασες εἰς τὴν ὄχθην τῆς καὶ εἶδες ὅτι ἦτο μικρὰ λίμνη καὶ σοῦ εἶνε πλέον ἀδιάφορον ἐὰν δὲν τὴν ἐπανίδης.

Κάθε νέον βῆμα τὸ ὁποῖον κάμνομεν εἰς τὰς ιδέας μας, συμφιλίονει εἴκοσι φαινομενικῶς ἀντιφάσκοντα γεγονότα καὶ δεικνύει ὅτι ὅλα ταῦτα ἐκφράζουν ἕνα νόμον. Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Πλάτων θεωροῦνται ὡς οἱ κορυφαῖοι δύο διαφόρων σχολῶν. Ἀλλὰ κάποιος σοφὸς θὰ παρατηρήσῃ ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης πλατωνίζει. Ἐὰν παρακολουθήσωμεν τὰς ιδέας ὀλίγον πρὸς τὰ ὀπίσω, θὰ ἴδωμεν ὅτι εἶνε γινώμαι αἱ ὁποῖαι συμφωνοῦν ἐκεῖ πού ἀντικρουνοῦνται, διότι ἀποτελοῦν τὰ ἄκρα μιᾶς ἀρχῆς καὶ ποτὲ δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ προχωρήσωμεν τόσον πολὺ πρὸς τὰ ὀπίσω, ὥστε νὰ φθάσωμεν εἰς ἕνα σημεῖον ἄνωθεν τὸν ὁποῖον νὰ μὴν ὑπάρχῃ καμία ὑψηλότερα ἀντίληψις.

Λάβετε ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα σας, ὅταν ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ νὰ πέμψῃ εἰς τὸν πλανήτην μας ἕνα φιλόσοφον. Τὰ πάντα διατρέχουν κίνδυνον. Εἶνε τὸ ἴδιον σὰν νὰ ἐκτραγῇ πυρκαϊὰ ἐντὸς μεγάλης πόλεως χωρὶς νὰ ἤξευρῃ κανεὶς πού θὰ σταματήσῃ καὶ τί θὰ σωθῇ ἀπὸ αὐτήν. Δὲν ὑπάρχει καμία ἐπιστημονικὴ θεωρία ἡ ὁποία νὰ μὴν εἶνε αὐριον ἐκτεθειμένη εἰς ἐπιθέσεις ἐκ μέρους του· καμία φιλολογικὴ δόξα, κανὲν ὄνομα μετὰ ἀθάνατον λεγομένην φήμην δὲν θὰ σωθῇ ἀπὸ τὰς ἐπικρίσεις καὶ τὰς κατακρίσεις του. Καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ἐλπίδες τοῦ ἀνθρώπου, οἱ πόθοι τῆς καρδίας του, αἱ θρησκείαι τῶν λαῶν, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τῆς ἀνθρωπότητος περιέρονται ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς νέας περιεκτικῆς ιδέας. Ἡ τοιαύτη ιδέα εἶνε πάντοτε μία νέα εἰσβολή, μία ἐμφύσησις τῆς θεότητος μέσα εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σεισμὸς ὁ ὁποῖος τὸν συνοδεύει.

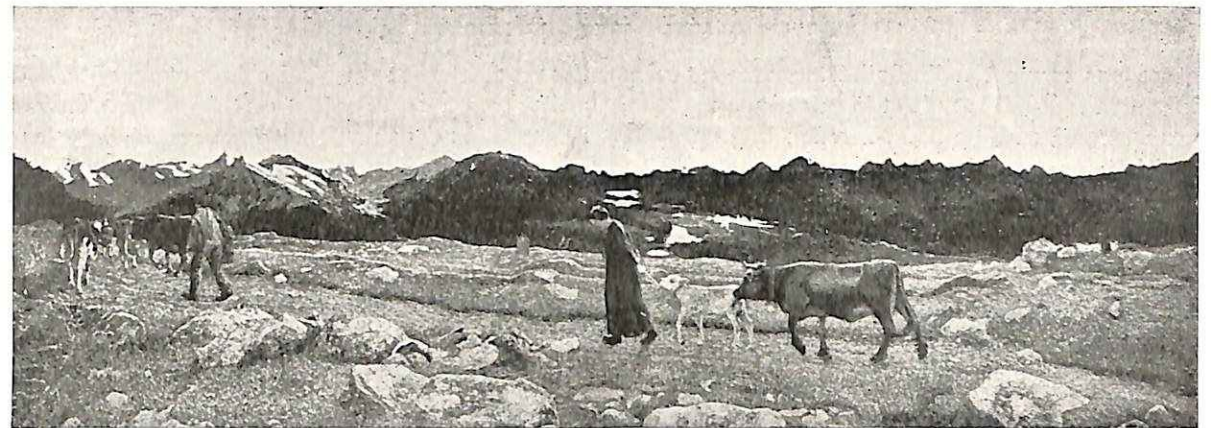
Γενναϊότης θὰ εἴτῃ δύναμις ἡ ὁποία εἶνε βεβαία περὶ τοῦ ἑαυτοῦ της καὶ φυλάσσει πάντοτε τὴν θέσιν της, ὥστε ὁ ἀνθρώπος νὰ μὴ δύναται νὰ καταληφθῇ ἀπροόπτως καὶ διὰ δόλου, ἀλλ' ὁπουδήποτε καὶ ἂν τεθῇ, θὰ τηρήσῃ ἀκλόνητος τὴν θέσιν του. Θὰ εἶνε ὅμως ἐκείνος νὰ πράξῃ τοῦτο, μόνον ἐὰν προτιμήσῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς τελευταίας του ἀντιλήψεως περὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἐὰν τὴν παραδεχθῇ ταχέως καὶ σκοπίμως χωρὶς νὰ τὸν μέλῃ ἀπὸ ποῖαν διεύθυνσιν προέρχεται καὶ θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τὸ κάμῃ, ἐὰν τρέφῃ τὴν ἀκράδαντον πεποιθήσιν ὅτι οἱ νόμοι του, αἱ σχέσεις του μετὰ τὴν κοινωνίαν, ὁ χριστιανισμὸς του, ὁ κόσμος του εἰς πᾶσαν ὥραν ὑπόκεινται εἰς παραγκωνισμόν καὶ ἐξαφάνισιν.

Υπάρχουν διάφοροι βαθμοί ιδεολογισμού. Κατ' αρχάς μανθάνομεν ὅπως εἰς τὰ σχολεῖα, νὰ παίζωμεν μαζί του, καθὼς καὶ ἄλλοτε ὁ μαγνήτης ἦτον ἄθυρμα. Κατόπιν εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς νεότητος καὶ τῆς ποιήσεως βλέπομεν ὅτι ἡμπορεῖ νὰ εἶνε ἀλήθεια, ὅτι εἶνε ἀλήθεια εἰς φωτεινὰς ἀστροφὰς καὶ κατ' ἀποσπάσματα. Ἀργότερα ἢ ὅψις του γίνεται σοβαρὰ καὶ ὑπέροχος καὶ τότε βλέπομεν ὅτι ὀφείλει νὰ εἶνε ἀλήθεια. Τώρα μᾶς παρουσιάζεται πλέον ὡς ἠθικὴ καὶ πρακτικὴ ἀνάγκη. Μανθάνομεν ὅτι εἶνε Θεός, ὅτι εἶνε μέσα μας καὶ ὅτι ὅλα τὰ πράγματα εἶνε μόνον σκιά του. Ὁ ιδεολογισμὸς τοῦ Berkeley εἶνε μόνον μία ἄωρος ἐκθεσις τοῦ ιδεολογισμοῦ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τούτου πάλιν εἶνε μία ἀτελής ἐκθεσις τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ σῦμπαν εἶνε μία ἄμεσος ἀπόρροια τῆς αὐτοδιενεργουμένης καὶ αὐτοδιοργανουμένης δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ· ἐτι δὲ μᾶλλον ὑποτίπτει τοῦτο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, καθόσον ἡ ἱστορία καὶ ἡ κατάστασις τοῦ κόσμου εἰς μίαν ὁποιαδήποτε ἐποχὴν ἐξαγρᾶται ἀμέσως ἀπὸ τὴν πνευματικὴν διαβάθμισιν καὶ ἐκτίμησιν ὧν τῶν ἀξιών, ὅποια ὑφίστατο τότε εἰς τὰς καρδίας ὧν τῶν ἀνθρώπων. Τὰ πράγματα τὰ ὅποια κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ὑπολήπτεται ὁ ἀνθρώπος, τὰ ὑπολήπτεται ἕνεκα τῆς ιδέας ἢ ὅποια ἀνέθορεν εἰς τὸν πνευματικόν των ὀρίζοντα καὶ ἢ ὅποια παράγει τὴν παροῦσαν τάξιν των, ὅπως τὸ δένδρον παράγει τὰ μῆλα του. Μία νέα βαθμὶς μορφώσεως θ' ἀνέτρεπεν εὐθὺς ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας καὶ τῶν προσπαθειῶν ἡμῶν.

Κατὰ τὴν ψυχαγωγίαν παίζοντες περιγράφομεν κύκλον γύρω εἰς ἄλλον κύκλον. Καὶ εἰς τὴν συνομιλίαν ἀποσπῶμεν τοὺς πασσάλους, οἱ ὅποιοι ἀπὸ κάθε μέρος ὀρίζουν τὸ κοινὸν ἔδαφος τῆς σιωπῆς. Οἱ διάφοροι ἰδιοκτῆται τοῦ ἐδάφους τούτου δὲν πρέπει νὰ κρίνωνται κατὰ τὴν πνευματικὴν μερίδα τὴν ὁποίαν λαμβάνουν ἢ καὶ ἐκφράζουν μάλιστα κατὰ τὴν πεντηκοστὴν ταύτην. Διότι αὐριοι θὰ ὀπισθοχωρήσουν πάλιν ἀπὸ αὐτὸ τὸ σημεῖον τῆς πλημμύρας. Αὐριοι θὰ τοὺς ἰδῇς νὰ κάμπτονται ὑπὸ τὰ παλαιὰ

φορτία. Ἀλλ' ἡμεῖς θὰ χαίρωμεν, ἐφ' ὅσον θὰ καίουν αἱ πύριναι γλῶσσαι εἰς τὰ τεῖχη μας. Ὅταν κάθε νέος ἀγορητὴς ἀνάπτη νέον φῶς, μᾶς ἀπολυτρῶν ἀπὸ τὴν ὑποδούλωσιν διὰ τοῦ τελευταίου ἀγορητοῦ διὰ νὰ μᾶς ὑποτάξῃ διὰ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἀποκλειστικότητος τῆς ἰδικῆς του ιδέας καὶ μᾶς παραχωρῇ κατόπιν εἰς ἄλλον ἐλευθερωτὴν, τότε φαινόμεθα ὅτι ἀνακτῶμεν πάλιν τὸ δικαίωμα μας νὰ γίνωμεν ἄνθρωποι. Ὡ, πόσον βαθεῖαι καὶ μόνον εἰς μακρυνούς χρόνους καὶ κόσμους κατορθωταὶ ἀλήθειαι προὑποτίθενται ὁσάκις ἐξαγγέλλεται ἐκάστη ἀλήθεια. Κατὰ τὰς συνήθεις ὥρας ἡ κοινωνία παραμένει ψυχρὰ καὶ ναρκωμένη, ὡς τ' ἀγάλματα. Ὅλοι καθήμεθα ἀναμένοντες, κενοὶ — γνωρίζομεν ἴσως ὅτι ἡμποροῦμεν νὰ ἡμεθα ὑπέρπλοτοι — περικυκλωμένοι ἀπὸ μεγαλοπρεπὴ σύμβολα τὰ ὅποια δι' ἡμᾶς δὲν εἶνε σύμβολα, ἀλλὰ καθημερινὰ καὶ μηδαμινὰ μικρολογήματα. Ἐπειτα ὁμως πλησιάζει ὁ Θεὸς καὶ μεταβάλλει τ' ἀγάλματα εἰς πυρίνους ἀνθρώπους καὶ μὲ μίαν ἀκτῖνα τοῦ ὀφθαλμοῦ του κατακαίει τὸν πέπλον ὁ ὁποῖος ἐκάλυπτεν ὅλα τὰ πράγματα καὶ ἀμέσως ἀποκαλύπτεται ἡ σημασία τὴν ὁποίαν ἔχει καὶ αὐτὸ τὸ οἰκιακὸν σκεῦος, τὸ ποτήριον, ἡ καθέκλα, τὸ ὥρολόγιον καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς κλίνης. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἰς τὴν ὁμίχλην τοῦ χθὲς ἐφαίνετο τόσον γιγαντιαῖον — κτῆμα, κλίμα, μόρφωσις, ὠραιότης καὶ τὰ παρόμοια — ἥλλαξε κατὰ παραδόξον τρόπον τὰ μέτρα του. Ὅτι μᾶς ἐφαίνετο σταθερὸν καὶ ἀκίνητον, κλονίζεται καὶ σαλεύει καὶ αἱ φιλολογίαι, αἱ πόλεις, αἱ κλιματικαὶ σχέσεις, αἱ θρησκευταὶ χάνουν τὰς βάσεις των καὶ χορεύουν πρὸ τῶν ὀμμάτων μας. Καὶ ὁμως, — ἰδὲ καὶ ἐδῶ πόσον γρήγορα φθάνομεν εἰς τὰ ὅρια. Ὅσον καλαὶ καὶ ἂν ἦνε αἱ συνομιλίας, ἡ σιωπὴ εἶνε πάντοτε καλυτέρα καὶ τὰς ἐντροπιάζει. Τὸ μακρὸς τῆς συνδιαλέξεως μαρτυρεῖ πόσον ἀπέχουν τὰ φρονήματα τοῦ ὁμιλοῦντος ἀπὸ τὰς ιδέας τοῦ ἀκούοντος. Ἐὰν ἐπεκράτει ὁμοφωνία μεταξύ των περὶ ἐνὸς πράγματος, δὲν θὰ εἶχον ἀνάγκην ν' ἀνταλλάξουν καμίαν λέξιν. Ἡ συμφωνία των δὲν θὰ ἠνείχετο καμίαν λέξιν.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές] Μεταφραστὴς Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

Η ΦΥΣΙΣ

ΣΕΡΚΑΝΤΙΝΙ

ΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ (ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ) *

7 Σεπτεμβρίου

Ένα παιδάκι πήρε μιὰ σκληρή, γυαλιστερὴ πέτρα, ἔσκαψ' ἓνα λακονιδάκι μὲ τὰ χέρια του στὸ χῶμα, τὴν ἔθαψε, τὴ σκέπασε καλὰ καὶ σὰν τέλειωσε τὴ δουλειά του, ἓνα φῶς πρωτόλουβης χαρᾶς χύθηκε στὸ προσωπάκι του. Κάθισε ὥρα πολλὴ σταυροπόδι, καρφόνοντας τὰ μάτια του στὸ μικρὸ χωματένιο λόφο, ποὺ σκέπαζε τὴ θαμμένη πέτρα. Τὸ παιδάκι καμάρωνε τὸ ἔργο του.

— Τί ἔκανες αὐτοῦ;

Τὸ παιδάκι δὲν ἀποκρίθηκε. Δὲν ἤθελε νὰ μαρτυρήσῃ τὸ μεγάλο του μυστικόν.

Τὸ ξαναρώτησες:

— Πές μου, τί ἔκανες αὐτοῦ;

Σὲ κύτταξε καὶ σοῦ εἶπε, μὲ καλοσύνη, σὰν νὰ σοῦ χάριζε τὴ χαρὰ του.

— Φύτεψα τὴν ὡμορφίαν, σκληρὴ πέτρα. Τὴ φύτεψα νὰ φωτῶσῃ, νὰ μεγαλώσῃ, νὰ γίνῃ βουνὸ θεόρατο. Καὶ τὸ βουνὸ νὰναι δικό μου!

Γέλασες, καὶ τοῦ χაῖδεις τὰ ξανθὰ, σγουρά μαλλιά. Τὸ κίνημα τοῦ μικροῦ ἀνήξερου παιδιοῦ σοῦ φάνηκε ἀστεῖο, συμπαθητικὸ καὶ μελαγχολικὸ μαζί. Μὰ τὸ ἀπιστο γέλιο σου δὲν ἄγγιξε τὴν καρδιὰ τοῦ παιδιοῦ. Ἐκεῖνο χάιδεε ἀκόμα μὲ πίστι καὶ μὲ ἀγάπη τὸ μικρὸ χωματένιο βουνάκι. Χάιδεε τὸ ἔργο του μὲ χέρια καὶ μὲ μάτια. Ἐβλεπε τὴν πέτρα τὴν ξερὴ νάπλων ῥίζες βαθεῖες μὲς στὸ χῶμα, νὰ φυτρῶνῃ σὰν τὸ σπαρτό, νὰ ψηλόνῃ, νὰ θεωριεύῃ, νὰ γίνεταί βουνὸ καὶ νὰγγίξῃ μὲ τὴν κορφὴν του τὰ σύννεφα.

* «Παναθήναια» ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου.

Καὶ τὸ βουνό, γεμάτο δροσιές καὶ πρασινάδες, ἦταν δικό του βουνό, ἦταν τὸ ἔργο τῶν χειρῶν του καὶ τῆς ψυχῆς του τὸ πλάσμα. Πόσο λίγα πράγματα βλέπομε σὶδὸν κόσμῳ! Τὸ δαιμόνιο τῆς δημιουργίας σάλευε μέσα στὴ μικρούλα, τὴν αἰθῶα ψυχὴ. Καὶ δὲν τὸ εἶδες, δὲν τὸ μάντεψες. Ἐνας μικρὸς θεὸς στάθηκε μπροστά σου καὶ δὲν τὸν κατάλαβες. Τοῦ χάιδεις τὰ σγουρά, ξανθὰ του μαλλιά ἀντὶ νὰ πέσης καὶ νὰ τὸν προσκυνήσης.

8 Σεπτεμβρίου

Νύχτα, μὲ τὴν ἀστροφεγγιά, κατεβήκαμε στὸ χωριό. Τ' ἀλυστήματα τῶν σκυλιῶν ἀπ' τὴς μάντρες, οἱ φωνές τῶν φρύνων ἀπ' τοὺς βάλτους, τὸ κῆλημα τοῦ γαῖων ἀπ' τὰ χαλάσματα μᾶς χαιρετίσανε. Μαῖκαμε μὲς στοὺς ἥσκιους τῶν περιβολιῶν, περάσαμε τὰ στενὰ δρομαλάκια, μὲ τὰ γλυστερὰ καλντερίμια, τριγυρισμένοι ἀπ' τὸν ὕπνο τοῦ χωριοῦ. Ὅλα τὰ παραθύρια κλειστά, οἱ πόρτες μανταλωμένες. Ποῦ καὶ ποῦ ἀπ' τὴς χαραμίδες τῶν παραθυριῶν μιὰ ἀχτίδα φεγγατὴ ἀπ' τὸ ἀγρυπνο εἰκονοστάσι, μιὰ χρυσὴ ἀχτίδα περᾶ, τρυπάει τὸ βουβὸ σκοτάδι τοῦ δρομίου καὶ μᾶς χαιρετάει. Τὰστέρια ποὺ τρεμοσβίνουνε ἀνάμεσα στὰ μαύρα φουντωτὰ κλαδιά δὲν ἔχουνε τόση γλύκα. Τὸ φῶς αὐτὸ ἔχει μαζί καὶ ἀνθρώπινο καὶ κατὶ θεϊκό. Βαστάμε τὴν ἀναπνοὴν μᾶς καὶ διαβαίνουμε.

Κύτταξε πῶς μοιάζουνε σφιχτοδεμένα ἀπὸ μιὰν ἀσύγκριτην ἀγάπην σπίτια, δένδρα, ψυχές, ἥσκιοι, φωνές, ταιριασμένα σὰν ἀπὸ χέρι δεξιοῦ ζωγράφου σὲ μιὰν ἀφάνταστη ζωγραφιά. Τὸ

κλήμα γυρεύει νὰ σφίξει τὸ μικρὸ καλύβι μέσα στὴν ἀγκαλιά του, ἢ σκοτεινὴ μουριὰ ἀπλόνει μὲ φροντίδα τὰ κλαδιά της μπροστὰ στὸ χαμηλὸ παραθύρι, ἢ μιὰ στέγη ἀκουμπάει μὲ ἀγάπη στὴ γειτόνισσά της, μιὰ περιπλοκάδα δένει δύο σπίνια μαζί μὲ τὰ παραβλάσταρά της καὶ τὰ κάνει ἕνα. Τὸ καθεὶ ἀγκαλιασμένο, δεμένο, ταιριασμένο ἀρμονικὰ κι' ἀγαπημένα. Τὰ νυχτοπούλια ἀγρικουῦνται μὲ τὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων λευτερωμένες ἀπὸ τὸν ὕπνο, καὶ τοὺς φέρνουν μηνύματα μακρινὰ ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον. Τὸ σκιλί π' οὐδλιάζει λυπητερὰ μὴνᾶει κάποιον θανατικὸ στὴν ἀνήσυχη ψυχὴ τῆς μάνας ποῦ χει τὸ ξενητεμένο παιδί. Τὸ καντύλι, ποῦ τρεμοσβύνει μπροστὰ στὴν εἰκόνα μὴνᾶει στὴν ξένοιαστην ἀγάπη πὼς τὸ λάδι μιᾶς ζωῆς σῶθηκε, μιᾶς ζωῆς ποῦ ἐτοιμάζεται νὰ σβύσῃ. Ἀπ' τὸ μακρινὸ κοιμητήρι οἱ θλιμένες ψυχές, κοπάδι χαροπούλια, ἔρχονται καὶ πετοῦνε ἀπάνω ἀπὸ τὶς ἡσκιωμένες στέγες, κ' οἱ ἀδικοθανατισμένοι γυρεύουν μὲ στριγγὲς κραυγὲς τὸ φονηρὰ τους μὲς στὸ σκοτάδι.

Ὅλα ἔχουνε ζωὴ, ὅλα ψυχὴ, ὅλα μιᾶνε κι' ὅλα ἀγρικουῦνται. Ὁ ἄνθρωπος ἐδῶ ἀπάνω δὲ χωρίστηκε ἀκόμα ἀπὸ τὴν περίγυρά του ζωὴ. Δὲν ἔχασε τὴ γλῶσσα τῶν ἄλλων πλασμάτων. Τὰ μάτια του βλέπουνε ἀκόμα μὲς στὸ βαθὺ σκοτάδι καὶ ξεχωρίζουν ἡσκιους, φαντάσματα, ψυχές. Ὁ ἄδης ἔχει ἀκόμα ἐδωπέρα ἕνα μονοπάτι ποῦ ἀνεβαίνουν οἱ λησμονημένοι γιὰ νὰ παντήσουνε τοὺς δικούς τους. Ψυχές σαλεύουνε μέσα στὸ σκοτάδι κι' ὁ ἀέρας φέρνει μηνύματα ἀπὸ τὸν κάτω κόσμον τοὺς ζωντανούς. Τὰ περασμένα ἀντιρροῦν τὰ μελλούμενα καὶ τὰ ὀνειράτα κοπαδιστὰ φτερουγίζουν μὲς στὸ πηχτὸ σκοτάδι, καρτερώντας νὰ κλείσῃ ὁ ὕπνος τὰ κουρασμένα μάτια. Ζωὴ καὶ θάνατος δίνουνε ἀδερφικὰ τὰ χέρια κι' ἀνακατόνονται καὶ σμίγουν ὅπως ἀνακατόνεται γλυκὰ τὸ φῶς μὲ τὸ σκοτάδι. Κύτταξε γύρω κι' ἀπάνω σου. Ὁ οὐρανὸς σμίγει μὲ τὴ γῆς καὶ τὰ στέγρια χορεύουνε μέσα στὰ κλαδιά τῶν δένδρων.

Μιὰ κοπέλλα κοιμάται κι' ὀνειρεύεται πίσω ἀπ' τὸ χαμηλὸ παραθύρι, ποῦ τὸ στεφανώνει ὁ σκοτεινὸς κισσός. Ὁνειρεύεται τὸν καλὸ της, ποῦρχειται μὲ τῆς νύχτας τὸ δρόμο ἀπ' τὴ μακρινὴ τὴ χώρα. Τὰ χεῖλια της εἶναι σὰν τὸ σκασμένο ρόδι, τὰ μάγουλά της σὰν τὰ τριαντάνφυλλα τοῦ Μάη καὶ τὸ φιλί της σὰν τὸ γάργαρο νερό, ποῦ τρέχει ἀπ' τὴν ἀπαρθένη σχισμάδα τοῦ ψηλοῦ βράχου. Ἀπ' τὴ μηλίτσα ποῦ κρεμάει στὸν ἐγκρεμὸ τὰ μήλα της, κόψε τὸ ἀφρόιτο μῆλο, σπρῶξε τὸ κλειστὸ παράθυρο καὶ πέταξε τὸ στὰ χιονάτα στήθια της. Κ' ἔτσι θὰ στρέξῃ τῆς παρθένας τὸ γλυκόνειρο. Ἐδῶ ἀξίζει νὰ ζήσης, νὰ ἀγαπήσης, νὰ χαρῆς καὶ νὰ

πεθάνης. Οἱ νεκροὶ εἶναι δυστυχισμένοι στὴ χώρα. Κάνενας δὲν τοὺς θυμᾶται καὶ δὲν εἶναι γι' αὐτοὺς μονοπάτι νὰ τοὺς φέρῃ μιὰν ἐρωτικὴ νυχτιά ἀνάμεσα στοὺς ἀγαπημένους τους. Ἐδῶ ἀξίζει νὰ πεθάνης.

8 Σεπτεμβρίου

Βοσκοπούλα καὶ λὲς πὼς εἶναι πριγκιπέσσα! Πριγκιπέσσα στὸ βουνό της, στὴ χώρα θάτανε μιὰ πρόστυχη χωριάτισσα, ἀδέξια, κουτὴ, δυσκολοκίνητη, ἄχαρη. Τῆς λείπει ἡ ἀνατροφή. Ἐτσι νομίζεις. Μὰ ποιά ἀνατροφή; Ἡ ἀνατροφή τῆς χώρας. Ἐχει ὅμως τὴν ἀνατροφή τοῦ βουνοῦ. Θαρρῶ πὼς πολὺ στενὰ καταλαβαίνομε τὴν ἔννοια τῆς λέξης αὐτῆς. Ἀνατροφή δὲν εἶναι τὸ δασκάλεμα μιᾶς λογῆς τρόπων, μιᾶς λογῆς φερσιμάτων, μιᾶς λογῆς γνώσεων. Ἀνατροφή εἶναι τὸ φυσικὸ καὶ ἡθικὸ ἀρμόνισμα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν περίγυρά του φυσικὸ καὶ πνευματικὸ κόσμον. Καθεὶ ποῦ ξεφεύγει ἀπ' τὴν ἀρμονία τοῦτοι εἶναι ἄσχημο καὶ ψεύτικο. Τὸ λιοντάρι, ὁ αἰετός, τὸ μικρὸ φτερωτὸ μαμουδι ἔχουνε τὴν ἀνατροφή τους καὶ τὴν εὐγένειά τους, γιὰ τὴν κυβερνημένα ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Φύσεως, ἀναθρεμένα στοὺς κόλπους της, ἀναστήθηκαν ταιριασμένα μὲ τὸν γύρω τους κόσμον. Τὸ κτίριο, τὸ τραγούδι, τὸ ποίημα φτάνουν τὴ μεγαλύτερή τους εὐγένεια καὶ τὴ μεγαλύτερη ὁμορφιά τους ὅταν ταιριάζουν κι' αὐτὰ μὲ τὸν οὐρανό, τὰ βουνά, τὰ δέντρα, τὶς φυσικὲς φωνές ποῦ τὰ τριγυρίζουν. Ὁ Παρθενώνας, ἡ Ἰνδιάνικη Παγόδα, ἡ Πυραμίδα, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Πίνδαρος, ὁ Ἀνακρέωντας, τὸ κλέφτικο τραγούδι, ἡ φλογέρα τοῦ βοσκοῦ, ὅλα εὐγενικά, βασιλικά ὅλα.

Κύτταξε τὴ βοσκοπούλα σου, καμάρωσε τὴν, ἀγάπησέ τὴν, τραγούδα τὴν. Τὸ περπάτημά της ἔχει κατὶ ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον ἀέρα τοῦ ἀγριμοῦ. Τὸ σάλεμα τοῦ κορμιοῦ της κατὶ ἀπὸ τὸ σάλεμα τῶν κλαριῶν τοῦ λόγγου. Ἡ φωνὴ της κατὶ ἀπ' τὸ ρυθμὸ τῶν τρεχούμενων νερῶν κι' ἀπὸ τὰ λυγίσματα τῶν κελαιδιμάτων ποῦ γεμίζουν τὸν πρωῒνον ἀέρα. Τὰ μαλλιά της ἔχουνε πάρει ἀπ' τὸ χρυσάφι τῶν ὀρίμων σπαρτῶν καὶ τὰ μάτια της εἶναι γεμάτα ἀπ' τὸ μεγάλο, ἐλεύθερο φῶς. Ἡ γνώση της θὰ μοῦ πῆς, ἡ μάθησή της! Ἡ σοφία μιᾶς πριγκιπέσσας, σὲ βεβαιώνει, δὲν εἶναι πλουσιώτερη ἀπ' τὴ δική της, οὔτε ὁμορφύτερη. Ἐρεῖ τὸ δρόμο τῶν ἀστρῶν στὸ στερέωμα, ἔρεῖ πότε βασιλεύει ἡ Πούλια καὶ πότε βγαίνει ὁ Αὐγερινός. Ἐρεῖ κάθε χορτάρι καὶ κάθε λουλούδι μὲ τὸ νομὰ του, τὴν ὥρα ποῦ ἀνθίζει ἡ λυγαριά, τὴν ὥρα ποῦ γλυκαίνουν τὰ βατόμουρα τοὺς φράχτες καὶ τὴν ὥρα ποῦ μαδοῦνε τὰ λουλούδια τῆς ἀγραμπελης. Ἀπεικάει τὶς μυστικὲς φωνές, ποῦ φέρνουνε στὸν ἄνθρωπο τῆς Μοίρας τὰ μηνύματα. Τὰ πιὸ

ὁμορφα τὰ παραμύθια καὶ τὰ πιὸ γλυκὰ τραγούδια ζοῦνε καὶ σαλεύουνε μέσα στ' ἀπλερα στήθια της. Κι' ὅταν χορεύῃ στὸ πρᾶσινο χορτάρι, ἀνθία φυτρώνουν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια της.

Βοσκοπούλα καὶ λὲς πὼς εἶναι πριγκιπέσσα! Μάταια σηκώνεις ἀπάνω της τὰ μάτια. Πρόστυχος, ἄμαθος, μουνδιασμένος καὶ κουτὸς φαντάσεις μπροστὰ της μὲ τὰ λόγια σου, μὲ τὰ ροῦχα σου, μὲ τὰ φερσίματά σου. Ὁ τελευταῖος ὁ βοσκὸς εἶναι πρίγκιπας μπροστὰ σου. Σὲ

βλέπει καὶ σ' ἀναγελάει ἡ πριγκιπέσσα τοῦ βουνοῦ...

9 Σεπτεμβρίου

Ἐχασες τὴ χώρα, τοὺς ἀνθρώπους της, τὰ μικρόλογά της. Κοιμήθηκες περήφανος κάτω ἀπ' τὸ μεγάλο δροῦ κ' εἶδες στὸν ὕπνο σου τὸ συμβολαιογράφο σου στὸ σκοτεινὸ τὸ μακρινάρι, μὲ τὰ ραδιαστὰ τραπέζια. Ἀλλοίμονό σου! Κι' ἀπάνω σου θροοῦσε μαντικά ἡ ἀκοίμητη ἡ ἀντρεωμένη φυλλωσιά...

[Ἀκολουθεῖ]

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΡΥΘΜΟΙ

1

Νύχτα, καθὼς ὅλη τὴ γῆ μὲ ἡσκιους θλιμμένους ζώνεις,
Κάτου ἀπ' τὰ δόλμανρα φτερά καὶ τὰ βαρεῖα ποὺ ἀπλώνεις,
Σταλάζει τὸ στοχαστικὸ παράπονό του ὁ Γκιώνης.

2

Μὲ χεῖλια ἀχόρταγα, καὶ μὲ, ἀκόμα τί προσμένεις
Νὰ πῆς τὰ λίγα δάκρυα μιᾶς βρύσης στερεμένης,
Ἐσὺ ποῦ πίνεις τὴ δροσιὰ τῆς γῆς καὶ δὲ χορταίνεις!

3

Τ' ἀγροῦ χορτάρι δλόξερο, πόσον ὥραϊα τελειώνει...
Μεσ' τὴ φωτιά τὴν ταπεινὴ ζωὴ σου ἀποθεώνεις,
Τρίζεις μὲ πείσμα καὶ μὲ μιᾶς ὀλάκαιρο φουντώνεις.

4

Ἡ ὄψη της ποῦ μιὰ φορὰ ἔλαμπε ὡς φῶς μπροστὰ τοῦ,
Τώρα καθὼς γέρνει χλωμὴ καὶ μὲ τὰ μάτια κάτου,
Τ' ἀναθυμᾶ τὴ θλιβερὴ γαλήνη τοῦ θανάτου.

5

Γέλια ἀντηχοῦν, φιλιά, φωνές χαρούμενες, καὶ πέρα
Καθὼς βραδυνάει, ἐρωτικὴ γλυκολαλεῖ φλογέρα
Ἐτσι νὰ νύχτωνες, πικρὴ ζωὴ μου, κάθε ἡμέρα.

ΔΗΜΟΣΘ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΜΟΥ

Ο φίλος μου Π. Β. πού ανέλαβε να γράφει τη βιογραφία μου για τη γαλλική έκδοσι των «Απάντων» μου, μου ζήτησε μερικές βιογραφικές σημειώσεις.

Ήθελα πολύ να τον ευχαριστήσω και σκέφθηκα να γράψω τη βιογραφία μου. Στην αρχή, ασυναισθήτως, φυσικώτατα, άρχισα να βλέπω ότι καλόν υπήρχε στη ζωή μου. Τις κακές πράξεις, το σκοτεινό μέρος, ήρχετο δυντερευνόν όπως ή σκιά εις ένα έργο ζωγραφικό. Ατένισα βαθύτερα τη ζωή μου και είδα πως μια τέτοια βιογραφία, μολονότι δεν θά ήταν όλως διόλου ψεύτικη, θά ήταν άρκετά άπατηλή εξ αιτίας του άνόμοιου φωτισμού της: θά έγραφα ότι καλόν και θά σκέπαζε ή σιωπή το κακό. Και όταν είπα να γράψω την αλήθεια μόνον, χωρίς να σιωπήσω τίποτε απ' ό,τι έχει καλόν ή ζωή μου, έτρώμαξα για την εντύπωσι πού θά έκαμνε ή βιογραφία μου. Τότε άρρώστησα, και όλο τον καιρό πού έμεινα άρρώδης εξ αιτίας της άρρώστιας μου, ή σκέψις μου όλοένα πετούσε στα απομνημονεύματά μου, και μου φαινότανε φοβερά.

Αισθάνθηκα βαθειά αυτό πού λέγει ο Πούσκιν στο ποίημα του *Ενθύμησι*:

Όταν σβύνη ο θόρυβος της ημέρας — όταν στους βουβούς δρόμους της χώρας — πέφτει της νύχτας το μισόθαμνο σκοτάδι — και κατεβαίνει ο ύπνος, ανταμοιβή για τους κόπους της ημέρας, — τότε μέσα στη σιγή διαβαίνουν έμπρός μου — οι ώρες της χθελσινής τυραννισμένης ημέρας. — Στην ήσυχία της νύχτας καίουν μέσα μου πιό δυνατά — οι φαμακερές τύψεις της καρδιάς μου. — Οι σκέψεις ανακατόνονται. — Στο νοῦ πού τον βαθαίνει ή άνησυχία — έρχονται χίλιες σκέψεις θλιβερές. — Σιωπηλά μπροστά μου οι ενθύμησις — ξεδιπλώνονται άτελείωτα — και, διαβάζοντας τη ζωή μου με αηδία — τρέμω και καταριέμαι — αναστενάζω και χύνω δάκρυα πικρά — μιά δεν σβύνω τις θλιβερές γραμμές.

Στόν τελευταίο στίχο μονάχα, θά έλεγα ντροπιασμένες άντι θλιβερές. Με αυτή τη σκέψη έγραφα στο ήμερολόγιό μου:

«6 Ιανουαρίου 1903

«Τώρα βρίσκομαι στην κόλασι. Θυμώμαι όλη την έλεεινή περασμένη ζωή μου, και οι άναμνήσεις αυτές με κυνηγούν αδιάκοπα και με φαμακόνουν. Οι άνθρωποι λυποῦνται πού χάνουν την μνήμην των μετά θάνατον. Τί ευτυχία! Και τι μαρτύριο θά ήταν άν, σ' αυτήν έδω τη ζωή, θυμόμουννα ότι έβασάνισε τη συνείδησί μου, ότι κακό έκαμα στα περασμένα μου χρόνια. Και άν θυμάται κανείς το καλό, θά θυμώταν και κάθε

κακό. Τί ευτυχία πού ή μνήμη χάνεται όταν έλθη ο θάνατος και δεν απομένει παρὰ ή συνείδησις, πού αντιπροσωπεύει συνειδικώς όλο το καλόν, σαν μια εξίσωσις σύνθετος πού την έχομεν αναγάγει εις την πλέον άπλην μορφήν: Χ είναι ίσον με μίαν ποσότητα, θετικήν ή άρνητικήν, μεγαλυτέραν ή μικροτέραν.

Ναί, ή λήθη είναι μεγάλη ευτυχία. Χωρίς αυτήν δεν θά ήμπορούσε να ζήσει ο άνθρωπος χαρούμενος. Με τη λήθη μπαίνομε στη ζωή με μια σελίδα λευκή, άγνή, όπου ήμπορούμε να γράψωμε πάλι και το καλό και το κακό.

Είναι αλήθεια πως όλη μου ή ζωή δεν ήταν τόσο κακή όσο σε μια περίοδο είκοσι χρόνων. Είναι επίσης αλήθεια πως σ' αυτή την περίοδο ή ζωή μου δεν ήταν αποκλειστικώς κακή όπως την έβλεπα την εποχή της άρρώστιας μου, και πως, και σ' αυτή άκόμη την περίοδο ξυπνούσαν μέσα μου καλές διαθέσεις, πού δεν κρατούσαν όμως πολύ και τις έπνιγαν πάθη άχαλίνωτα. Όμως, ή εργασία αυτή της σκέψεώς μου, προπάντων την εποχή της άρρώστιας μου, μου έδειξε καθαρά πως ή βιογραφία μου, γραμμένη όπως γράφεται κάθε βιογραφία, αποσιωπώντας όλη την άνανδρη έγκληματικότητα της ζωής μου, θά ήταν ένα ψέμα και ότι, άν θέλω να γράψω βιογραφία, πρέπει να είπω όλη την αλήθεια. Μόνον μια τέτοια βιογραφία, όση ντροπή και άν μου προξενή, ήμπορεί να έχη ενδιαφέρον για κείνον πού την διαβάζει και να του γείνη όφελιμη. Ξαναφέρνοντας στη μνήμη μου τη ζωή μου, ξετάζοντας δηλ. το καλό και το κακό πού έκαμα, είδα πως όλη ή μακρονή μου ζωή χωρίζεται εις τέσσερις περιόδους: Τη θανμαστή περίοδο, προπάντων άν την παραβάλω με τις επόμενες, την άγνή, χαρούμενη και ποιητική εποχή της παιδικής ηλικίας έως δεκατεσσάρων χρόνων. Έπειτα τη δεύτερη περίοδο, τη φοβερά είκοσι χρόνια, ή την εποχή της μεγάλης διαφθοράς, της φιλοδοξίας, της ματαιότητος και προπάντων της άσελγείας. Κατόπιν, την τρίτη περίοδο, πού κράτησε δεκαοκτώ χρόνια, από την εποχή του γάμου μου έως το ξύπνημα το πνευματικό, πού θά ήμπορούσε να την ονομάση κανείς ήθική. Πραγματικώς, στα δεκαοκτώ αυτά χρόνια, έζησα ζωή τακτική, τίμια, οικγενειακή, χωρίς να κάμω τίποτε απ' όσα καταδικάζει ή κοινή γνώμη. Μόνη μου σκέψη είχα την έγωϊστική σκέψη της οικογενείας, την αύξησι της περιουσίας μου, τη φιλολογική δόξα, και κάθε λογής ευχαρίστησι.

Τέλος, την τετάρτη περίοδο, πού εξακολουθεί είκοσι χρόνια τώρα, όπου μ' αυτήν ελπίζω να

πεθάνω και όπου βλέπω όλη τη σημασία της περασμένης ζωής μου: στην περίοδο αυτή τίποτε δεν θέλω ν' αλλάξω εκτός από τις συνήθειες του κακού πού έγγειναν ζωή μου στα περασμένα μου χρόνια. Ήθελα, άν ο Θεός μου δώσει τη δύναμι και τον καιρό, να γράψω την αληθινήν ιστορία της ζωής μου των τεσσάρων αυτών εποχών. Νομίζω πως μια τέτοια αυτοβιογραφία, σε όλα της τα μεγάλα πράγματα, θά ήταν πιό ωφέλιμη στους ανθρώπους παρὰ όλες αυτές οι φιλολογικές φλυαρίες των δώδεκα τόμων των έργων μου, στους όποιους οι σύγχρονοί μου αποδίδουν σημασία πού δεν την αξίζουν.

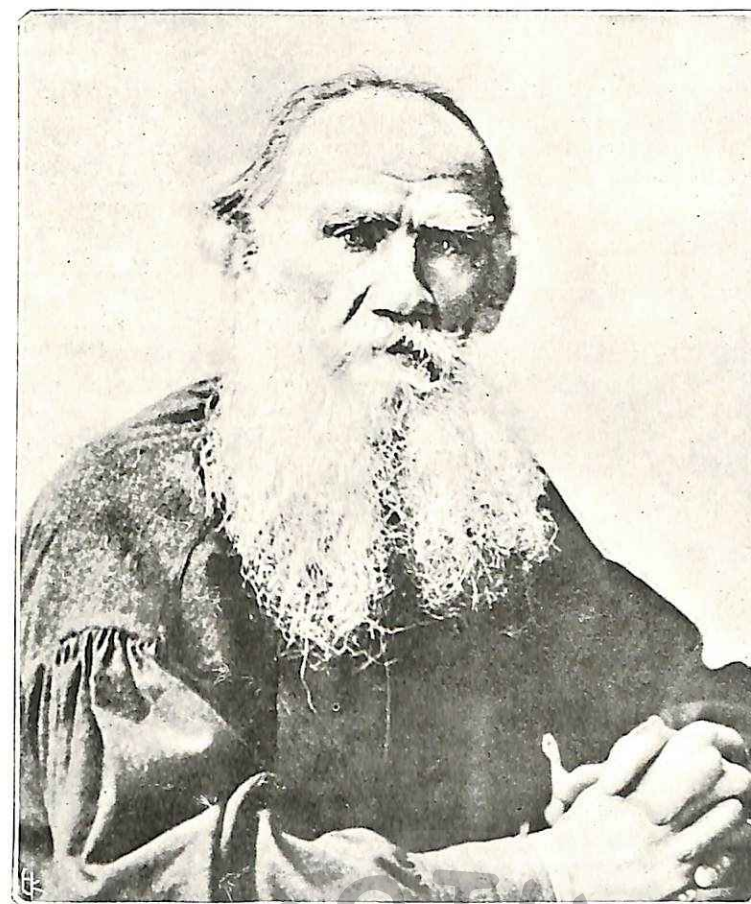
Τώρα λοιπόν θά το κάμω. Θά περιγράψω πρώτα την πρώτη χαρούμενη εποχή την παιδική πού μου άρέσει ιδιαίτέρως, και έπειτα, όση και να είναι ή ντροπή μου, θά διηγηθώ, χωρίς τίποτε να κρύψω, τα φοβερά είκοσι χρόνια της έπομένης περιόδου: έπειτα ή τρίτη περίοδος θά έχη ίσως ολιγώτερη σημασία και τέλος ή τετάρτη, ή περίοδος πού έβιάδισα προς την αλήθεια, πού μου έδωσε την μεγαλύτερη ευτυχία της ζωής μου και την χαρούμενη ήρεμία στην ιδέα του έπερχομένου θανάτου.

Για να μην επαναλαμβάνω τα ίδια πράγματα στην εποχή την παιδική, ξαναδιάβασα τα διηγήματά μου, γραμμένα με τον τίτλον αυτόν, και λυπήθηκα πού τα έχω γράψει. Είναι τόσο κακά, γραμμένα με τόσο λίγη φιλολογική τιμιότητα! Ούτε ήμπορούσε να είναι διαφορετικά: γιατί ή σκέψις μου δεν ήταν να γράψω την ιστορία μου, αλλά την ιστορία των φίλων της παιδικής μου ηλικίας, πού έτσι ξεηγείται το ανακάτεμα των γεγονότων της ήδικής των ζωής και της ιδιικής μου: έπειτα, γιατί, όταν τα έγραφα, δεν

είχα ακόμη δικό μου ύφος: είχα την μεγάλη επίδρασι δύο συγγραφέων: του Στέρον, *Αισθηματικό ταξίδι*, και του Ταίπφερ: *Βιβλιοθήκη του θείου μου*.

Τώρα αποκηρύττω προπάντων τα δύο τελευταία μέρη, την *Εφηβική ηλικία* και τη *Νεότητα*, όπου εκτός από ένα κακό ανακάτεμα αλήθειας και φαντασίας, δεν υπάρχει τίποτε άλλο παρὰ το ψέμα, ο πόθος να παρουσιάσω ότι έβλεπα τότε καλόν και ενδιαφέρον: τις δημοκρατικές μου ιδέες. Έλπίζω πως αυτά πού θά γράψω τώρα θά είναι καλύτερα, και προπάντων περισσότερο όφελιμα στους ανθρώπους.

ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΪ

Ο ΤΟΛΣΤΟΪ

ΑΙ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ *

Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὰ μεγάλα προτερήματά του, ἔδειξαν τὸν Ἀνδρόνικον ἄξιον τοῦ θρόνου τὸν ὁποῖον ἤρπασε. «Ἐὰν ἦτο ὀλιγώτερον σκληρός, γράφει ἕνας σύγχρονός του, δὲν θὰ ἦτον ὁ κατώτερος τῆς δυναστείας τῶν Κομνηνῶν, ἢ μᾶλλον θὰ ἦτο ἴσος με τοὺς μεγαλυτέρους». Εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦ ἀξιώματι εἶχε ἰσχυρὰν τὴν συναίσθησιν τῶν καθηκόντων του. «Τίποτε, ἔλεγε, δὲν εἶναι πού νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ τὸ διορθώσῃ ἕνας ἡγεμὼν, κανένα κακὸν πού νὰ τοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ καταβάλῃ. Ἀποφασιστικῶς ἐσκέφθη νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν εἰς τὸ Κράτος. Ὁ λαὸς ἦτο κατεστραμμένος ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ κράτους τοὺς ὁποίους ἐπέεζαν οἱ μεγάλοι τιμαριῶχοι: καὶ ἀνέλαβε ἐρωμένως τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ λαοῦ. Ἡ διοίκησις μετερυνθίσθη. Οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιών, καλῶς ἐκλεγόμενοι, καλῶς ἀμειβόμενοι, δὲν ἦσαν πλέον ἀναγκασμένοι νὰ καταπιέζον τὸν λαὸν διὰ νὰ πληρωθοῦν. Οἱ φορολόγοι ἐπεβλέποντο αὐστηρῶς ἢ δικαιοσύνη ἀπεδίδοτο ταχεῖα εἰς ὅλους, ἀκόμη καὶ ἐναντίον τῶν ἰσχυροτέρων. Οἱ μεγιστάνες τέλος, ἀντίπαλοι συνήθως τῆς αυτοκρατορικῆς ἀπολυταρχίας, ἐκτιπύθησαν ἰδιαίτερος. Εἰς τὰ ζητήματα αὐτὰ πραγματικῶς ὁ Ἀνδρόνικος, ὁ ὁποῖος γελοῦσε πάντοτε μετὰ σοβαρώτερα πράγματα, ἦτο αὐστηρός. Αὐθαίρετος, σκληρός, δεσποτικός, ἐννοοῦσε νὰ τὸν ὑπακούουν τυφλὰ. «Ὅ,τι λέγω, δὲν εἶναι λόγια τοῦ ἀέρος. Ἄν αἱ διαταγαὶ μου δὲν ἐκτελοῦνται καταλλήλως, τρέμειτε τὸν θυμὸν μου: θὰ πέσῃ βαρὺς, ἀμείλικτος, κατ' ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θὰ φανοῦν ἀπειθεῖς καὶ δὲν ἀκολουθήσουν τελεῖως τὰς αυτοκρατορικὰς μου διαταγὰς». Ἐλεγε ἀκόμη: «Ἐνας αυτοκράτωρ δὲν φορεῖ γιὰ τὸ τίποτε τὸ σπαθί» καὶ ἀπηνθύνετο χωρὶς περιστροφὰς εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους: «Ἐκλέξετε: ἢ θὰ παύσετε νὰ εἰσθε ἄδικοι ἢ θὰ παύσετε νὰ ζῆτε».

Κάτω ἀπὸ τὸ ρωμαλέον αὐτὸ χέρι ἡ τάξις καὶ ἡ εὐτυχία ἐπανήλθον. Αἱ ἐρημιζόμεναι ἐπαρχίαι κατοικήθησαν καὶ πάλιν, ἡ γεωργία ἤνθισε. Ἀκόμη περισσότερο. Ἐν πλήρει 12^ῳ αἰῶνι, ὁ τόσον σκληρὸς εἰς μερικὰ πράγματα ἡγεμὼν κατήγγησε τὸν εἰδεχθῆναι νόμον τῆς ἀπογυνώσεως τῶν ναυαγοίντων. Ἐνεθάρρυνε τὰ δημόσια ἔργα καὶ ἐφρόντισε διὰ τὴν ἐπαρκῆ ὑδρευσιν τῆς πρωτεύουσας. Τέλος ἐπροστάτευσεν τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Ἐνδιαφέρετο διὰ τοὺς συγγραφεῖς, ἰδιαίτερος τοὺς νομομαθεῖς ἐκ τῶν ὁποίων ἐξέλεγε ἀναμφιβόλως τοὺς καλυτέρους

τοῦ ὑπαλλήλους. Ἀνήγειρε οἰκοδομίας. Διεκόσμησε μεγαλοπρεπῶς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, καὶ εἰς ἕνα οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον ἀνήγειρε, παρέστησε εἰς σειρὰν τοιχογραφιών, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦσαν πολὺ ἐνδιαφέρονσαι, τὰ κυριώτερα ἐπεισόδια τῆς περασμένης ζωῆς του. Καὶ ὅτιαν σκεφθῇ κανεὶς ὅτι ὅλα αὐτὰ ἔγιναν εἰς διάστημα ὀλιγώτερον τῶν δύο ἐτῶν, πρέπει ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος ἦτο ἱκανὸς ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν κλονιζομένην αυτοκρατορίαν τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν ἰσχύϊν τῆς, ἃν εἶχε περισσότερον καιρὸν νὰ ἐργασθῇ, περισσότερον πνεῦμα καὶ ὀλιγώτερα ἑλαττώματα.

Δυστυχῶς, ἀνερχόμενος τὸν θρόνον ὁ Ἀνδρόνικος διεφύλαξε ὅλα τὰ πάθη, τὰς ἀδυναμίας, ὅλα τὰ ἑλαττώματα τὰ ὁποῖα εἰς ὅλην τὴν ζωὴν ἐθάμβωσαν τὰς μεγαλύνοντας τοῦ ἀρετῆς. Μετὰ τὴν ἐπιμονὴν καὶ μετὰ τὸ ἐγκλημα κατώρθωσε νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ φιλόδοξον ὄνειρόν του. Τίποτε δὲν τὸν ἀνέκοπτε διὰ νὰ τὸ φθάσῃ. Τίποτε δὲν ἐφείσθη ἐπίσης διὰ νὰ τὸ συγκρατήσῃ. Καὶ ὅταν, τὴν ἐπαύριον σχεδὸν τῆς ἀνόδου του εἰς τὸν θρόνον, εὗρηκε ἰσχυροτάτην ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν μεγιστάνων καὶ ἔβλεπε ὀλοένα νέας συνωμοσίας ἐκ μέρους τῶν φρουραρχῶν καὶ φανερά ἀκόμη νὰ ὑποκινοῦν τὴν ἐπανάστασιν τῆς Βιθυνίας, ὁ φόβος του νὰ χάσῃ τὸν θρόνον τὸν ἔκαμε ἀκόμη σκληρότερον. Ὅπως ὁ Τιβέριος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁμοιάζει καὶ ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἐπίσης καλὸς αυτοκράτωρ διὰ τὰς ἐπαρχίας, ἦτο ἀμείλικτος πρὸς ἐκείνους πού ἠθέλησαν νὰ τοῦ ἀντισταθοῦν. Κανεὶς δὲν εὗρηκε οἶκτον, ἀκόμη καὶ οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς του. Ἡ φυσικὴ του σκληρότης, λέγουσιν, ἀνεπτύχθη μετὰ τὴν μακρὰν του διαμονὴν μεταξὺ τῶν βαρβάρων λαῶν.

Ἡ κατασκοπεία, αἱ συκοφανταίαι, ὁ τρόμος ἐκυρίαρχησε εἰς τὴν πρωτεύουσιν. Αἱ ἐπιφανέστεραι οἰκογένειαι, οἱ Κομνηνοί, οἱ Ἀγγελοὶ, οἱ Καντακουζηννοί, οἱ Κοντοστέφανοι, ἐκτιπύθησαν ἀνηλεῶς. Εἰς τὴν ἐκδίκησίν του ὁ Ἀνδρόνικος μετεχειρίζετο ἀνέκονστα μέσα. Διὰ νὰ καταβάλῃ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Βιθυνίας, ἐκύλισε στὸ αἷμα τὴν Προῦσαν καὶ τὴν Νίκαιαν. «Ἀφῆκε, λέγει ἕνας σύγχρονος, τὰ ἀμπέλια τῆς Προῦσας γεμάτα μετὰ τὰ σώματα τῶν ἀπαγχονισθέντων, σὰν σταφύλια, καὶ ἀπηγγόρευσε τὴν ταφὴν τῶν ἡθελε, ὅταν θὰ ἐξηραίνοντο, ἔτσι κορεσμένα, νὰ χρησιμεύσουν ὡς σιιὰχτρα, ἀπ' ἀκείνα πού τοποθετοῦν οἱ χωρικοὶ εἰς τὰ χωράφια». Εἰς τὸν Ἰπλόδρομον ἐδέχθησαν αἱ πυραὶ τὰ θύματά του καὶ διὰ νὰ φοβίσῃ τοὺς

ἐχθρούς του ἐφεῦρε νέα φοβερότερα μαρτύρια: μίαν ἡμέραν διέταξε νὰ σπινθίσουν ἕνα δυστυχῆ, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐκφρασθῇ κατὰ τοῦ αυτοκράτορος, νὰ τὸν ψήσουν καὶ νὰ προσφέρουν τὸ σῶμα του ὡς τροφήν εἰς αὐτὴν τὴν γυναῖκα τοῦ θύματος. Οἱ φίλοι του καὶ οἱ συγγενεῖς του ἀκόμη δὲν διέφρυναν τὴν αὐστηρότητά του. Ὁ γαμβρός του καὶ ἡ κόρη του ἔπασαν ὑπὸ δυσμένειαν διότι ἐφάνησαν ἀποκρούοντες τὴν ἀπολυταρχίαν του. Μέσα εἰς τὸν γενικὸν αὐτὸν τρόμον, καθεὶς ἐφοβεῖτο διὰ τὴν κεφαλὴν του. Καὶ ὁ Ἀνδρόνικος, μεθυσμένος ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα του, ἐθεώρει χαμένην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὅπου δὲν ἐφρονέυετο καὶ δὲν ἐτυφλώνετο κάποιος μεγιστάν ἢ τουλάχιστον δὲν ὑπέκνυτε κάτω ἀπὸ τὸ τρομερὸν βλέμμα τοῦ Τιτᾶνος αὐτοῦ.

Ἐκτὸς τῆς φιλοδοξίας, ἡ ὁποία ἐπέφερε τὰ φοβερά αὐτὰ ἀποτελέσματα, ὁ Ἀνδρόνικος εἶχε καὶ τὸ ἄλλ' ὁ μεγάλο του πάθος: τὴν γυναῖκα. Μολοντοῖς εἶχε ἀρχίσῃ νὰ γίνεται φαλακρὸς καὶ οἱ κρόταφοὶ του ἐλευκαίνοντο, ἐφαίνετο πάντοτε νέος: πάντοτε ὑγιής, εὐκίνητος καὶ ρωμαλέος εἶχε τὸ παράστημα ὑπερήφανον καὶ ἡρωϊκόν. Δὲν κατέθετε λοιπὸν τὰ ὅπλα. Ἐξῆ εὐχαρίστως μετὰ τὰς ἐταίρας καὶ τὰς αὐλητρίδας καὶ μαζί των ἔκαμνε συχνὰ ἐξοχικὰς διασκεδάσεις, τὸ ὁποῖον ἐσκανδαλίζε τοὺς ἐντίμους ἀστοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. «Σὰν πετεινὸς πού ὀδηγεῖ τις κότες του ἢ τράγος ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ κοπάδι, ἢ καὶ ὡς Διόνυσος μετὰ τὰς Μαινάδας καὶ τοὺς Βάχχους, ἠκολοθεῖτο ἀπὸ τὰς παλλακίδας του». Καὶ ἐνῶ εἰς τοὺς πλέον ἐμπίστους ἦτο σχεδὸν ἀπρόσιτος, διὰ τὰς ὥραιας φίλας του αὐτὸς ὁ τόσον δύσπιστος, ἦτο πάντοτε πρόθυμος, εὐπροσήγορος, γελαστός. 63 ἐτῶν, ἦτο πάντοτε ρωμαλέος καὶ ἐκολικεύετο νὰ λέγῃ ὅτι οἱ ἐρωτικοὶ ἄθλοι τοῦ ἦσαν ἴσοι πρὸς τοὺς τοῦ Ἡρακλέους. Εἶχε ἐπίσημον παλλακίδα τὴν αὐλητρίδα Μαραπτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἦτο πολὺ ὑπερήφανος: ἔπειτα, καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὴν αὐλήν, εἶχε ὄχι ὀλίγας ἐρωτικὰς περιπετείας. Πάντοτε δὲ εἶρων καὶ δηκτικός, εἶχε ἀναρτήσει εἰς τὴν στοὰν τῆς ἀγορᾶς τὰ κέρατα ὥραιων ἐλαφίων πού εἶχε σκοτώσει εἰς τὸ κυνήγι, «ὡς τρόπαιον, λέγει ὁ Νικήτας, τῶν κατορθωμάτων του».

Οὕτω ὁ Ἀνδρόνικος ἠρέμιζε τὸν λαὸν μετὰ τὴν σκληρότητά του καὶ τὸν ἐσκανδαλίζε μετὰ τὰ ἑλαττώματά του. Οἱ ἐχθροὶ του τοῦ ἀπηθύναν τὰς χειροτέρας ὕβρεις: Μακελλάρης, σκύλος αἱμοβόρος, παληόγερος, μάλιστα τῆς ἀνθρωπότητος, παραλυμένος, Πρίαπος: μετὰ αὐτὰ τὰ ὀνόματα τὸν ἀπεκάλουν.

Τὸν Αὐγούστον 1185, ὁ νορμανδικὸς στόλος, ἀποσταλὲς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Γουλιέλμου διὰ νὰ ἐκδικήσῃ τὴν σφαγὴν τοῦ

1182, κατέλαβε τὴν Θεσσαλονίκην, ὁ δὲ στρατὸς ἐπροχώρει κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἀνδρόνικος, ὡς καλὸς αυτοκράτωρ, ἐσκέφθη πρῶτον νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν πρωτεύουσιν κατὰ τῶν ἐπιδρομέων διὰ τῶν τειχῶν καὶ τοῦ στόλου: συγχρόνως ἐπροσπάθεισε μετὰ ἐπιτηδείους λόγους νὰ καθιστήσῃ τὸν λαόν. Ἀλλ' ὅπως ἄλλοτε εἰς τὴν Κιλικίαν, γρήγορα ἐβαρύνθη καὶ παρημέλησε τὰ πράγματα, φιλοσοφῶν ἐπὶ τῶν γεγονότων. Ἡ στάσις τοῦ αὐτῆ ἐπροκάλεσε εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν μεγάλην δυσἀρεσκίαν: καὶ αὐτὸς ὁ λαὸς, ὁ ὁποῖος ἕως τότε ἐλάτρευε τυφλῶς τὸν ἀγαπημένον του ἡγεμόνα, ἤρρισε νὰ τὸν ἐγκαταλείπῃ καὶ νὰ ὀμιλῇ ἐλεύθερα. Ἐλέγαν ὅτι αἱ νορμανδικαὶ νίκαι ἦσαν ἡ τιμωρία τῶν ἐγκλημάτων τοῦ Ἀνδρονίκου, ἡ ἀπόδειξις ὅτι ὁ Θεὸς δὲν τὸν εὖνοοῦσε πλέον: ἐσκέφθησαν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ τυράννου θὰ ἦτο ἡ καλυτέρα θεραπεία τῶν κακῶν τῆς αυτοκρατορίας.

Ἀνήσυχος διὰ τὴν μετατροπὴν αὐτὴν τῆς κοινῆς γνώμης, ὁ αυτοκράτωρ ἔγεινε σκληρότερος. Διετάχθησαν πολυάριθμοι συλλήψεις: αἱ φυλακαὶ ἐπλημύρηνσαν ἀπὸ δῆθεν ἐνόχους καὶ διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν πίστιν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἀφείθησαν ἐλεύθεροι, τοὺς ἠνάγκασε, ὡς ὑπόπτους, νὰ δώσουν ἐγγυητὰς φίλους των. Συγχρόνως ἐλάμβανε τὰ μέτρα του διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἦτον περιτριγυρισμένος ἀπὸ σωματοφύλακας, εἶχε πάντα μαζί του ἕνα φοβερὸν σκύλον, ἱκανὸν νὰ πολεμήσῃ μετὰ λεοντάρη καὶ νὰ ῥίξῃ κάτω ἄλλο καὶ καβαλάρην μαζί: καὶ τὴν νύκτα ὁ φύλαξ αὐτοῦ ἀγρυπνοῦσε εἰς τὴν θύραν τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος, καὶ εἰς τὸν παραμικρὸν θόρυβον ἐγαύγιζε ἄγριος. Ὅσον μεγαλύτερος ἐφαίνετο ὁ κίνδυνος, τόσον δραστηριώτερα μέτρα ἐλάμβανε κατ' αὐτοῦ. Μὰ τίς λευκὲς τρίχες μοῖ, ἔλεγε, δὲν θὰ χαροῦν οἱ ἐχθροὶ μου. Ἄν ἡ μοῖρα θέλῃ νὰ κατέβῃ ὁ Ἀνδρόνικος εἰς τὸν Ἅδην, αὐτοὶ θὰ προσπεράσουν ν' ἀνοίξουν τὸν δρόμον. Ὁ Ἀνδρόνικος θὰ ἀκολουθήσῃ μόνον.

Ἐνθυμήθη κατὰ τὴν κρίσιν αὐτὴν ὥραν τὴν ὑποστήριξιν πού εὗρηκε ἄλλοτε εἰς τοὺς βυζαντινοὺς ἐθνικοφρόνας: ἐσκέφθη νὰ θεωρήσῃ ἕν νέον τὸ αἶσθημα αὐτὸ πού δὲν εἶχε σβύσει τελείως. Διέδοσε ὅτι αἱ νορμανδικαὶ ἐπιτιμῆαι ἀφείλοντο εἰς τὰς ἐνεργείας προδοτῶν, καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα αὐτὸ προέγραψε ὅλους ὅσοι ἀντέπράττον εἰς τὰ σχέδιά του, ὅσους εἶχε φυλακισμένους, τοὺς συγγενεῖς καὶ αὐτοὺς τοὺς φίλους των, ὅσους ἐνόμιζε ἐχθροὺς τῆς πολιτικῆς του. Ἐτοίμασαν, λέγουσιν, τὸν κατάλογον τῶν θυμάτων καὶ ἐχειρίσθη ἡ βία ἀντίστασις αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου, Μανουὶλ, διὰ νὰ ἀναγκασθῇ ὁ αυτοκράτωρ νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸ σχέδιόν του.

Μετὰ ὅλην τὴν αὐτοπεποιθήσιν τοῦ ὁ Ἀνδρόνικος

* Τέλος «Παναθήναια» 15 καὶ 31 Ὀκτωβρίου.

κος ἡσθάνετο κλονιζομένην τὴν ἐξουσίαν του. Ἀνήσυχος ἐσυμβουλευέτο τοὺς μάντεις, ἐξήταξε τοὺς οἰωνοὺς, ἔβλεπε μὲ φόβον τὰ δάκρυα μιᾶς εἰκόνας τοῦ ἀποστόλου Παύλου, τὸν ὁποῖον ἰδιαίτερος ἐλάτρευε καὶ ἐθεώρει προστάτην του. Ἐπειτα, ξαφνικά, ἔπαιρνε θάρρος. Ἐκαμε μάλιστα τὴν ἀνοησίαν, τόσον ἐνόμιζε τὸν ἑαυτὸν του στερεὸν εἰς τὸν θρόνον, νὰ ἀφήσῃ τὴν ἀνήσυχον πρωτεύουσιν καὶ νὰ ὑπάγῃ μετὰ τὴν σύζυγον καὶ τὴν παλλακίδα του δλίγας ἡμέρας εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ὁ πολὺς ζήλος ἐνὸς τῶν ἐμπίστων του ἐμελλε, κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπικειμένης κρίσεως.

Μεταξὺ τῶν μεγάλων τοὺς ὁποίους ὁ Ἀνδρόνικος εἶχε θέσει ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἀστυνομίας, ἓνας ἐκ τῶν περιφανεστέρων ἦτο ὁ Ἰσαάκιος Ἀγγελοῦ. Ἦτον ἄνθρωπος μετρίου πνεύματος, ἀδινάτου χαρακτήρος, χωρὶς θέλησιν: διὰ τοῦτο, μολονότι ἦτο συνένοχος εἰς τὰς διαφόρους στάσεις, ὁ βασιλεὺς τοῦ εἶχε χαρίσει τὴν ζωὴν καὶ τὸν περιώρισε ἀπλῶς εἰς τὸ ἀνάκτορόν του. Ἀνήσυχος διὰ τὴν ἀνώμαλον κατάστασιν τῆς πρωτεύουσας, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀστυνομίας Ἀγιοχριστοφορίτης, ἐνόμιζε καλὸν νὰ συλλάβῃ τὸν Ἀγγελοῦ, μήπως προκαλέσῃ λαϊκὰς ταραχάς. Ἀλλ' ὁ κίνδυνος ἔδωκε θάρρος εἰς τὸν Ἀγγελοῦ· δὲν παρεδόθη· μετὰ μίαν σπαθίαν κατέβαλε τὸν πρῶτον ἐκ τῶν ἀντιπάλων του, ἐπήδησε σ' ἓνα ἄλλογο καὶ κρατῶν ἀκόμη τὸ σπαθίον αἱματωμένον, κατέφυγε εἰς τὸ ἀπαρabiαστον ἄστυλόν τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἡ εἰδησις αὕτη ἐρεθίζει τὸν λαόν· καὶ ἡ στάσις, εἰς τὴν ὁποίαν προστίθενται ὅλοι ὅσοι ἐφοβοῦντο διὰ τὴν ζωὴν των, κερδίζει ἑδαφος ὁλοένα. Πλῆθος ἄπειρον περιζώνει τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, καὶ ἀγρυπνεῖ ὅλην τὴν νύκτα διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν παράδοσιν τοῦ πρόσφυγος. Τὸ πρῶτ' ἄλλιστ' εἶπαν νὰ ἀνακηρύξουν αὐτοκράτορα τὸν Ἰσαάκιον.

Ὁ Ἀνδρόνικος ἐπανῆλθε ἐσπευσμένως. Ἀλλ' ἦτο πολὺ ἄργά· εἶχεν ἐκτραγῆ ἡ ἐπανάστασις. Ὁ ὄχλος ἀνοίξε τὰς φυλακάς, ἐλευθέρωσε τοὺς ἀρχηγούς τῆς ἀντιπολιτευσεως καὶ ἐτέθη ὡπλισμένος εἰς τὰς διαταγὰς των. Ὁ Ἰσαάκιος Ἀγγελοῦ, ἀκουσίως τὸν ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς καὶ ὡδηγήθη πάλιν εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν ὅπου ἐστέφθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου. Τέλος τὸ πλῆθος ἦτο ἔτοιμον νὰ προσβάλλῃ τὰ ἀνάκτορα. Πάντοτε γενναῖος καὶ ἀδάμαστος ὁ Ἀνδρόνικος ἠθέλησε νὰ ἀντισταθῇ. Διέταξε ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ ἴδιος, ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν πύργων ἔρριψε τὰ πρῶτα βέλη. Ἀλλ' οὔτε ἡ ἀντίστασις αὕτη, οὔτε τὰ ὥραία λόγια μετὰ τὰ ὁποῖα ἠθέλησε κατόπιν νὰ κατευνάσῃ τὸ ἀπειλητικὸν πλῆθος, ἔφεραν ἀποτέλεσμα. Αἱ πύλαι τῶν ἀνακτόρων ὑπεχώρησαν εἰς τὰ κτυπήματα τῶν

πολιορκητῶν. Εἰς τὸν αὐτοκράτορα δὲν ἀπέμεινε πλέον παρὰ ἡ φυγή.

Ἐβγαλε γλήγορα τὴν αὐτοκρατορικὴν στολήν, ἔρριψε τὰ πορφυρὰ πέδιλα καὶ αὐτὸν τὸν σταυρὸν ποὺ ἀπὸ ἐτῶν ἔφερε εἰς τὸν λαμινὸν ὡς φυλακτόν, ἐφόρεσε ἓνα μιντερόν σκοῦφον καὶ ἔφυγε. Καὶ ἐνῶ ὁ ὄχλος ἐλεηλάτει τὸ ἀνάκτορον, ὁ Ἀνδρόνικος μετὰ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν παλλακίδα του κατέφυγε εἰς ἓν μικρὸν λιμένα, εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τοῦ Βοσπόρου. Πάντοτε δεσποτικὸς καὶ ἀγέρωχος, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν δυστυχίαν, ἀπήτησε καὶ τοῦ ἔδωκεν ἓν πλοῖον, μετὰ τὸ ὁποῖον θὰ ἔφειγε εἰς τὴν Ρωσσίαν. Ἀλλὰ μίαν ἔξαφνικὴν τρικυμία, ποὺ εἶναι τόσον συχναὶ εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, τὸν ἐπανάφερε εἰς τὴν παραλίαν· ἐκεῖ εὐρέθη ἀντιμέτωπος τῶν διωκτῶν του. Τὸν συνέλαβον καὶ τὸν ἐκράτησαν σιδηροδέσιμον· ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη, λέγει ὁ Νικήτας, ἀπέμεινε ὁ δέξας καὶ ἔξυπνος Ἀνδρόνικος. Ὁ ἀπαράμιλλος ὑποκριτὴς ἔπαιξε καὶ ἔδωκε τὸν τελευταῖον του ρόλον. Ἠσχίσε, διηγείται ὁ ἱστορικός, ἓνα παιθητικὸν θρηῖνον, ἐγγίζων ὡς καλὸς μουσικὸς ὅλας τὰς χορδὰς τοῦ ὄργάνου. Τοὺς ἐνθύμισε τὴν ἐνδοξὴν καταγωγὴν του, τὴν οἰκογενεάν του, ἀνωτέραν κάθε ἄλλης, τὴν παλαιὰν εὐνοίαν τῆς τύχης, τὴν περασμένην του ζωὴν ποὺ ἔζησε πλανώμενος ἄστεγος, καὶ τὴν ὁποίαν ἤξιζε νὰ ἔχῃ ζήσει: Τώρα ποὺ τὸν ἔπληξε ἡ δυστυχία δὲν ἦτον ἄξιος νὰ κινήσῃ τὴν συμπάθειαν; Αἱ δύο γυναῖκες ποὺ τὸν συνώδευαν ἐξηκολούθουν τὴν θρηνηδίαν εἰς τὸν ἴδιον καὶ παιθητικώτερον τόνον. Ἀλλ' εἰς μάτην. Πρώτην φορὰν ἴσως εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἀνδρόνικου, δὲν κατώρθωσε τίποτε ἡ εὐγλωττία του· ἡ ἱκανότης του ἔμεινε χωρὶς ἀποτέλεσμα. Τὸν ἔφεραν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν: ὤφειλε ν' ἀποθάνῃ.

Ὁ ἀπαίσιος τραγικὸς θάνατος τοῦ Ἀνδρόνικου ἦτο ἀντάξιός τῆς ζωῆς του. Πρέπει νὰ διαβάσῃς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Νικήτα τὴν ἀφήγησιν τῆς τελευταίας αὐτοῦ πράξεως τοῦ δράματος, μίαν ἀπὸ τὰς πλέον σκληρὰς καὶ συγκινητικὰς σελίδας τῶν χρονικῶν τοῦ Βυζαντίου. Ὁδήγησαν κατ' ἀρχὰς τὸν ἔκπτωτον αὐτοκράτορα, ἀλυσδεμένον, πρὸ τοῦ εὐτυχοῦς ἀντιπάλου τοῦ Ἰσαακίου Ἀγγελοῦ καὶ ἐπὶ ὥρας τὸν ἀφήσαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ πλῆθους, τὸ ὁποῖον τὸν ὕβριζε. Τοῦ ἔθρανσαν τὰ δόντια, τοῦ ξεροζώσαν τὰ γένηα καὶ τὰ μαλλιά· αἱ γυναῖκες προπάντων τὸν κτυποῦσαν μετὰ γροθιῆς, νὰ ἐκδικήσουν τὰ βάσανα ποὺ εἶχαν ὑποφέρει κατὰ διαταγὴν του οἱ συγγενεῖς των. Ἐπειτα τοῦ ἔκοψαν τὸ δεξιὸν χεῖρ καὶ τὸν ἔρριψαν εἰς μίαν εἰρκτὴν ὅπου τὸν ἀφήσαν ἐπὶ ἡμέρας χωρὶς τροφὴν, χωρὶς καὶ μίαν στάλα νερό. Αὐτὰ ἦσαν ἡ ἀρχὴ μόνον τῆς μακροῦς ἀγωνίας του. Ἐπειτα ἀπὸ δλίγας ἡμέ-

ρας τὸν ἐπῆραν, τοῦ ἔβγαλαν τὸ ἓνα μάτι, καὶ μισόγυμνον, ἐπάνω εἰς μίαν ψωριασμένην καμήλαν τὸν περιέφεραν εἰς τοὺς δρόμους τῆς πρωτεύουσας. Τὸ ἐλεεινὸν αὐτὸ θέαμα, ποὺ «θὰ κινούσε τὰ δάκρυα κάθε ἀνθρώπου» δὲν ἐσυγκίνησε διόλου τὸν σκληρὸν ὄχλον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ περὶ ταπεινὴ καὶ περὶ ζωῆς τάξις τοῦ ὄχλου τοῦ ἄστεως, ἐργάται βυρσοδεψείων, γυρολόγοι, πελάται ὑπόπτων κρασοπωλείων, λησιμονοῦντες τὰς ἐπενφημίας μετὰ τὰς ὁποίας ἄλλοτε εἶχαν χαιρετίσει ὡς σωτῆρα τὸν Ἀνδρόνικον, ἦλθαν νὰ βοηθήσουν εἰς τὰ βασανιστήρια τοῦ δυστυχισμένου. Ἄλλοι τοῦ ἔδιναν μπαστούνιες στὸ κεφάλι, ἄλλοι τοῦ ἔβαζαν στὴ μύτη κομποῖ· ἄλλοι πάλιν τοῦ ἔρριχναν εἰς τὸ πρόσωπον ἀκαθαρσίες μετὰ σφονγγῶν καὶ ἄλλοι ὕβριζαν χυδαίωτα τὴν μητέρα καὶ τοὺς γονεῖς του. Μερικοὶ μετὰ σοῦβλες τοῦ τρυποῦσαν τὰ πλευρὰ ἢ τοῦ ἔρριχναν πέτρες· καὶ μίαν ἑταῖρα τοῦ ἔκρυψε εἰς τὸ πρόσωπον ἓνα κανάτι γεμάτο νερὸ βραστό. Τέλος μέσα στοὺς γιουχαῖσμούς καὶ τὰ γέλια, ἡ φροβερὰ συνοδεία ἔφθασε εἰς τὸν Ἱππόδρομον. Τότε κατέβασαν τὸν δυστυχῆ ἀπὸ τὸ ὑποζύγιόν του, τὸν ἔδεσαν ἀπὸ τὰ πόδια, μετὰ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω, εἰς μίαν δοκὸν τοποθετημένην ἐπάνω εἰς δύο στῆλους, καὶ ἤρχισε πάλιν ἡ τρομερὰ ἐορτή. Στωϊκῶς ὁ Ἀνδρόνικος ὑφίστατο ὅλα χωρὶς διαμαρτυρίαν· κάποτε μόνον ἤκουε μερικὰς λέξεις του: «Θεέ μου, εὐσπλαχνίσου με» ἢ «γιατί κτυπᾶτε ἓνα καλὰ μὲ ποῦ ἔσπασε;» Ἀλλ' ὁ ὄχλος μαινόμενος τίποτε δὲν ἤκουε. Τοῦ ἔσχισαν τὸ ἱμάτιόν του καὶ πολλοὶ κατέφειγον εἰς ἀσέμινους χειρονομίας. Κάποιος τοῦ ἔκρυψε τὸ σπαθίον εἰς τὸ στόμα καὶ τὸ ἔσπρωχνε μετὰ βίαν ἔως τὰ ἐντόσθια. Μερικοὶ Λατῖνοι, ἐνθουσιάζοντες τὴν σφαγὴν τῶν συμπατριωτῶν των, διεσκέδαζαν δοκιμάζοντες τὰ σπαθία των εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἐτοιμοθανάτου· πλεον, ποῖος θὰ καταφέρῃ τὸ καλύτερον κτύπημα. Τέλος ἀπέθανε· καὶ ὁ ὄχλος ὁ ὁποῖος εἶδεν ὅτι εἰς ἓνα τελευταῖον σπασμὸν ἔφερε εἰς τὸ στόμα

τὸ αἱματωμένον του χεῖρ, εἶπε εἰρωνικῶς ὅτι καὶ εἰς τὰς τελευταίας του στιγμὰς ὁ Ἀνδρόνικος ἐδιψοῦσε αἷμα ἀνθρώπινον.

Ὁ λαὸς, τυφλωμένος ἀπὸ τὴν μανίαν, ἐπέπεσε καὶ κατ' αὐτῶν τῶν εἰκόνων τοῦ ἀτυχοῦς ἡγεμόνος. Τὸ δὲ ἀκρωτηριασμένον πτώμα ἐγκαταλειφθὲν σὰν ψοφίμι, κάτω ἀπὸ τὸν θόλον τοῦ Ἱπποδρόμου, μόλις ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας ἐνταφιάσθη.

Οὕτω λοιπὸν ἀπέθανε τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1185, ἑξήντα πέντε ἐτῶν, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος Κομνηνός, ἀφ' οὗ ἀντήχησε ὄλος ὁ 12^{ος} αἰὼν ἀπὸ τὰς περιπετείαις του, ἀπὸ τὰ λαμπρά του προτερήματα καὶ ἀπὸ τὰ σκανδαλώδη ἐλαττώματά του. Ἡ ζωὴ του, φανταστικὴ σὰν μυθιστόρημα, εἶναι ἀπὸ τὰς πλέον γραφικὰς ποὺ βλέπομεν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντίου. Μετὰ τὰ πραξικοπήματά του, καὶ μετὰ τοὺς ἀθλοὺς του, μετὰ τὰς δραπετεύσεις καὶ τοὺς ἔρωτάς του, μετὰ τὰς εὐνοϊκὰς καὶ δυσμενεῖς στροφὰς τῆς τύχης, ὁ θανήσας αὐτὸς τυχοδιώκτης, ἀληθινὸς τύπος «ὑπερανθρώπου», γοητεύει καὶ τώρα ἀκόμη ἀφ' οὗ ἐγοήτευσε τοὺς συγχρόνους του. Ἀλλ' ἡ ἱσχυρὰ φυσιογνωμία του παρουσιάζει καὶ κάτι ἄλλο ἐκτὸς τοῦ ἀνεκδοτικοῦ ἐνδιαφέροντος: εἶναι ἰδιαίτερος χαρακτηριστικὴ καὶ παραστατικὴ. Εἰς τὴν ζωὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ διεφθαρμένου αὐτοῦ ἡγεμόνος, τυράννου εἰδεχθοῦς καὶ πολιτικοῦ ὑπερόχου, ὁ ὁποῖος θὰ ἠμποροῦσε νὰ σώσῃ τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ὁμῶς ἐπετάχυνε τὴν καταστροφὴν τῆς, εὐρίσκονται ἐνωμένα πραγματικῶς ὅλα τὰ κύρια γνωρίσματα, ὅλα αἱ ἀντιθέσεις τῆς βυζαντινῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία εἶναι ἓνα παράδοξον μίγμα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, σκληρὰ, ἀκαρδὴ, παρηγιασμένη, ἱκανὴ ὁμῶς πρὸς μεγαλουργίαν καὶ ἐνέργειαν καὶ δράσιν καὶ ἡ ὁποία ἐπὶ αἰῶνας, εἰς ὅλην τὴν ταρχώδη διάρκειαν τῆς ἱστορίας τῆς, ἠμύρρεσε πάντοτε νὰ εὕρῃ μέσα της τὴν ἀναγκαίαν ζωτικότητα, διὰ νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ ὑφίσταται, ὅχι ἀδόξως.

[Μετάφρ. Κ.]

ΚΑΡΟΛΟΣ ΝΤΗΛ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ὁ θάνατος τοῦ Τολστόη

Ὁ κ. ΑΣΟΦΟΣ — Τὸ νὰ γνωρίζῃ κανεὶς νάποθάνῃ εἶναι κατὰ τι.

Ὁ ΜΑΘΗΤΗΣ — Ὅμιλετε διὰ τὸν Τολστόη;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἀκριβῶς. Τόσοι ἄνθρωποι πεθαίνουν, πεζά, ἀνάξια, ἡλίθια, καὶ τόσοι μεγάλοι ἄνθρωποι ἀκόμη πεθαίνουν ἀναξιοπρεπῶς, ὥστε ἕνας ὥρατος θάνατος εἶναι κατὰ πολὺ σπανιώτερον ἀπὸ μίαν ὥραιαν ζωὴν.

Ὁ ΜΑΘ. — Θέλετε λοιπὸν καὶ εἰς τὴν φοβερωτέραν φυσικὴν στιγμὴν ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι τεχνητός;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Διὰ τί ὄχι; Ὅταν ἡ τέχνη λείπῃ ἀπὸ τὴν ζωὴν δὲν ἀπομένει παρὰ ἡ κτηνώδης οὐσία της. Κατὰ χειρότερον. Διότι καὶ τὰ ζῷα, τὰ περισσότερα τοῦλάχιστον, φροντίζουν νάποθάνουν εὐσχήμως. Δηλαδή τεχνητῶς. Ὁ Τολστόης, αἰσθανόμενος προσεγγίζοντα τὸν θάνατον του, δὲν εἰμποροῦσε νάνεχθῃ μίαν τελευταίαν ἀναξίαν τῆς ζωῆς του καὶ τῆς μεγαλοφυΐας του. Ὁ Τολστόης ἐνόησεν ὅτι εἶχε φθάσει ἡ στιγμή, διὰ νὰ προετοιμασθῇ εἰς τὴν μυσταγωγίαν τοῦ θανάτου.

Ὁ ΜΑΘ. — Εἰς αὐτὸ ἀποδίδετε τὴν φυγὴν του;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Εἰς τί ἄλλο; Ὁ Σωκράτης εἰς τὰς τελευταίας του στιγμὰς, ὅταν εἶδε τὴν γυναῖκα του νὰ θρηνητολογῇ εἰς τὸ πλευρόν του, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του: «Πάρετε ἀποδῶ, σὰς παρακαλῶ, αὐτὴν τὴν γυναῖκα!» Ὁ Τολστόης ἀντὶ νάπομακρύνῃ ἀπὸ κοντά του τὰς ἀδυναμίας, πού τὸν ἐπεριτριγύριζαν, ἐπρότιμισε νὰ φύγῃ ὁ ἴδιος. Ἰσως θὰ ἔκαμνε τὸ ἴδιον καὶ ὁ Σωκράτης ἂν ἦτον εἰς τὴν θέσιν του. Ἀλλ' ἐκεῖνος εὗρισκετο εἰς τὴν φυλακὴν καὶ δὲν τοῦ ἦτο δυνατόν νὰ δραπέτευσῃ, διὰ νὰ συναντήσῃ τὸν θάνατον μοναχός του.

Ὁ ΜΑΘ. — Οἱ περισσότεροι ἐν τούτοις ἀποδίδουν τὴν μοναδικὴν αὐτὴν φυγὴν τοῦ μεγάλου μελλοθανάτου εἰς διαφορετικούς λόγους. Λέγουν ὅτι ἤθελε νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του τὰς φιλοσοφίας του θεωρίας καὶ ὅτι αἰσθανόμενος τὴν ἀπόλυτον τελειότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνυψώθη, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ζήσει τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του εἰς τελείαν ἀπομόνωσιν καὶ βουδιστικὴν αὐτοσυγκέντρωσιν.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν εἰμπορῶ νὰ παραδεχθῶ τὴν ἐρμηνεύειαν αὐτὴν. Παρόμοιον σκηρικὸν θὰ ἦτον ἀνάξιον ἐνὸς φιλοσόφου. Ἐπειτα, ἐάν ὁ ἀναχωρητὴς τῆς Γλασνάγιας Πολιάνας ἀπέβλεπεν εἰς ἕνα παρόμοιον σχέδιον, θὰ τὸ ἐφήρμοζεν ἐνὸςφ ἡσθάνετο ἀκόμη κάποιαν ἱκμάδα ζωῆς. Δὲν θὰ ἐπερίμενε νὰ τὸ ἐφαρμόσῃ τὴν στιγμὴν πού ὁ θάνατος τοῦ εἶχε κάμει πλέον τὸ μέγα καὶ ὁριστικὸν νεῦμα. Ὁ Τολστόης ἔφηνε διὰ νάποθάνῃ. Τρέμων καὶ κλονούμενος ἐπάνω εἰς τὰ γεροντικά του πόδια, ἐχρησιμοποίησε τὰς τελευταίας του δυνάμεις, διὰ νὰ βυθίσῃ εἰς προὔπληκτον τοῦ θανάτου. Ἀπὸ τὰ μεγαλοπρεπέστερα κινήματα πού εἶδεν ἔως τὸρὰ ὁ κόσμος, εἶναι τὸ κίνημα τοῦ λευκοῦ αὐτοῦ σοφοῦ, ἀρίνουτος ὀπίσω του ὅτι προσφιλὲς εἶχε δι' αὐτὸν ἡ ζωὴ καὶ βαδίζοντας εἰς τὴν ἐκουσίαν ἐξορίαν, μετ' ἑνὴν Σπαρτιάτην ἐφύβου, ὀρμῶντος εἰς τὴν μάχην. Τὴν στιγμὴν πού κάθε ἄλλος θνητός, περισυλλέγων τὰς τελευταίας του δυνάμεις, θὰ ζητοῦσε νὰ ὀχυρωθῇ μέσα εἰς τὴν ἀγάπην τῶν ἰδικῶν του,

αὐτὸς ἐσπατάλησε τὰ τελευταῖα ἔχνη τοῦ ἡρωϊσμοῦ του διὰ νὰ βαδίσῃ ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν μέγαν λυτρωτήν. Δὲν ὑπῆρχε πλέον δι' αὐτὸν ψῆχος, παγετός, βροχὴ, ἀνεμος, κίνδυνος. Ἐπέρασεν ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν ὁργὴν τῶν στοιχείων, διέσχισε τὴν ἀγρίαν νύκτα, ἐξετέθη εἰς ὅλας τὰς τλαιπωρίας τοῦ ὁδοιπόρου, ἔστησε τὸ στήθος του ἐμπρὸς εἰς τὴν ὁργὴν τοῦ ἀνέμου καὶ ἔπεσε κουρασμένος εἰς μίαν ἐρημίαν. Ἀντὶ νὰ περιμένη περίτρομος τὸν θάνατον, τὸν προὔπληκτον ὡς ἡρώς. Ποίαν σχέσιν ἔχει ὁ ἡρωϊσμός του μετ' τὴν φιλοσοφίαν του; Ἄν μ' ἐρωτᾶτε ὑποθέτω ὅτι ὁ ποιητὴς τῆς Ἀννας Καρένιν, ἀφῆκε τὴν φιλοσοφίαν του εἰς τὴν Γλασνάγια Πολιάνα, μαζί μετὰ τὰ ἄλλα περιττὰ πράγματα τῆς ζωῆς του.

Ὁ ΜΑΘ. — Καὶ ὅμως δὲν κατῳρόθωσε ν' ἀποθάνῃ μόνος του. Ἡ στοργὴ τῶν ἀγαπημένων του τὸν ἐπρόλαβε. Ἡ γυναῖκα του ἀγρύπνησεν ἐπάνω εἰς τὸ προσκέφαλον τῆς ἀγωνίας του.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Αἱ γυναῖκες ἀγαποῦν νὰ ἐνοχλοῦν τοὺς ἄνδρας τὸν ὥρα τῶν ὁρῶν τοῦ θανάτου. Καὶ ἐνῶ δὲν ἀποφασίζουν ποτὲ νὰ συνοδεύουν τοὺς ἀγαπημένους τῶν πέραν τῆς ζωῆς καὶ νὰ θαρτοῦν μαζί τους, ὅπως ἦτον ἔτοιμος νὰ τὸ κάμῃ ὁ Ἀιλέτος διὰ τὴν Ὀφελίαν του, ἐννοοῦν νὰ φέρνουν πάντοτε τοὺς ἐνοχλητικούς τῶν θρήνων ἔως τὸ χεῖλος τοῦ τάφου. Μόνον ἔως ἐκεῖ. Ὁ Σωκράτης κατ' αὐτὸ ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος. Ἡ φυλακὴ τὸν ἔσωσε ἀπὸ τὸ κατενόδιον τῶν θρήνων τῆς Ξανθίππης του. Τὸ τέλος τοῦ Τολστόη ὑπῆξε μεγαλοπρεπῶς τραγικόν.

Ὁ ΜΑΘ. — Διὰ τὴν ἐρημίαν του;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὅχι. Τότε θὰ ἦτο ἀπλῶς θεῖον. Ὑπῆρξε τραγικὸν ἀκριβῶς διὰ τὸν ἀντίθετον λόγον. Ὁ Τολστόης ἠθέλησε νάποθάνῃ ὡς θεὸς καὶ ἔκλεισε τὰ μάτια του μετὰ τὸ παράπονον ὅτι πεθαίνει ὡς ἄνθρωπος.

Ὁ ΜΑΘ. — Καὶ ὅμως αἱ τελευταῖαι του λέξεις ὑπῆρξαν διὰ τὰ ἑκατομύρια τῶν ἀνθρώπων πού ζοῦν δυστυχισμένοι εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Αὐτὸ ἀκριβῶς συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐρμηνεύειάς μου. Μόνον ἀπὸ τὰ ὕψη τῆς ἀπολύτου μονώσεως εἰμπορεῖ νάντικρύσῃ κανεὶς κάτω τοῦ δόλοκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Κάθε ἄλλος μελλοθανάτος, μετὰ τὴν παράλυτον γλώσσαν του, θὰ ἐφέλλιζε λόγους ἀποχαιρετισμοῦ καὶ παρηγορίας διὰ τὴν γυναῖκα του, τὰ τέκνα του, τοὺς ἀγαπημένους του καὶ τὰ χρήματά του. Καὶ τὸ βλέμμα του θὰ ἐπάγωνε καρφωμένον ἐπάνω εἰς μίαν θλιμμένην, προσφιλὴ μορφήν. Ὁ φιλόσοφος, πού εἶχεν οἰκογένειαν τὴν ἀνθρωπότητα, δὲν εἶδεν εἰς τὸ πλευρόν του ἐκείνους πού ἠθέλησαν προνομιῶδες νὰ εὐρεθῶν σιμά του. Ὁ ἀποχαιρετισμός του ἦτο διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ τὸ βλέμμα του ἔσβινεν ἐναγκαλιζόμενον τὰ ἑκατομύρια τῶν ἀδελφῶν του. Γνωρίζετε πολλοὺς νάπέθναν μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπον;

Ὁ ΜΑΘ. — Δὲν φαντάζομαι.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Καὶ ὅμως ὑπῆρξεν ἄλλος ἕνας.

Ὁ ΜΑΘ. — Ποῖος;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὁ Χριστός. Ἐκεῖνος πού εἶπεν εἰς τὴν μητέρα του, τρέμων τὸ μόνυσμα τῆς ἀδυναμίας, πού μᾶς φέρουν αἱ γυναῖκες: «Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι;» Ἐκεῖνος πού ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν, βυθίζων ἀπὸ τὰ ὕψη του τὰ σβύνοντα βλέμματά του εἰς τὸ πέλαγος μᾶς ἀνθρωπότητος δυστυχισμένης.

Ὁ ΜΑΘ. — Καὶ ὅμως μία μητέρα ὑπῆρξε διὰ τὸν

Χριστόν, μία πιστὴ γυναῖκα καὶ τέκνα ἀγαπημένα διὰ τὸν ἄλλον. Ἡ ἀνθρωπότης εἶναι μία λέξις.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Μία μεγάλη λέξις ἀλλὰ καὶ μία μεγάλη πραγματικότητα, πού δὲν χωρεῖ εἰς κάθε ψυχὴν. Ὅταν μερικοὶ ἄνθρωποι πεθαίνουν, τὸ πένθος τῆς χηρείας καὶ τῆς ὀρφανοσύνης τὸ φοροῦν οἱ αἰῶνες.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΑ

Ἡ φυγὴ, ὁ θάνατος ὁ διαφυσθεὶς καὶ ὁ θάνατος ὁ βεβαιωθεὶς τοῦ Τολστόι, ἐτροφοδότησεν ἀρετὰ τὴν περιφημίον ἑλληνικὴν εὐφυΐαν. Μόνον καλαμπούρια πού δὲν ἐγέναν εἰς βάρος τοῦ μεγάλου φιλοσόφου. Χαριτολογήματα πλῆθος ἐγράφησαν διὰ τὴν τραγικὴν — τὴν ὁπωσδήποτε τραγικὴν — φυγὴν του, ἡ νεκρὰ νάστασις του ἐγένεν ἀφορμὴ εὐθύμων σχολίων, καὶ ἀφοῦ ἐπιτέλους ἀπέθανεν ὁριστικῶς ὁ μέγας μυθιστοριογράφος καὶ φιλόσοφος, εὐθυμογράφοι καὶ σοβαρογράφοι δὲν ἔπαυσαν σχολιάζοντας τὴν διαγωγὴν του καὶ καυτηριάζοντας τὴν μανίαν του διὰ τὴν ρεχλάμαν.

Ὅταν κανένας χρυσοβούβαλος ἀγωνιᾷ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ πεθαίνει καὶ ἀνασταίνεται, διότι ἐπιτέλους ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν πεθαίνουν μετὰ πρόγραμμα, αἱ ἐφημερίδες παρακολουθοῦν μετὰ ἐκτακτικὴν τὴν ἀγωνίαν του καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ. Ὁ Τολστόι ὅμως τοὺς ἐπέταξε τὸ νεῦρον τῆς εὐθυμίας καὶ ἤρχισαν νὰ ξεκαρδιζῶνται. Ἀλλὰ εἰς τὰς Ἀθήνας ὅλα ἐπιτρέπονται εἰς τὴν θεὰν Ἀσκειότητα. Ἡ εὐλάβεια ἡ ὀφειλομένη πρὸς τὴν μεγαλοφυΐαν δὲν στενοχωρεῖ κανένα ἔξωτον. Ἀλλὰ ἡ εὐλάβεια τοῦλάχιστον ἡ ὀφειλομένη εἰς τὸν θάνατον καὶ ἐνὸς σκόλου ἀκόμη, τί ἀπέγινε; Καὶ κανεὶς ἀπὸ τοσούτους ἐξύπνους ἀνθρώπους δὲν ἤκουσε ποτὲ ὅτι ὑπάρχει καὶ κάποια ἀρετὴ, ὅχι σχολαστικὴ, ἀλλὰ κοσμικὴ, μία ἀρετὴ πού τριφυροῖται καὶ εἰς τὰ σαλόνια ἀκόμη μεταξὺ τῶν φιλιζαντῶν τοῦ τσαϊτοῦ, ἡ ὁποία λέγεται *τάκτι*;

Εἰς κύριον ἄρθρον ἄλλης ἐφημερίδος, τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος ἐκρήμισε τὴν τρίτην ὑψηλὴν κορυφὴν τοῦ αἰῶνος μας — μετὰ τὸν Νίτσε καὶ τὸν Ἱψην — τὸ κοινὸν ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Τολστόι καὶ ὡς καλλιτέχνης καὶ ὡς φιλόσοφος ὑπῆρξε μὴδὲν καὶ ὅτι ὁ τάφος μαζί μετὰ τὰ κόκκαλά του θὰ καλῆναι ὁριστικῶς καὶ τὴν ἀμφίβολον φήμην του. Ἡ ἐφημερίς ἔσπευσε εἰς τὴν δόξαν αὐτὴν διὰ νὰ μὴν παρασυρθεῖ οἱ ἀναγνώσταις τῆς ἀπὸ τὰς ὑπερβολὰς τῶν φίλων τοῦ... Τολστοϊκοῦ κόμματος. Τὴν γνώμην τῆς ἡ ἐφημερίς στηρίζει εἰς σπουδαιότητα παρατήρησιν. Ὅταν ἐδημοσίευσεν λέγει εἰς ἐπιφυλλίδα τὴν «Ἀνναν Καρένιν» οἱ ἀναγνώσταις τῆς ἡσθάνθησαν ἄνιαν καὶ κόπωση, πρᾶγμα πού δὲν συνέβη διὰ κανένα ἀπὸ τὰ ἄλλα τῆς ἀναγνώσεως. Κάθε γνώμη σεβαστή. Ἡμεῖς ἀντιγράφομεν ἀπλῶς χάριν τῆς ἱστορίας.

Ὁ ἐνδοξότερος ἄνθρωπος τῆς Ἑλλάδος εἶναι σήμερον ὁ περίπλοκος ἐν Ἀμφίσει ἀνταποκριτὴς τοῦ «Σκοῖπ» κ. Γ. Σιμιστόπουλος. Αἱ ἐφημερίδες ἀναδημοσιεύουν ἀπλήστως τὰς ἀνταποκρίσεις του, ἡ εἰκὼν του ἐδημοσιεύθη εἰς ἐμφανεῖς θέσεις καὶ οἱ ἀναγνώσταις τοῦ εὐτυχοῦς «Σκοῖπ», ἀρχίζουν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐφημερίδος τῶν ἀπὸ τὴν τετάρτην σελίδα. Ὁ κ. Σιμιστόπουλος ἐννοεῖται ὅτι γράφει εἰς ἄπειστον καθαρὰν οὐσίαν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐβράβειεν ὁρισμένος ὁ κ. Μιστριώτης εἰς τὸν «Σεβαστοπούλειον Ἀγῶνα». Οἱ δημοτικισταὶ δὲν θὰ εἰμποροῦσαν νὰ ἐπιθυμήσουν μεγαλύνειαν ἀπολογιστὴν διὰ τὸν ἀγῶνα τῶν, ἀπὸ τὴν ἀνταπόκρισιν τῆς Ἀμφίσεως. Ὁ κ. Σιμιστόπουλος καὶ μετὰ τριπλασίαν μεγαλοφυΐαν θὰ ἦτον ἀδύνατον νὰ κάμῃ

τὰ θαύματά του, χωρὶς τὸ θαυμάσιον αὐτὸ ὄργανον τῆς καθαραιότητος. Καὶ ἂν ἔλθῃ ποτὲ ἡμέρα νὰ κατατεθῇ εἰς τὸ μουσεῖον ἡ γλώσσα αὐτὴ, τὴν ἑλληνικὴν τῆς θὰ αἰσθανθῶν σημαντικὰ οἱ μυθογράφοι καὶ οἱ σατυρισταὶ τοῦ μέλλοντος. Μήπως εἰς τὸν Σουρὴν δὲν ἔδωκε θεσαντοῦς ἐκφράσεις κομικῆς καὶ εὐρήματα σατυρικῶν ἀντιθέσεων; Τὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς χωρὶς αὐτὴν δὲν θὰ εἶχαμεν τὸν κ. Σιμιστόπουλον καὶ τοσούτους σήτορας καὶ ἀρθρογράφους τῆς Σχολῆς του, οἱ ὁποῖοι δὲν κατοικοῦν εἰς τὴν Ἀμφίσειαν, διὰ νὰ προκαλέσουν τὴν προσοχὴν τοῦ κοινῶς τῆς πρωτευούσης. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι ὁ ἐξ Ἀμφίσεως λογογράφος ἀφιέρωσεν δόλοκληρον ἀνταπόκρισιν εἰς τὸ Γλωσσικὸν ζήτημα καὶ τὴν καθαραιότητα ἀπὸ εὐνόητον εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸ ὄργανόν του. Ταυτοχρόνως ἐπροτάθη ἡ ὑποψηφιότης τοῦ διὰ τὴν μέλλουσαν Ἐθνικοσύνην.

Ὅλα αὐτὰ καὶ ἡ ἀπαίτησις τοῦ κ. Μιστριώτη, περὶ προσθήκης ἄρθρου εἰς τὸ Σύνταγμα, ἐξασφαλίζοντας τὴν αἰωνιότητα τῆς θείας γλώσσης, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἄσχετα πρὸς τὰς βουλὰς τῆς θείας Προνοίας. Οἱ προφηταὶ ἔρχονται πάντοτε εἰς τὸν καιρὸν τοῦ καὶ ὁ κ. Σιμιστόπουλος δὲν εἰμποροῦσε νὰ καθυστερήσῃ. Ἐφθάσεν εἰς τὴν εὐθετον στιγμὴν.

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἀνασκαφὴ Πηνυκός

ὍΤΙ τὸ μέγα ἡμικυκλικὸν ἐπίπεδον ἐπὶ τοῦ βορείου ἄκρου τοῦ πρὸς νότον τοῦ Ἀστεροσκοπεῖον λόφου εἶνε ἡ Πηνυξ, ἥτοι ὁ χώρος, εἰς ὃν συνήρχοντο αἱ ἐκκλησίαι τοῦ δήμου τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, παραδέχονται ἐσάτως σχεδὸν πάντες. Τὸ ἐπίπεδον ὀρίζεται πρὸς νότον ὑπὸ καθέτου ὑψηλῆς τοιμῆς τοῦ βράχου, ἐφ' ἧς ἐξέχουσιν ἐν τῷ μέσῳ τὸ βῆμα καὶ τινες βαθμίδες, ὑποστηρίζεται δὲ πρὸς βορρᾶν ἡ γενομένη ἐπίχωσις πρὸς ἰσοπέδωσιν αὐτοῦ δι' ἰσχυροτάτων ἡμικυκλικῶν ἀναλήμματος κτισμάτων διὰ λίθων ὧν ἕκαστος ἔχει ἀρκετῶν μέτρων διαστάσεις. Ἀλλοτε τὸ ἀνάλημμα τοῦτο ἦτο ἀρκετὰ ὑψηλότερον, διότι ὑπεστήριξε βαθμίδας τεθειμένας ἐπ' ἀλλήλων ὡς ἐν τῷ Διονυσιακῷ καὶ ἐν γένει τοῖς ἀρχαίοις θεάτροις, τὸ ἀνώτερον ὅμως μέρος αὐτοῦ κατεστράφη.

Οἱ πλείστοι τῶν ἀρχαιολόγων παραδέχονται ὅτι τὸ ἀνάλημμα τοῦτο ἐκτίσθη περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 5 ἑκατομυριατρικῆς, ὁπότε μετὰ τὴν ἐδρασίαν τοῦ Ἀθηναίου δημοκρατικοῦ πολιτεύματος διεσπείσθη θεατροειδῶς ἡ Πηνυξ διὰ νὰ εἶνε καταλληλότερα εἰς τὰς συναθροίσεις τοῦ λαοῦ. Ἀρχαιολόγοι τινὲς καὶ πρὸ πάντων ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς Dreyer ἰσχυρίζονται, ὅτι τὸ ἀνάλημμα ἦτο πολὺ ἀρχαιότερον ἀναγόμενον εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους τῶν Κουρῶν, εἰς οὓς ἀποδίδονται καὶ τὰς ἐπὶ τῶν βράχων καὶ ἐντὸς αὐτῶν κτισμένας οἰκίας, ὧν ἔχῃ πολλά καὶ μέγας ἡμῶν διετηρήθησαν ἐπὶ τῶν παρὰ τὴν Ἀκρόπολιν λόφων.

Παρὰ διαφορίαν τοῦ ζητήματος τοῦτον τῆς χρονολογίας τοῦ ἀναλήμματος τῆς Πηνυκῆς ἐπεχείρησεν ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρία δοκιμαστικὴν ἀνασκαφὴν διὰ τοῦ ἐφόρου Κ. Κουρουνιώτου. Σκοπὸς τῆς ἀνασκαφῆς ἦτο νὰ ἐξετασθῇ ἡ ἐπιρροὴ τοῦ ἀναλήμματος, ὅπως ὀριζομένης τῆς χρονολογίας ταύτης διὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐφιστομένων πραγμάτων, κατορθωθῇ νὰ ὁρισθῇ καὶ ἡ χρονολογία τοῦ ἀναλήμματος, τὸ ὁποῖον πάντως θὰ ἦτο ἀνέχρονον ἢ βατερωτέρον τῶν ἐν τῇ ἐπιχώσει πραγματικῶν.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀνασκαφῆς ἦτο ὅλος ἀπροσδόκητος. Λίαντα μὲν τὸ ζήτημα τῆς χρονολογίας τοῦ ἀναλήμματος, ἀλλὰ τὸ ζήτημα τῆς ἱστορίας τῆς Πηνυκῆς ἐν γένει περιπλέκεται ἐκ νέου.

Ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως εὐρέθησαν τεμάχια ἀγγείων, ἀνερχόμενα μέχρι τῶν μέσων τῆς 5 ἑκατονταετηρίδος, φθάνοντα δὲ καὶ μέχρι τοῦ τέλους τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος, ὥστε τὸ μέγα ἀνάλημμα δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐκτίσθῃ, οὔτε κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, οὔτε περὶ τὰς ἀρχάς τῆς 5 ἑκατονταετηρίδος, ἀλλὰ κατὰ τὸ τέλος μόλις τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος.

Πλὴν τοῦτου ὁμως εὐρέθη κεχωσμένον διὰ τῆς ἐπιχώσεως καὶ ἕτερον ἀρχαιότερον ἀνάλημμα 7 μέτρα περίπου ἑσωτέρω τοῦ ἐκ μεγάλων λίθων ἀναλήμματος. Τοῦτο εἶνε κτισμένον διὰ μικροτέρων λίθων, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ παραλλήλων χαμηλῶν δόμων, ὧν ὁ κατώτερος ἐξέχει πάντοτε ἀρκετὰ πρὸ τοῦ ἀνωτέρου, δι' οὗ καθίστατο τὸ ἀνάλημμα ἰσχυρότερον. Εἶνε καὶ τοῦτο ἡμικυκλικὸν καὶ ἦτο κατεστραμμένον, ὅτε ἐσφωρεύθη ἢ ἐπὶ χῶσις κτισθέντος τοῦ ἐκ μεγάλων λίθων νέου ἀναλήμματος. Ἐν τῷ μέσῳ περίπου τοῦ ἀναλήμματος τοῦτου ἐξέχει κλίμαξ, δι' ἧς ἀνέρχοντο εἰς τὸ ἐπίπεδον.

Δυστυχῶς ἡ ὕψισθεν τοῦ ἀναλήμματος τοῦτου σφωσμένη ἐπὶ χῶσις ἦτο ἐλαχίστη καὶ οὐδὲν χαρακτηριστικὸν πρᾶγμα πρὸς ὁρισμὸν τῆς χρονολογίας εὐρέθη ἐν αὐτῇ.

Γεννάται λοιπὸν νέον ζήτημα, πότε ἐκτίσθη τὸ παλαιότερον τοῦτο ἀνάλημμα, καὶ διὰ ποῖον λόγον καὶ πότε ἀκριβῶς περὶ τοῦ τέλους τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος ἐμεγεθύνθη τὸ ἐπίπεδον τῆς Πνυκὸς κτισθέντος τοῦ νέου μεγαλυτέρου ἀναλήμματος.

K.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Εἰς τὰς 29 Ὀκτωβρίου ἤρχισεν τὰς παραδόσεις του εἰς τὴν Μ. αἰθούσαν τῆς Νομικῆς σχολῆς, ὁ καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου κ. Κωνστ. Μ. Ράλλης πραγματευθεὶς τὴν ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν τῆς σχέσεως ἐκκλησίας καὶ πολιτείας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Συνοψίζομεν εἰς ὀλίγας λέξεις τὸ ἐνδιαφέρον θέμα:

Ἡ σχέση Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, παρίσταται ὑπὸ δύο μορφαί τὴν τῆς Ἐνώσεως ἢ ἐνότητος καὶ τὴν τοῦ χωρισμοῦ. Ἡ μορφή τῆς ἐνώσεως διεισροφῶθη εἰς τὰ δύο συστήματα τοῦ Ἱεροκρατικοῦ, ἥτοι τῆς τελείας ὑποταγῆς τῆς πολιτείας εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοῦ Πολιοκρατικοῦ τῆς τῇ πολιτείας τελείας ὑποταγῆς τῆς ἐκκλησίας. Τὸ πολιοκρατικὸν τοῦτο σύστημα διευπῶθη ὑπὸ τρεῖς μορφαί, τὴν τοῦ Καίσαροπατισμοῦ, τὴν τοῦ θεοκρατισμοῦ καὶ τὴν τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ἡ μορφή τῆς ἐνώσεως διεισροφῶθη εἰς τὰ δύο συστήματα τοῦ Ἱεροκρατικοῦ, ἥτοι τῆς τελείας ὑποταγῆς τῆς πολιτείας εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοῦ Πολιοκρατικοῦ τῆς τῇ πολιτείας τελείας ὑποταγῆς τῆς ἐκκλησίας. Τὸ πολιοκρατικὸν τοῦτο σύστημα διευπῶθη ὑπὸ τρεῖς μορφαί, τὴν τοῦ Καίσαροπατισμοῦ, τὴν τοῦ θεοκρατισμοῦ καὶ τὴν τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ἡ μορφή τῆς ἐνώσεως διεισροφῶθη εἰς τὰ δύο συστήματα τοῦ Ἱεροκρατικοῦ, ἥτοι τῆς τελείας ὑποταγῆς τῆς πολιτείας εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοῦ Πολιοκρατικοῦ τῆς τῇ πολιτείας τελείας ὑποταγῆς τῆς ἐκκλησίας. Τὸ πολιοκρατικὸν τοῦτο σύστημα διευπῶθη ὑπὸ τρεῖς μορφαί, τὴν τοῦ Καίσαροπατισμοῦ, τὴν τοῦ θεοκρατισμοῦ καὶ τὴν τοῦ Προτεσταντισμοῦ.

Τὸ Σάββατον 13 Νοεμβρίου εἰς συνεδρίασιν τῆς Ἱατρικῆς Ἑταιρίας προεδρευομένην ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γερουλάνου, ὁ κ. Ἀλέξανδρος Φωκᾶς φαρμακοποιὸς καὶ χημικὸς ἀνέγνωσεν ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρονσαν μελέτην του ἐπὶ τῆς θεωρίας τῶν ζυμώσεων. Εἰς τὴν μελέτην αὐτὴν μετὰ ταχεῖαν ἐπισκόπησιν τῶν μέχρι καὶ τοῦ Pasteur θεωριῶν, ἀνέγνωσεν λεπτομερῶς τὰ σημερινὰ ἀντίληψιν καθ' ἣν αἱ ζυμώσεις ὀφείλονται εἰς τὰς διαστάσεις αἱ ὁποῖαι ὡς οὐσίαι καταλυτικαί ἐπιταχύνουσι τὰς ἀντιδράσεις καὶ ἐπιφέρουσι τὸ σημεῖον τῆς ἰσορροπίας. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν χημικὴν σύστασιν, στηριζόμενος εἰς πλείστας παρατηρήσεις μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἰδικαί του, δὲν παραδέχεται αὐτὰς ὡς κατ' ἀνάγκην λευκοματοειδεῖς, ἐπιμένει εἰς τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐνεργείας τῶν διαστάσεων τοῦ μεταλλικοῦ στοιχείου καὶ ἐκφράζει ἐν τέλει

τὴν ἐντύπωσιν του ὅτι εἰς τὰς διαστάσεις ἡ καταλυτικὴ δύναμις ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ μεταλλικὸν στοιχεῖον (μέταλλον ἢ ὀξύ) τὸ ὁποῖον ἐν ἰδίᾳ μορφῇ (πιθανῶς ὁ παρατηρηθεὶς τῶν κολοειδῶν κρυσταλλῶν ἢ ἡ ἰονώσις) ἔχει τὴν καταλυτικὴν δύναμιν. Τὸ μετ' αὐτοῦ συνηνωμένον ὁργανικὸν περίβλημα τὸ συνηθέστατα λευκοματοειδὲς θὰ ἔχῃ οὕτω τὴν ιδιότητα νὰ καθορίσῃ κυρίως τὰς ἀντιδράσεις προσελπίμενον διὰ τῶν πλαγίων αὐτοῦ ἀλύσεων ὡς ὑποδοχέων, τῶν ὁργανικῶν οὐσιῶν τῶν ὁποίων προκαλεῖ τὴν ἀλλοίωσιν.

Τὸν κ. Ἀλέξανδρον Φωκᾶν συνεχάρη θερμῶς ὁ πρόεδρος κ. Μ. Γερουλάνος ὡς καὶ ὁ κ. Ο. Ρουσόπουλος ὅστις ζητήσας τὸν λόγον συνεχάρη τὴν Ἱατρικὴν Ἑταιρίαν, διότι ὑπὸ τὴν στέγην αὐτὴν γίνονται τοιαύτης ἀξίας ἐπιστημονικαὶ ἀνακοινώσεις.

Ο κ. Ι. Χρυσάφης ἐκθέτων εἰς τὴν «Μελέτην», τὰς γνώμας τοῦ Γαληνοῦ περὶ γυμναστικῆς λέγει ὅτι μεγίστην σημασίαν ἀποδίδει ὁ ἀρχαῖος ἱατρός καὶ συγγραφεὺς εἰς τὰ γυμνάσματα τὰ ὁποῖα, ὅχι μόνον τὸ σῶμα ἀσχοῦσι ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν ψυχὴν τέρπον. Ἐξαίρει λοιπὸν τὴν διὰ τῆς σφαιρᾶς παιδίαν ἢ ὁποῖα περιλαμβάνει τὰ πλείστα στοιχεῖα τῆς συμπεριφορῆς καὶ ὕγινης ἀσκήσεως. Κατὰ τὴν παιδίαν αὐτὴν κινῶνται ἐξ ἴσου ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος. Καὶ τὸ εἶδος τῆς κινήσεως ἡμπορεῖ νὰ εἶναι σφοδρὸν ἢ ἡσυχον ἀναλόγως τῆς βουλήσεως τοῦ παιζόντος καὶ τῆς σωματικῆς του διαθέσεως. Μὲ τὴν παιδίαν αὐτὴν ὅλον τὸ σῶμα τίθεται εἰς ἐντονὸν κίνησιν: ἡ μέση, τὰ σκέλη, τὰ χεῖρα, τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα, ὅλα τὰ μέλη. Γυμνάζεται ἐπίσης ἡ ὄρασις καὶ ἡ εὐστοχία. Τὸ παιγνίδι αὐτὸ ἀπαιτεῖ νὰ ἐκτίθεται κανεὶς ἐν καιρῷ ἀποκρύπτων συγχρόνως τὴν ἐνέργειάν του καὶ ὀξέως νὰ δράττεται πάσης εὐνοϊκῆς περιστάσεως καὶ νὰ σφετερίζεται τὰ τῶν ἐναντίων ἢ βιάζων ἢ εὐδοκίᾳς ἐπιτεθέμενος καὶ νὰ φυλάττῃ τὰ κτηθέντα, ἀκριβῶς ὅπως οἱ ἀγαθοὶ στρατηγοί.

Τὴν 7 Νοεμβρίου περὶ τὸ πρῶν ἀπέθανε ὁ Λέων Τολστόι. Εἰς προσεχῆς τεύχος θὰ δημοσιεύσωμεν μελέτην περὶ τοῦ ἔργου του. Σήμερον δίδομεν μερικὰς βιογραφικὰς σημειώσεις.

Ὁ Τολστόι ἐγεννήθη τὸ 1828 εἰς τὸ χωρίον Γιασνάγια Πολιάνα. Μετὰ τὰς πανεπιστημιακὰς του σπουδὰς κατετάχθη ὡς ὑπαξιωματικὸς εἰς τὸν ρωσσικὸν στρατόν. 23 ἐτῶν ἐστάλη εἰς τὸν Καύκασον. Ὁ στρατιωτικὸς βίος καὶ αἱ καλλοναὶ τοῦ Κανκασοῦ ἐπροξένησαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν φαντασίαν του. Ἐγραψε τότε τὰ πρῶτα του ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπέσυραν τὴν γενικὴν προσοχὴν: «Παιδικὴ ἡλικία», «Ἐφηβικὴ ἡλικία», ἀργότερα «Ἡ νεότης».

28 ἐτῶν ἀπεστρατεύθη καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν Πετρούπολιν ὅπου ἡ νέα φιλολογικὴ γενεὰ Τουργκένιεφ, Некрасов, Гоголь καὶ ἄλλοι ἦσαν συγκεντρωμένοι. Ἀπ' ἐκεῖ ταξιδεὺς εἰς τὴν Εὐρώπην νὰ μελετήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα. Ἐπιστρέψας εἰς τὸ χωρίον του ἐσύστησε πρότυπον σχολεῖον καὶ ἐξέδωκε περιοδικὸν εἰς τὸ ὁποῖον ἔδωκε τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου του Γιασνάγια Πολιάνα, ὅπου αἱ βαθεῖαι του σκέψεις γίνονται ἀντικείμενον συζητήσεων. Αἱ παιδαγωγικαὶ του ιδεαὶ φθάνουν εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον: ἀπεκρίθη ὅλα τὰ εκπαιδευτικὰ ἰδρύματα καὶ ἐξήγησε τὴν πλήρη ἐλευθερίαν τῆς διδασκαλίας ὅπου ὁ καθεὶς νὰ διδάσκῃ μεταδίδων τὰς γνώσεις του εἰς δημοσίας διελέξεις, διότι εἰς τὰ ὑπάρχοντα συστήματα διέβλεπε τὴν βίαν τοῦ ἐνὸς ἀτόμου ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

34 ἐτῶν ἐνυμφεύθη καὶ ἀπεμονώθη εἰς τὴν Γιασνάγια Πολιάνα ὅπου καὶ ἔγραψε τὸ ἀριστοτεχνικὸν του «Πόλεμος καὶ Εἰρήνη». Ἐπανελάβεν κατόπιν τὰς παιδαγωγικὰς του μελέτας καὶ συγχρόνως ἐξηκολού-

θησε τὸ φιλολογικὸν του ἔργον: «Ἄννα Καρένιν», «Ἐξομολόγησις», «Τὸ κρᾶτος τοῦ ζῳφου» «Ἀνάστασις» κ. λ. π.

Εἰς τὸ τεύχος αὐτὸ δίδομεν ὀλίγας σημειώσεις του ἀπὸ τὸν πρόλογόν του εἰς τὴν γαλλικὴν ἐκδόσιν «Βίος καὶ Ἔργα τοῦ Τολστόι» ἡ ὁποία ἐξεδόθη τὸ 1906.

Αἱ τελευταῖαι λέξεις τοῦ φιλοσόφου ἦσαν: ὑπάρχουν ἑκατομμύρια λαοὶ ὑποφέροντα εἰς τὸν κόσμον.

Ἀποθνήσκων παρηγγεῖλε νὰ ταφῇ εἰς ἕνα λόφον πλησίον τῆς ἐπαύλειός του εἰς τὴν Γιασνάγια Πολιάνα. Χιλιάδες χωρικῶν ἐπήγαν ν' ἀποχαιρετήσουν τὸν μέγαν νεκρόν.

Ο κ. Γρ. Ξενόπουλος εἰς τὰς «Ἀθήνας» λέγει διὰ τὸν Τολστόι:

«Μέγας καλλιτέχνης ὁ Τολστόι εἶνε καὶ μέγας φιλόσοφος εἰς αὐτὰ τὰ καλλιτεχνικά του ἔργα. Ἀκριβῶς ἡ ἀνωτέρα του σκέψις τοῦ ἔδωκε τὴν ἀνυπερβλήτον ἐκείνην δύναμιν τῆς παρατηρήσεως, τῆς περιγραφῆς, τῆς ἀνατομίας ψυχῶν καὶ τῆς δημιουργίας ἀνθρώπων. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπαν οἱ κριτικοὶ περὶ ἐνὸς ἄλλου μεγάλου καλλιτέχου-φιλοσόφου, τοῦ Ἰην, ὅτι κατὰ-μέγεθος νὰ βλέπῃ τὰς ἰδέας του ὡς Ἀνθρώπους πραγματικούς καὶ νὰ κάμνῃ τοὺς ἥρωας τῶν δραμάτων του αἰώνια Σύμβολα, ἰσχύει καὶ διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ Τολστόι. Κάθε ἥρωας του εἶνε ἄνθρωπος ζωνταῖος, πραγματικώτατος: καὶ ὁμως θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι τὸν ἐπλάσεν ἐπιτηδεύς, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἰδέαν του. Τοῦτο εἶνε ἡ μεγαλύτερα τελειότης, τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ὅπου ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ ἡ καλλιτεχνικὴ δημιουργία.

Ἄν αἱ υπερβολαί, αἱ πλάναι ἴσως τῆς φιλοσοφίας τοῦ Τολστόι δὲν ἐπηρεάζουν τὸ μεγαλεῖον του ὡς φιλοσόφου, κατὰ μείζονα λόγον δὲν ἐπηρεάζουν τὸ μεγαλεῖον του ὡς καλλιτέχου. Καὶ ἐπειδὴ ἡ καλλιτεχνικὴ φιλοσοφία εἶνε ἴσως ἡ ἀνεκφραστός, ἡ ἐκφραζομένη μόνον διὰ τῶν καλλιτεχνικῶν μορφῶν, τὰ μυθιστορήματα αὐτὰ τοῦ Τολστόι, θρίαμβος τῆς τέχνης, θὰ ζήσουν ἀθάνατα, καὶ μόνον μετὰ τὴν ὑπεβλητικὴν, τὴν μυστηριώδη των γλώσσαν θὰ διδάσκῃ ὁ φιλόσοφος εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ μέλλοντος τὴν μεγάλην Ἀλήθειαν, ἀπληλαγμένην καὶ ὑπερβολὴς καὶ κάθε πλάνης...»

ΕΓΓΡΑΦΕ ὁ Τολστόι:

Οἱ ἄνθρωποι ζοῦν ὅπως ζῇ ἡ φύσις. Πεθαίνουν, γεννιῶνται, ζευγαρώνουν, ξαναγεννιῶνται, πολεμοῦν, πίνουν, τρώγουν, χαίρουν καὶ κατὰ περισσότερον πεθαίνουν καὶ κάμνουν ὅ,τι κάμνει ὁ ἥλιος, ἡ χλόη, τὸ ζῶον, τὸ δένδρον. Αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος τῶν νομῶν. Ἡ εὐτυχία των εἶναι νὰ εὐρίσκωνται μετὰ τὴν φύσιν.

Ἀλήθεια εἶναι ὁ θάνατος.

Κρέας δὲν ἔτρωγε, οὔτε ψάρι, οὔτε τίποτε τὸ ὁποῖον εἶχε ζῶν. Τοὺς ἰδικούς του ὁμως δὲν τοὺς ἀνάγκασε νὰ κάμουν τὸ ἴδιον.

Ὁ Τουργκένιεφ ἔλεγε διὰ τὸν Τολστόι: ὁ μέγας συγγραφεὺς τῆς ρωσσικῆς γῆς.

Ἰδοὺ ἔξῃ ἐντολαί του τὰς ὁποίας ἐφήρμοσε εἰς μίαν ἐποχὴν τῆς ζωῆς του:

Κάμε με κάθε τρόπον ὅ,τι ἀποφάσεις νὰ κάμῃς.

Ὅ,τι κάνεις, κάμε το καλὰ.

Ποτὲ μὴ ζητῇς στὸ βιβλίον ὅ,τι ἐλησιμόνησες: προσπάθησε νὰ τὸ θυμηθῇς.

Ἀνάγκασε τὸ πνεῦμα σου νὰ ἐργάζεται μετ' ὅσων δύναμιν ἡμπορεῖ νὰ ἐργασθῇ.

Διάβαζε καὶ σκέπτοτο πάντα μεγαλοφώνως.

Ποτὲ μὴ ντρέπεσαι νὰ πῇς σ' ἐκείνους ποὺ σ' ἐνοχλοῦν ὅτι σ' ἐνοχλοῦν: πρῶτα κάμε τους νὰ τὸ νοιώσουν: ἂν δὲν τὸ καταλάβουν, δικαιολογήσου καὶ πῆς τους τὸ καθαρά.

ΚΑΙ ὁ Σουρὴς εἰς τὸν «Ρωμῆον» διὰ τὸν Τολστόι:

Πάντα θὰ στεφανώνεται
στὸν κόσμον κι' ἕνας κι' ἄλλος
φιλόσοφος μεγάλος,
προφήτης οὐρανόπεμπτος,
μεγαλομάρτυς ἥρωας,
ὁ κόσμος ὅμως διαρκῶς
θὰ μένῃ δούλος τῆς σαρκὸς
καὶ μες στὴ λάσπη τῶν παθῶν
θὰ χώνεται σὰν χοῖρος.

ΑΠΟ τὸ ἡμερολόγιόν του:

«Ἕνας καλὸς τρόπος γιὰ νὰ εἶσαι εὐτυχής, εἶναι νὰ ἀπλῶνῃς γύρω σου παντοῦ καὶ χωρὶς κανόνα, ὅπως ἡ ἀράχνη, ἕνα μεγάλο δίχτυ ἀγάπης ὅπου νὰ πιάνεται καθεὶ πού περνᾷ: μιὰ γρη῏, ἕνα παιδί, ἕνας ὑπηρετὴς...»

Ὁ Τολστόι ὑπέφερε γιὰ τὴν ἀσχημιά του: τὸ ἔλεγε συχνὰ εἰς τὴν γυναικαδέλφην του. Δὲν ἤξερε ὁ ἴδιος, γράφει εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά της, τί γοητεία ἔδινε στὴ φυσιογνωμία του ἡ βαθεῖα δύναμις τῆς σκέψεώς του, οὔτε πόσον γλυκὺ καὶ ἐκφραστικὸν ἦτο τὸ βλέμμα του.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐφετεινῶν διαλέξεων τῶν γαλλικῶν «Χρονικῶν» εὐρίσκομεν μίαν ὁμιλίαν τοῦ ποιητοῦ Ι. Ρισπὲν περὶ τῶν μαντείων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, περὶ Πυθίας, μαγισσῶν καὶ ἄλλων σχετικῶν θεμάτων. Ἐν αὐτῷ τὰ σχετικά αὐτὰ θέματα εἶναι καὶ ἡ ἱατρικὴ, ἡ ὁποία εἶχε τότε ἀνακαλύψῃ πράγματα ποὺ τώρα τὰ ξανα-ανακαλύπτουν, λέγει ὁ ὁμιλητής. Μίαν ἀπὸ τὰς πηγὰς ὅπου παίρνει πολλὰς καὶ χρησιμοτάτας πληροφορίας, ἀναφέρει κολακευτικώτατα ὁ Ρισπὲν, τὸ πρὸ 2 ἐτῶν ἐκδοθὲν ἐν Ἀθήναις πολὺ ἐνδιαφέρον βιβλίον τοῦ φίλου καὶ ἐκτάκτου συνεργάτου μας κ. Ἀ. Ἀραβαντινοῦ «Ἀσκησιὶς καὶ Ἀσκησιεῖα». Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες δὲν πολυσκοτίζομεθα διὰ τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν τῶν ἰδικῶν μας. Ὀλίγος λόγος ἔγινε τότε εἰς τὸν ἑλληνικὸν τύπον διὰ τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ συγχρόνως ἐπαγωγὸν ἔργον τοῦ κ. Ἀραβαντινοῦ. Νά, τώρα ποὺ μάς τὸ θυμίζου οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ τὸ ἀναφέρουν εἰς τὰς φιλολογικὰς ἐργασίας των. Καὶ ἄλλοτε εἴχαμεν ἰδῆ ἀναφερόμενον εὐφημώτατα τὸ βιβλίον αὐτὸ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ Δελτία τῆς Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βελγίου καὶ τῶν Παρισίων.

Ἡ ζωὴ ὁλοένα γίνεται περισσώτερον ἀκριβὴ παντοῦ. Τὰ ἐνοῖα, τὸ ψῆμα, τὸ κρέας, τὰ ἀποικιακά, σχεδὸν ὅλα τὰ τρόφιμα ἀνεβαίνουν. Ὁ κ. Γ. Φερρέρο εἰς τὸν Φιγὰρὸ ζήτηι τὰ αἰτία: Πρῶτον ἡ καταπληκτικὴ αὐξήσις τοῦ χρυσοῦ. Ἡ περυσινὴ παραγωγή χρυσοῦ ἀνῆλθε εἰς 2.250.000.000 φράγκα. Πρὸ 20 ἀκριβῶς ἐτῶν ἀνῆρχετο μόλις εἰς 615.000.000. Ἡ ἀξία τοῦ χρυσοῦ ἐπομένως χαμηλόνει καὶ ἐπέρχεται ἡ ὑπερτίμησις τῶν διαφορῶν εἰδῶν.

Ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα αἰτία ἡθικὰ καὶ ψυχολογικά. Ὅπως οἱ ἄνθρωποι ἐγκαταλείπουν τὴν ἐξοχὴν καὶ συγκεντρώνονται εἰς τὰς πόλεις, ἔτσι καὶ τὰ κεφάλαια συγκεντρώνονται εἰς τὴν βιομηχανίαν τὸ ἐμπορεῖον καὶ τὰ μεγάλα δάνεια τῶν Κρατῶν καὶ παραμε-

λοῦν τὴν γεωργίαν. Αἱ πόλεις, αἱ βιομηχανία, ἡ πολυτέλεια αὐξάνουν καταπληκτικὰ ἡ αὐξήσεις αὐτὴ φέρνει καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς καταναλώσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ἡ ζήτησις εἶναι μεγάλη, καὶ αἱ τιμαὶ ἐπομένως ὑψώνονται. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἡ κρίσις εἶναι σοβαρὰ καὶ αἱ προσδοκίαι ἐκλογαὶ τοῦ 1912 θὰ βασισθοῦν εἰς τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου ζητήματος δι' ἀγορᾶς ἀπειρῶν ἐκτάσεων καὶ διαθέσεως κολοσsaίων κεφαλαίων εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἡ ζωὴ λοιπὸν τῶν πόλεων γίνεται ἀκριβὴ ἀντιθέτως πρὸς τὴν ζωὴν τῆς ἐξοχῆς. Ἐξ ἄλλου ἡ κατάστασις αὐτὴ ἀνακουφίζει τὸν γεωργόν, τὸν μικροκτηματίαν, τοῦ ὁποῖου ἡ ζωὴ γίνεται ἀνευτέρη. Ὡστε ἡ κρίσις ἔχει καὶ τὸ καλὸν τῆς μέρους, τὴν βελτίωσιν τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ. Διὰ τοὺς πληθυσμούς τῶν πόλεων ἓνα μόνον μέσον θεραπείας ἀπομένει: ὁ περιορισμὸς τῶν μεγάλων δαπανῶν, ἡ οἰκονομία.

Εἰς ἓνα νέον βιβλίον τοῦ Φερδινάνδου Μπάκ, Voyage Romantique chez Louis II de Bavière, δίδει τὴν εἰκόνα τοῦ ἀντυχῶς βασιλέως τῆς Βαυαρίας, τοῦ ὁποῖου εἶναι γνωστὴ ἡ ἱστορία καὶ ὁ τραγικὸς θάνατος κατὰ τὸ 1886 εἰς τὴν λίμνην Στάρνμπεργκ.

Ἰδοὺ πὺς διηγείται τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως ἡ Μαντάμ Κατερίν, ἡ Τυρολέα:

Τὸν πῆραν στὴ φυλακὴν τοῦ κοντὰ στὴ λίμνη Στάρνμπεργκ. Ξεύρετε πὺς ἤθελαν νὰ τὸν φυγαδεύσουν. Τὸ ἴδιο βράδυ πὺς πνίγηκε, μὰ ἅμαξα κλειστὴ ἔπεριμενε τὸν βασιλέα ὅπως δλόκληρες στὴν ἄκρην τοῦ πάρκου. Γὰ νὰ φθάσῃ ὅμως ἐκεῖ ἀπὸ τὸν πύργον, ἔπρεπε νὰ πηδῇ καὶ ψηλὰ κάγκελα πὺς προχωροῦσαν ὡς μέσα στὸ νερὸ ἡ ἔπρεπε κολυμβῶντας νὰ περάσῃ τὸ ἐμπόδιον. Ὁ βασιλεὺς περιπατοῦσε στὴν ὄχθη τῆς λίμνης. Ὁ Γούδεν, ὅπως ξέρετε, τὸν συνώδευε. Ὁταν ἔφθασε στὴν ἄκρην τοῦ πάρκου ὁ βασιλεὺς οἰχθῆκε στὴ λίμνη γὰ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ πὺς τὸν περιέμενε ἡ ἅμαξα. Ἦταν καλὸς κολυμβητής. Ὁ ἱατρὸς ἔπεσε καὶ αὐτὸς κατόπιν του. Τὶ τρομερὴ πάλιν μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἀνθρώπων... Ὁ βασιλεὺς εἶχε πάντα μαζί του τὰ λογιῶν δεμένα σ' ἓνα λουρί. Μ' αὐτὰ χτυπώντας κάτω ἀπὸ τὸ νερὸ τὸν Γούδεν τοῦ ἀνοίξε τὸ κρανίον...

Ἄλλου διηγείται ἡ ἴδια τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ φυλακισμένου βασιλέως:

Μία νύχτα εἶχε ἔλθει, ὅπως πάντα, χωρὶς νὰ τὸν περιμένωμεν. Ἦμουν τότε 16 ἐτῶν καὶ ἦρθα γὰ τὴν Πεντηκοστὴ ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Βυρτσμπουργκ νὰ ἰδῶ τὴ μητέρα μου. Ὁλος ὁ κόσμος μιλοῦσε τότε γὰ τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ βασιλέως, μὰ κανεὶς ἀκόμη δὲν ἤξευρε τίποτε. Εἶχε γευματίσῃ μετ' ὅπως τῶν κερῶν. Ὁ βασιλεὺς ἐκονδοῦνιζε πολλὴν ὥρα, μὰ κανεὶς δὲν ἤκουε. Τότε ἐτόλμησα νὰ πάω ἐγὼ, νὰ ἰδῶ τί ἤθελε. Ἦταν καθισμένος ἐμπρὸς στὸ τραπέζι του καὶ κρατοῦσε τὸ κεφάλι μετ' ὅπως τὰ δύο του χέρια.

Μὲ κύτταξε μετ' ἀπορία καὶ μετ' ὥς τῆς θέλει. Τοῦ ἐξήγησα ὅτι ἔλειπαν οἱ ὑπηρεταὶ καὶ ἀναγκάσθηκα νὰ πάω ἐγὼ, στὴ θέσι του: ὁ βασιλεὺς ὠρτισμένως ἔλεγε πὺς θὰ τοὺς σφάξῃ ὅλους αὐτοὺς τοὺς σκύλους. Ἐπειτα ἠρώτησε καὶ μ' ἐρώτησε τί σκέπτομαι γὰ τὴ ζωὴ.

Ἐγὼ εὗρισκα τὴ ζωὴ πολὺ καλὴ: μὰ δὲν ἔπρεπε βέβαια ν' ἀπαντήσω ἔτσι καὶ εἶπα:

— Πρέπει νὰ τὴν πάρῃ κανεὶς ὅπως ἔρχεται. Ἐπειτα μετ' ὥς τῆς λέγουν γι' αὐτὸν στὴ χώρα, ἂν ἡ θέσις του ἦτον ἐκκλίνουσα.

Τοῦ εἶπα ὅτι οἱ Τυρολέοι ἄρχισαν νὰ φοβοῦνται γὰ τὴ ζωὴν του καὶ ἦταν ὅλοι ἔτοιμοι νὰ τὸν ὑπερασπισθοῦν.

Ἐφάνηκε εὐχαριστημένος. Ἐπειτα πάλιν ἐμελαγχόλησε. Ἐξήρανα ἔσκυψε πάνω στὸ τραπέζι κρατώντας μετ' ὅπως τὰ δύο χέρια τὸ κεφάλι του: Δὲν μπορῶ νὰ ζήσω ἀπὸ τὴ ντροπὴ μου νὰ με θεωροῦν τρελλό...

Δὲν ἤξερα τί νὰ κάμω: γονάτισα μπροστὰ στὸν βασιλέα καὶ τοῦ φιλοῦσα τὰ χέρια λέγοντάς του νὰ μοῦ πῇ ἂν ἤμποροῦσα νὰ τοῦ χρησιμεύσω σὲ τίποτε. Στὰ μάλιστα τὰ δικὰ μου ἦταν ἓνας ἅγιος, μολονότι ἔτρωγε πολὺ.

Μὲ κύτταξε μετ' ἀπορία. Ἦθελον νὰ φύγω. Μονομιάς μοῦ ἐγενετο νὰ μείνω. Τὰ μάτια μου ἦταν γεμάτα δάκρυα. Ἐπῆρε τὸ μαντύλι του καὶ σκούπισε ἀπαλὰ τὰ δάκρυά μου. Ἐπειτα ἔσκυψε καὶ μοῦ εἶπε: Μὲ συγχωρεῖς ποντικί (Kleine Mauss). Τὰ λόγια του μετ' ἐλύθησαν περισσότερον καὶ ἄρχισα νὰ κλαίω δυνατά.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἦλθε ὁ ὑπαξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας, καὶ ὁ βασιλεὺς τὸν διέταξε νὰ με ὁδηγήσῃ στὸ δωμάτιόν τῆς μητέρας μου. Ἀπὸ τότε δὲν ξαναεἶδα τὸν βασιλέα.

Τὸ βραβεῖον Νόμπελ τῆς φιλολογίας ἐδόθη ἐφέτος εἰς τὸν Γερμανὸν συγγραφέα Παῦλον Χάϋζε. Ὁ Χάϋζε εἶναι ὀγδοήντα ἐτῶν. Εἰς μικρὰν σκιαγραφίαν τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ δ. κ. Μωρίς Μυρέ εἰς τὰ γαλλικὰ Χρονικά λέγει ὅτι τὰ ἔργα του ἀπευθύνονται εἰς ὀλίγους ἐκλεκτούς. Εἰς τὸ θέατρον, δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι ἐλέγχε. Οἱ λόγοι ἐκτιμῶν ἰδιαίτερος τοὺς στίχους του. Ἐξαιρετικῶς τὰ *Gedichte, Neue Gedichte* καὶ *Totennieder*. Εἰς τὸ διήγημα διεκρίθη περισσότερο καὶ τὰ διηγήματά του *Unvergessliche Vortel, der letzte Kentaure*, θὰ ἔχουν καλὴν θέσιν εἰς τὰς μελλούσας ἀνθολογίας. Ἐγραψε καὶ μυθιστόρημα ἐκ τῶν ὁποίων τὸ *Im Paradiese, εἰς τὸν Παράδεισον*, εἰκὼν τῶν ἡθῶν τοῦ Μονάρχου, εἶναι γραμμένα μετ' πολλὴν λεπτότητα καὶ γοητείαν.

Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ βλέπομεν τὴν ζωὴν τῶν καλλιτεχνῶν μεταξὺ 1869 καὶ 1871. Τότε τὸ Μόναχον εἶχε φυσιογνωμίαν, πολὺ πῶς διαφοροετικὴν ἀπὸ τὴν σημερινήν. Τὰ ἡθῶν τῶν ζωγράφων καὶ τῶν γλυπτῶν δὲν ὁμοιάζαν μετ' ὅπως τῶν συναδέλφων τῶν τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ Ντύσελντόρφ. Αἱ περιγραφαὶ τοῦ Χάϋζε εἰς τὸ μυθιστόρημα αὐτὸ δὲν ἀπεικονίζουσιν πλέον ὅλους δόλους τὴν τάξιν αὐτὴν σήμερον. Ἐν τούτοις ἡ ἐντύπωσις τοῦ ἔργου ἀπομένει βαθειὰ εἰς τὸν ἀναγνώστην.

Τὸ Μόναχον, λέγει ἐν ἀπὸ τὰ πρόσωπα τοῦ Χάϋζε, δὲν ἔχει κυριολεκτικῶς μίαν κοινωνίαν, ὅπως αἱ ἄλλαι πόλεις. Ἐδῶ εἶναι ἓνα παράδοξον ἀνακάτωμα ἀμφιβίων τῶν δύο γενῶν. Δὲν κατοικοῦν εἰς μίαν γῆν στερεάν, ἀλλ' ἀποτελοῦν κάτι κυμαινόμενον. Τὰ ἀμφίβια αὐτὰ εἶναι οἱ καλλιτέχναι, οἱ ἐλεύθεροι καλλιτέχναι, τὸ ὁραιότερον στόλισμα τῆς βαυαρικῆς πρωτεύουσας, ἐπιλέγει δ. κ. Μυρέ. Τὸ Μόναχον εἶναι ὁ Παράδεισος τῶν μοτέρ αὐτῶν καὶ τὸ εἰς τὸν Παράδεισον εἶναι τὸ μυθιστόρημά του.

ΑἰΘΕΡΑΝΕ ὁ Ἰωάννης Κάϊντς, ὁ ἡθοποιὸς ὁ ὁποῖος ἐσυγκίνησε τὸ γερμανικὸν κοινὸν ἐπὶ τόσα ἔτη. Ἡ τέχνη τοῦ Κάϊντς παρουσιάζει ἐλλείψεις τὰς ὁποίας τοῦ προσήσαν πάντοτε οἱ ἐναντίοι του: τὴν ὑπερβολὴν, τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ ἀνόμοιον τῆς ὑποκρίσεως του. Καὶ ὅμως τὸ ἔργον του ἐν τῷ συνόλῳ, ἤμπορε νὰ ὀνομασθῇ μέγα. Ἡ ὑπόκρισις του ἦτο εὐγενικὴ, αἱ στάσεις του ὁραταί, βαθειὰ ἡ ἀντίληψίς του τῆς αισθητικῆς τῶν ἔργων: εἰς κάθε ρόλον ἐδίδο ἓνα δυνατόν ἡρωισμόν: προσόντα πὺς ἀναδεικνύουν ἓνα μεγάλον ἡθοποιόν. Ὡς τραγικὸς ἰδίως διεκρίθη πάντοτε.

Κανεὶς, βέβαια, γράφει εἰς τὸν «Ἐρμῆν τῆς Γαλλίας» δ. κ. Στανίσλαος Ζεβόυσι, τοῦ ὁποῖου τὴν ὁρατὴν μελέτην ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, κανεὶς δὲν ἀπέδωκε καλύτερον ἀπὸ τὸν Κάϊντς, τὴν ἀγωνίαν τοῦ Ἀμλετ ὅταν ἐρωτᾷ τὸ φάντασμα τὴν ὥραν ἐποῦ ἡ αἰωνία ἀμφιβολία καὶ ἡ ἀβεβαιότης ἐμπρὸς εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ θριαμβεύοντος Κακοῦ εἰσδύει πρῶτην φορὰν εἰς τὴν τῶσον μεγάλην καὶ τῶσον ἀδύνατον ψυχὴν του. Κανεὶς δὲν ἔχυσε εἰς τὸ προσκέφαλον τῆς Δεσδαμίου-

νας, τῆς ἀγαπημένης πὺς ἔφυγε, τῆς λατρευτῆς πὺς γὰ πάντα ἐχάθηκε μέσα εἰς τὴν αἰωνιότητα, τῶσον παθητικὰ δάκρυα. Ἐκεῖνοι πὺς τὸν ἤκουσαν, ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσουν τοὺς λυγμούς πὺς ἔσχιζαν τὸ στήθος τοῦ Ὁθέλλου. Κανένας ἡθοποιὸς δὲν στηλώθηκε ἐμπρὸς στὴν ἐνοχον μητέρα μετ' ὅπως ἐκδικητικὸν καὶ ἄγριον μῖσος ὁποῦ ὁ Αἰσχύλος θὰ ἐπανεῦρισκε τὸν τόνον καὶ τὴν λύσαν τοῦ Ὁρέστου.

Ὁ κ. Γκουρμόν εἰς τὸν παρισινὸν «Χρόνον» γράφει μίαν φιλολογικὴν φυσιογνωμίαν, τοῦ ποιητοῦ Στεφάν Μαλλαρμέ. Ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ δεῖξῃ ὅτι ἡ ποίησις δὲν ἔχει προορισμὸν νὰ λέγῃ τὰ σῶκα, σῶκα καὶ τὴ σκὰφη, σκὰφη. Οἱ στίχοι τοῦ Μαλλαρμέ δὲν πρόκειται νὰ διδάξουν τοὺς γραμματικούς κανόνες καὶ ὅμως συγκινῶν. Ὅλα τὰ πράγματα τῆς ζωῆς ἐλέγχθησαν χιλιάδες φορές: ὁ ποιητὴς λοιπὸν θὰ μᾶς τὰ εἰπῇ, ψιθυρίζων μόνον μερικάς λέξεις. Αὐτὸ ἔκαμε ὁ Μαλλαρμέ. Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ καταδικάζομεν ἓνα καλλιτέχνην ἀλλὰ νὰ προσπαθῶμεν νὰ τὸν ἐννοήσωμεν, νὰ τὸν αἰσθανθῶμεν. Ὁ ποιητὴς, ὁ συγγραφεὺς πρέπει νὰ γνωρίζῃ τί ἐστὶ φιλολογικὴ φράσις ἀλλὰ νὰ μὴ ξεῦρῃ ὅτι τὸ γνωρίζει.

ΕΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΣΑΝ εἰς τὴν γαλλικὴν «Ἐπιθεώρησιν» ἀνέκδοτοι σημειώσεις τοῦ μεγάλου Φλωμπέρ, πὺς τὰς ἔγραψε τὸ 1840, ὅταν ἦτον δηλαδὴ δεκαεννέα ἐτῶν καὶ ἐταξίδευε εἰς τὰ Πυρηναία. Αἱ σημειώσεις αὐταὶ δείχνουν τὸ τάλαντον τοῦ συγγραφέως τῆς «Κυρίας Μποβαρύ» καὶ τῆς «Σαλαμπό». Ἰδοὺ μία ζωγραφία πὺς εἶδε εἰς τὸ Μωταρίτς:

Κατεβήκαμε στὴν παραλία πὺς ἦταν ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς, σχεδὸν ἐρημωμένη: εἶταν περασμένη ἡ ὥρα τῶν λουτρῶν: αὐτὸ μὲν χάλασε τὴν διάθεσιν γιὰ τὴν ἡλιζα νὰ ἰδῶ πολλές νεράιδες. Μία γυναῖκα ἡλικιωμένη πὺς τὸν ὀντιδωμένο πρόσωπό της, πλασιομένη ἀπὸ ἀσπρά μαλλιά, φαινότανε κάτω ἀπὸ ἓναν ἀδιάβροχο σκούφο, ἐπῆγαινε κατὰ τὴ θάλασσαν νὰ δροσίσῃ τὸ παλὸν τῆς πετσί. Τυλιγμένη μ' ἓνα πλατὺ κίτρινον λουτρικό, πὺς κυμάτιζε πάνω στὰ μέλη της, ἔμοιαζε μετ' ὅπως σκυλάκι πὺς ἔβγαινε ἀπὸ ἓνα φλυτζάνι καφέ - μετ' ὅπως γάλα. Αὕτη ἦταν ἡ μόνη νεράιδα πὺς εἶδα στὰ λουτρά τοῦ Μπαρρίτς. Τί τύχη!

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Σημ. Εἰδικαὶ βιβλιοκρισίαι δημοσιεύονται διὰ τὰ βιβλία, τῶν ὁποίων δύο ἀντίτυπα στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα μας. Τῶν ἄλλων ἀπλῶς, ἀγγέλλεται ἡ ἐκδοσις.

Διωρίσθη καθηγητὴς τῆς ἐλαιογραφίας εἰς τὸ Μετσόβειον Πολυτεχνεῖον ὁ ζωγράφος κ. Γεώργ. Ροῦλός.

Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Νομικῆς Σχολῆς ἤρχισε τὰς παραδόσεις τοῦ ὁ νέος καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων κ. Α. Σκιας. Τὸ ἀκροατήριον ὑπεδέχθη τὸν κ. Σκιαν μετ' ὥς τῆς ζωντανότητος χειροκροτήματα. Ὁ νέος καθηγητὴς ὑπεσχέθη νὰ συντελέσῃ εἰς ἀνατολὴν νέας ἐποχῆς διὰ τὴν μορφωτικὴν ζωτικότητα τῆς ἐθνικῆς παιδείας.

Ὁ θάνατος τῆς κυρίας Κυβέλης Ἀδριανῶν εὐρίσκειται εἰς τὸ Κάϊρον. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔδωκε τρανὰ δείγματα ἐκτιμήσεως εἰς τὴν καλλιτέχνιδαν.

Τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν διοργανώνει σειρὰν χειμερινῶν συναυλιῶν εἰς τὸ Δημοτικὸν θέατρον. Θὰ συνδυασθῇ καὶ εἰς τὸ πρόγραμμα ἡ κλασικὴ καὶ ἡ νεωτέρα μουσικὴ. Θὰ γείνουν καὶ συναυλίαι εἰδικαὶ ἔργων μεγάλων διδασκάλων. Πρῶτη τοιαύτη συναυλία θὰ εἶναι τοῦ Μπετόβεν.

Αἱ «Μούσαι» τῆς Ζακύνθου εἰσῆλθον εἰς τὸ 1900 ἔτος. Πρὸς τὸν διευθυντὴν τῶν καὶ ἐκ τῶν ἐκτάκτων συνεργατῶν μας κ. Λεωνίδαν Χ. Ζῶνιν θερμὰ συγχαρητήρια. Δεκαεννέα ἐτῶν ἐκδοσίς, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ὀλιγοσέλιδος, εἶναι ὅμως εὐγενικὴ ἐργασία πὺς προσθέτει κατὰ ἄξιον προσοχῆς καὶ μελέτης εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῆς ὁραίας νήσου. Καὶ συχνὰ θὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὰς «Μούσας» ἐκεῖνος πὺς θὰ γράφῃ λεπτομερὴ ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς συναυλίαις τοῦ Ὁδεῖου ἡ Μουσικὴς Ἀκαδημίας τῆς Βιέννης ἐξετελέσθη ἡ διπλὴ φούγγα γὰρ δύο πιάνα τοῦ κ. Μανώλη Καλομοίρη. Ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀκαδημίας Η. Grädener, ἀφου ἐμελέτησε τὰ ἔργα τοῦ Ἑλλήνου μουσικοῦ, ἐξεφράσθη μετ' ἐνθουσιασμὸν δι' αὐτά. Κατὰ τὸν Φεβρουάριον ἐλπίζεται νὰ δοθῇ εἰς τὴν Βιέννην συναυλία μετ' ὁρχήστραν, ὅπου θὰ ἐκτελεσθοῦν τὰ σπουδαιότερα ἔργα τοῦ Καλομοίρη. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ φίλος συνθέτης θὰ δώσῃ συναυλίαις εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ κατόπιν εἰς Ἀθήνας.

Ὁ ἑλληνομαθὴς Ἰταλὸς ποιητὴς Simone Brouwer, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ γάμου ἐνὸς φίλου του, τοῦ προσέφερε ἓνα ποιητικώτατον δῶρον. Μετέφρασε ἀπὸ τὰ ὁραιότερα ἑλληνικὰ δημοτικὰ τραγούδια, ἀπὸ τὴν συλλογὴν τοῦ συνεργάτου μας κ. Α. Θέρου καὶ τὰ ἐξέδωκε εἰς κομικὸν φυλλάδιον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀγάπης στεφάνι». Ἡ μετάφρασις εἶναι πιστὴ καὶ καλλιτεχνικὴ.

Ὁ Σηκουάνας ἤρχισε ν' ἐφέτος νὰ ὑψώνεται ἀπειλητικῶς. Ἡ Κυβέρνησις λαμβάνει μέτρα προληπτικά.

Εἰς τὸν ἀγγλικὸν «Πρωῖνον Ταχυδρόμον» δ. κ. Μύλλερ δημοσιεύει ἀρθρον τινὲς ὡς μοναδικὸν φαινόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν τὴν ἐνότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ γαλλικὴ πόλις Arles ἐόρτασε τὴν ὀγδοηκονταετηρίδα τοῦ Μιστράλ.

Οἱ θαυμασταὶ τοῦ Ράσκιν σκέπτονται νὰ μεταβάλουν εἰς μουσεῖον τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀγγλοῦ συγγραφέως, ὅπου κατοίκησε ἀπὸ μικρὸς μέχρι τοῦ θανάτου του.

Κατ' ἐπίσημον στατιστικὴν τοῦ 1908 ἐπὶ 1000 κατοίκων ἀναλογεῖν θάνατοι: εἰς τὴν Ἀγγλίαν 15, εἰς τὸ Βέλγιον 16, εἰς τὴν Πρωσσίαν 18, εἰς τὴν Γαλλίαν 20.

Ἡ Νυρεμβέργη ἐπροκήρυξε διαγωνισμὸν πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου τοῦ Μπετόβεν. Ὁ διαγωνισμὸς περιορίζεται μεταξύ Βαυαρῶν μόνον καλλιτεχνῶν.

Ὁκεανογραφικὴ ἀποστολὴ ἀπὸ τὸν Δεσ Ἰωάννην Σμιθ θὰ ἐξερευνησῇ τὸν βυθὸν τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου. Κέντρον τῆς σχεδιαζομένης ἀποστολῆς ἡ Κοπεγχάγη.

Κατὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς Ρώμης τοῦ 1911 θὰ δοθῇ σειρά παραστάσεων ἀρχαίων δραμάτων μεταφρασμένων ἰταλικά ὑπὸ τοῦ κ. Ἐττόρε Ρομανιόλι: Αἱ «Βακχίδες» καὶ ὁ «Κύκλωψ» τοῦ Εὐριπίδου καὶ ἡ «Λυσιπείδης» τοῦ Ἀριστοφάνους. Ὁ Ἰταλὸς συνθέτης Βιττόριο Γκούττ ἀνέλαβε νὰ γράφῃ μουσικὴν συνοδείαν τῶν ἀνωτέρων δραμάτων.

Ὁ Ροντέν, ὁ μέγας γλύπτης τῆς Γαλλίας, ἐόρτασε τὰ ἑβδομητὰ του χρόνια.

Ἐνα ἀνέκδοτόν του:

Προσεκλήθη τελευταίως εἰς ἐπίσημον γεῦμα τῶν Ἑλλήνων. Ἐπρεπε νὰ φορέσῃ τὴν ἀργυρὰν πλάκα τοῦ παρασήμου τῆς Λεγεώνας τῆς Τιμῆς πὺς εἶχε λάβει.

Δὲν ἤξευρε ὅμως πῶς τὴν φοροῦν δεξιὰ, ἀριστερά, εἰς τὸ στήθος, εἰς τὸ φράζο; Οὐτε ἠμπούρεσε νὰ μάθῃ ἀπὸ τοὺς φίλους πὺν ἠρώτησε. Ἐφῆυσε ἡ ὥρα τοῦ γεύματος καὶ ἀπεφάσισε νὰ πάρῃ τὸ παράσημόν του τυλιγμένον σ' ἓνα χαρτί καὶ νὰ ρωτήσῃ ἐκεῖ ἐπὶ τόπου. Εἶδε τὸν κλητῆρα εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Ἑλλυσίων γεμιᾶτον ταινίας καὶ μετάλλια καὶ ἐσκεφθῇ: αὐτὸς θὰ μοῦ τὸ πῇ. Ὁ Ροντιέν τοῦ εἶπε τί τὸν βασάνιζε καὶ ὁ κλητῆρ ἀφελέστατα, ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἐκπλήκτους προσκεκλημένους, τοῦ ἐφόρεσε τὸ παράσημον.

Ὁ «Φιγαρό», ἂν σὰς ἐνδιαφέρῃ, πωλεῖται τώρα μιὰ δεκάρα.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν.	Δρ. 2,672.10
Κ. Ἐλευθερουδάκης	» 10.—
	Δρ. 2,682.10

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλικὸν ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 900. Καὶ τὸ ὑπενθυμιζόμεν εἰς ὅλους. Ὅλοι ἐξῆσαν καὶ ζοῦν μὲ τοὺς στίχους τοῦ ὑμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Δουκιανοῦ Ἐνύπνιον, μετὰ ἐρμηνευτικῶν σημειώσεων καὶ μεταφράσεως ὑπὸ Η. Δ. Νικολαΐδου δ. φ. Ἀθῆναι, ἐκδ. Ἠλ. Ν. Δικαῖος, δρ. 1.

Θέατρο καὶ Πρόζα, Σωτήρη Σκίτη. Παρίσι 1910, ἐκδ. Eugène Figuière & Co, φρ. 3.

Οἱ Ταιγανόθεοι, κωμῳδία Σωτήρη Σκίτη. Παρίσι 1910, ἐκδ. Figuière & Co, φρ. 3.

Τρόπαια στὴν τρικυμία, ποιήματα Σωτήρη Σκίτη. Παρίσι 1910, ἐκδ. Figuière & Co, φρ. 3.

Ἱστορία τῆς Κύπρου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς Ἀγγλικῆς κατοχῆς, Γ. Μ. Κωνσταντίνιδου. Λάρναξ Κύπρου 1910, σελίνι 1.

Οἱ ὄρνιθες, Ἀριστοφάνους, ἔμμετρος μετάφρασις Πολυβίου Τ. Δημητράκοπούλου. Ἀθῆναι 1910, Βιβλιοθήκη ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ἐκδ. Γεώργιος Φέξης, δρ. 3.

Βάτραχοι Ἀριστοφάνους, ἔμμετρος μετάφρασις Πολυβίου Τ. Δημητράκοπούλου. Ἀθῆναι 1910, Βιβλιοθήκη ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ἐκδ. Γεώργιος Φέξης, δρ. 3.

Θεαίτητος Πλάτωνος, μετάφρ. Κυρ. Ζάμπα. Ἀθῆναι 1910 Βιβλιοθήκη ἀρχ. Ἑλλ. συγγραφέων, ἐκδ. Γεώργιος Φέξης, δρ. 3.

Κρατύλος Πλάτωνος, μετάφρ. Κυρ. Ζάμπα. Ἀθῆναι 1910 Βιβλιοθήκη ἀρχ. Ἑλλ. συγγραφέων, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 2.50.

Πελοποννησιακὸς Πόλεμος Θουκυδίδου τεύχος Α', βιβλ. 1ον καὶ 2ον μετάφρ. Ἰωάννου Ζερβοῦ. Ἀθῆναι 1910 Βιβλιοθήκη ἀρχ. Ἑλλ. συγγραφέων, ἐκδ. Γεώργιος Φέξης, δρ. 2.50.

Βίοι Παράλληλοι Πλουτάρχου, μετάφρ. Α. Ρ. Ραγκαβῇ τόμος Α' Ὁμησεύς, Ρωμύλος, Λυκούργος, Νουμάς. Ἀθῆναι 1910, Βιβλιοθήκη ἀρχ. Ἑλλ. συγγραφέων ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 3.

Τόμος Β'. Σόλων, Ποπλικόλας, Θεμιστοκλῆς, Κάμилλος, Περικλῆς, Φάβιος Μάξιμος, δρ. 3.

Λαογραφία Δελτίον τῆς Ἑλλ. Λαογραφικῆς Ἑταιρείας, τόμος Β', τεύχος Β' καὶ Γ' Ἀθῆναι 1910, συνδρομὴ ἐτησίᾳ δρ. 15.

Ἀγγέλεται:

Ὀμηρος φιλολογικὸν περιοδικὸν μὲ ἔργα τῶν κ. κ. Π. Βασιλικοῦ, Π. Βλαστοῦ, Χρ. Βαρλέντη, Ρήγα Γκόλφη, Στεφάνου Δάφνη, Δ. Δημακοπούλου, Ἀργύρη Ἐφταλιώτη, Ν. Λαπαθιώτη, Κ. Μάνου, Μ. Μαλακάση, Στ. Μαρτζώκη, Μαν. Μαγκάκη, Σπυρ. Μελά, Α. Πάλλη, Κωστή Παλαμά, Νικ. Ποριώτη, Σπυρ. Πασαγιάννη, Ψυχάρη κλπ.

Κάθε φυλλάδιον σελ. 68 πουλεῖται δρ. 1.

Ἀθῆναι, ὁδὸς Καλάμυδος 8.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Τὸ χοῖσμα — Σατυρικὴ Ἐφημερίς